

MINUTA

Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel

Sibiu, 24-25 septembrie 2015

În perioada 24-25 septembrie 2015 a avut loc, la Sibiu, *Întâlnirea reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și a curților de apel*, dedicată discutării aspectelor de practică neunitară în materia dreptului penal și dreptului procesual penal.

Din partea Consiliului Superior al Magistraturii au participat:

- Domnul judecător Nicolae Horațius DUMBRAVĂ, membru ales al Consiliului Superior al Magistraturii;
- Domnul judecător Cristi DANILEȚ, membru ales al Consiliului Superior al Magistraturii.

Institutul Național al Magistraturii a fost reprezentat de doamna judecător Ana Cristina LĂBUSȘU, formator cu normă întregă la disciplina Drept penal și drept procesual penal, care a elaborat, pe baza propunerilor primite de la curțile de apel, punctajul de discuție al întâlnirii. Pentru fiecare problemă supusă dezbaterii a fost indicat punctul de vedere al catedrei de drept penal din cadrul INM.

Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentată de domnul judecător Ionuț MATEI, Vicepreședinte al Înaltei Curți de Casație și Justiție și doamna judecător Mirela Sorina POPESCU, Președintele Secției penale.

Curțile de apel au fost reprezentate, în principal, de președinții secțiilor penale și de judecătorii desemnați din cadrul acestor secții.

Din partea Ministerului Justiției - Direcția Elaborare acte normative au participat domnul Dragoș PANAITESCU și domnul Florin Bogdan PANGRATE-VLĂDUȘEL.

Din partea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția judiciară, Serviciul judiciar penal, au participat doamna procuror Irina KUGLAY și doamna procuror Daniela MAFTEI.

În deschiderea întâlnirii, doamna judecător Alexandra Iuliana PAȘTIU, Președintele Curții de Apel Alba Iulia, a subliniat importanța acestor întâlniri în efortul de unificare a practicii judiciare și a transmis mesajul doamnei judecător Livia Doina STANCIU, Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, de încredere în rezultatul deja dovedit al acestor întâlniri.

În cuvântul său, domnul judecător Nicolae Horațius DUMBRAVĂ a menționat creșterea, la 8, în anul 2015, a numărului de întâlniri ale președinților de secții specializate, dedicate discutării aspectelor de practică neunitară și a subliniat importanța reglementării unei metodologii unitare de organizare și desfășurare a întâlnirilor trimestriale de la nivelul instanțelor, respectiv ale președinților secțiilor specializate, arătând că a fost avută în vedere legătura existentă între cele două tipuri de întâlniri, concluziile convenite cu ocazia întâlnirii președinților secțiilor specializate urmând să fie diseminate și discutate cu ocazia întâlnirilor trimestriale de unificare a practicii judiciare, organizate la nivelul instanțelor. De asemenea, a făcut o scurtă prezentare a secțiunii dedicate unificării practicii judiciare de pe platforma EMAP, context în care a atras atenția asupra opțiunii nou-introduse de alertare automată a judecătorilor, prin intermediul adreselor de e-mail de pe contul just.ro, cu privire la publicarea, pe pagina web a ÎCCJ, a încheierilor de sesizare în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, având în vedere posibilitatea conferită de lege judecătorului de a suspenda judecata în cauze similare celei cu privire la care a fost formulată

sesizarea. De asemenea, a precizat că în aceeași secțiune urmează a fi introduse și decizii ale Curții Constituționale.

În intervenția sa, doamna judecătoreasă Ana Cristina LĂBUȘ a precizat că, în scopul atingerii obiectivului de unificare a practicii judiciare, concluziile agreate cu ocazia acestor întâlniri sunt prezentate de formatorii INM care participă la alte activități de formare continuă – seminare organizate la nivel centralizat sau descentralizat.

Dezbaterile au debutat cu discuții privind modalitatea de transpunere a dispozițiilor legale referitoare la implementarea măsurii controlului judiciar și a măsurilor de supraveghere pe durata arestului la domiciliu, din perspectiva identificării persoanelor cu care inculpatului îi este interzis să ia legătura, subliniindu-se importanța identificării acestor categorii de persoane pentru a face mai eficientă măsura preventivă dispusă în cadrul procesului penal.

În urma dezbaterilor, referitor la temele incluse în punctajul de discuții, s-au conturat concluziile expuse în cele ce urmează.

1. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de calculare a termenului de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) noul Cod de procedură penală, raportat la decizia Curții Constituționale nr. 336 din data de 30.04.2015, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 342 din 19 mai 2015, prin care s-a stabilit că dispozițiile art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală sunt constituționale în măsura în care nerespectarea termenului „cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive” atrage incidența art. 268 alin. (1) din Codul de procedură penală

Materia: drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de drepturi și libertăți

Obiect ECRIS: prelungire arestare preventivă 2858

Acte normative incidente: art. 235 alin. (1), art. 269 alin. (2) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: arestare preventivă

– Într-o opinie, în asemenea situații sunt incidente dispozițiile art. 271 noul Cod de procedură penală. Argumentele care fundamentează opinia menționată anterior vizează împrejurarea că acest termen de 5 zile este inclus în termenul pentru care a fost luată măsura preventivă privativă sau restrictivă de drepturi, ce se calculează conform art. 271 noul Cod de procedură penală, astfel încât nu se pot aplica alte reguli de calcul în situația prevăzută de art. 235 alin. (1) noul Cod de procedură penală.

– Într-o altă interpretare, s-a apreciat că, prin trimiterea la sancțiunea prevăzută de art. 268 alin. (1) noul Cod de procedură penală și prin stabilirea faptului că, în cazul nerespectării acestui termen, intervine decăderea procurorului din exercițiul dreptului de a depune propunerea de prelungire a duratei arestului preventiv și nulitatea actului făcut peste termen, acest termen devine un termen procedural supus regulilor de calcul prevăzute de art. 269 noul Cod de procedură penală.

Opinia propusă de INM:

În ciuda faptului că, prin Decizia nr. 336/30 aprilie 2015, Curtea Constituțională nu precizează expres că termenul legal prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală este un termen procedural, cu consecința calculării acestuia potrivit dispozițiilor art. 269 din Codul de procedură penală, în conținutul hotărârii se face o amplă analiză a naturii juridice a acestuia, plecând de la o serie de argumente referitoare la imperativul desfășurării procesului penal în acord cu exigențele dreptului la un proces echitabil, în contradicție cu

jurisprudența anterioară a instanțelor naționale, dar și cu scopul urmărit de legiuitor prin reglementarea acestuia.

Pe de altă parte, se menționează Decizia nr. 25/2 iunie 2008, pronunțată de ÎCCJ în cadrul soluționării unui recurs în interesul legii, prin care s-a statuat că dispozițiile art. 159 alin. (8) C. proc. pen. 1968 se interpretează în sensul că sintagma folosită de legiuitor "înainte de expirarea duratei măsurii arestării preventive dispuse anterior încheierii atacate" **are caracter imperativ și nu de recomandare**, astfel încât "recursul declarat împotriva încheierii prin care s-a dispus admiterea/respingerea propunerii de prelungire a măsurii arestării preventive va fi soluționat înainte de expirarea duratei arestării preventive dispuse anterior încheierii atacate".

Prin urmare, Curtea Constituțională analizează constituționalitatea interpretării pe care au dat-o instanțele naționale prevederii din art. 235 alin. (1) C. proc. pen. (parag. 29) și, în concret, natura juridică a termenului de 5 zile.

La stabilirea naturii juridice de termen procedural, instanța de contencios constituțional are în vedere că procurorul are dreptul, și nu obligația, de a propune prelungirea duratei măsurii arestării preventive, în calitatea sa de organ specializat al statului-participant la procesul penal, acesta fiind un drept procesual ce va fi exercitat în condițiile în care va aprecia că temeiurile avute în vedere inițial la luarea măsurii preventive se mențin/există temeiuri noi care să justifice măsura (parag. 34, 35).

Pe de altă parte, se analizează exhaustiv în ce măsură termenul prevăzut de art. 235 alin. (1) C. proc. pen. disciplinează desfășurarea procesului penal, prin implicațiile semnificative pe care le are cu referire la exercitarea efectivă a dreptului la apărare prevăzut de art. 24 din Constituția României și art. 6 parag. 3 lit. b) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Toate aceste argumente conduc la decizia Curții Constituționale în sensul că termenul de 5 zile este unul peremptoriu, astfel că devin incidente dispozițiile art. 268 alin. (1) C. proc. pen. (sanțiunea pentru nerespectarea acestui termen va fi decăderea procurorului din exercițiul dreptului de a propune prelungirea duratei măsurii arestării preventive și nulitatea actului făcut peste termen).

În sensul că termenul stabilit prin dispozițiile art. 235 alin. (1) C. proc. pen. are natura juridică a unui termen procedural, de regresivitate și imperativ, ce va fi calculat pe zile libere, potrivit art. 269 alin. (2) C. proc. pen., s-a exprimat și literatura de specialitate recentă¹.

Pe de altă parte, o parte a jurisprudenței are în vedere scopul urmărit de legiuitor la reglementarea termenului respectiv, și anume evitarea arbitrariului cu privire la posibilitatea privării de libertate a unei persoane, în cazuri excepționale, în sensul înlăturării oricărei incertitudini referitoare la durata acesteia, astfel încât să nu se depășească sub nici un motiv durata măsurii preventive dispuse anterior în mod legal, apreciind că argumentele Curții Constituționale nu schimbă natura juridică a termenului de 5 zile care intră în durata măsurii preventive, respectiv aceea de termen substanțial care se calculează pe zile pline.

Prin urmare, problema ce se impune a fi tranșată, pornind de la argumentele Curții Constituționale, constă în posibilitatea de a calcula un termen procedural imperativ – așa cum este el definit prin Decizia nr. 336/30 aprilie 2015 – pe zile pline, având în vedere că se suprapune peste durata măsurii preventive (art. 271 C. proc. pen.).

Credem că, prin argumentele prezentate anterior, Curtea Constituțională a urmărit să facă o distincție clară între durata măsurii preventive – calculată conform art. 271 C. proc. pen. – și termenul prevăzut de legiuitor pentru exercitarea dreptului procesual al procurorului de a propune prelungirea duratei măsurii arestării preventive, termen care, potrivit interpretării date, are natura juridică a unui termen procedural, imperativ, de regresivitate, care se va calcula potrivit dispozițiilor art. 269 alin. (2) C. proc. pen. Firește că, în propunerea acestui punct de vedere, avem în vedere dificultățile pe care le vor întâmpina organele judiciare în desfășurarea

¹ M. Udrioiu și colectiv, *Codul de procedură penală - Comentariu pe articole*, Ed. C.H.Beck, București, 2015, p. 664.

procedurilor în curs, cu atât mai mult cu cât, pe viitor, se va pune problema naturii juridice și a altor termene reglementate în Noul Cod de procedură penală, inclusiv în materia măsurilor preventive, însă, pe baza considerentelor Curții Constituționale nu putem avea în vedere decât interpretarea obligatorie a textului art. 235 alin. (1) C. proc. pen., așa cum a fost ea precizată în conținutul deciziei.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii:

S-a apreciat că este vorba de un termen procedural de regresivitate care se calculează pe zile pline, în sensul invers al curgerii timpului, concluzie ce rezultă din formularea folosită de legiuitor „**cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive**”, formulare similară cu aceea utilizată de Codul de procedură penală anterior pentru reglementarea termenului în care inculpatul trebuie să primească citația pentru termenul de judecată.

2. Titlul problemei de drept:

Aplicabilitatea art. 10 din Legea nr. 241/2005 (în forma anterioară modificării sale prin Legea nr. 255/2013, atunci când legea veche este apreciată ca fiind mai favorabilă, potrivit art. 5 Cod penal)

Materia: drept penal

Subcategoria: infracțiuni

Obiect ECRIS: infracțiuni de evaziune fiscală – 2858; cereri pentru judecata în fond - 15

Acte normative incidente: art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005

Cuvânt cheie: evaziune fiscală

– Potrivit art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005, *în cazul săvârșirii unei infracțiuni de evaziune fiscală prevăzute de prezenta lege, dacă în cursul urmăririi penale sau al judecării, până la primul termen de judecată, învinuitul ori inculpatul acoperă integral prejudiciul cauzat, limitele pedepsei prevăzute de lege pentru fapta săvârșită se reduc la jumătate. Dacă prejudiciul cauzat și recuperat în aceleași condiții este de până la 100.000 euro, în echivalentul monedei naționale, se poate aplica pedeapsa cu amendă. Dacă prejudiciul cauzat și recuperat în aceleași condiții este de până la 50.000 euro, în echivalentul monedei naționale, se aplică o sancțiune administrativă, care se înregistrează în cazierul judiciar.*

Problema care a generat interpretări diferite este aceea privind noțiunea de „prejudiciu”, adică, dacă în calculul prejudiciului intră doar debitul principal, suma efectivă cu care a fost prejudiciat bugetul statului sau în calculul prejudiciului intră atât debitul principal, cât și accesoriile, respectiv penalitățile și majorările de întârziere calculate conform Codului de procedură fiscală.

Practica judiciară în materie este neunitară, astfel:

– Prin decizia penală nr. 517/A/31.03.2015 CAB, instanța de apel a reținut că nu se poate reține acoperirea integrală a prejudiciului, în condițiile în care, deși inculpatul a achitat debitul principal - sumele sustrate de la plată către bugetul de stat, totuși, acesta nu a achitat și obligațiile fiscale accesorii.

– Prin decizia penală 524/A/24.04.2014 CAB, instanța de apel a reținut că „*prevăzând ca dată limită de achitare a prejudiciului, primul termen de judecată, legiuitorul a impus părții civile o diligență sporită în exercitarea acțiunii civile încă din cursul urmăririi penale, în sensul evaluării prejudiciului și efectuării cuvenitelor demersuri pentru recuperarea acestuia, inclusiv în ceea ce privește formularea pretențiilor în cadrul procesului penal.*”

Stabilirea prejudiciului până la primul termen de judecată este importantă și din perspectiva faptului că legiuitorul diferențiază consecințele achitării pagubei în funcție de cuantumul acesteia, așa încât, pentru corecta aplicare a dispozițiilor art. 10 din Legea nr. 241/2005, trebuie luat în considerare prejudiciul efectiv cauzat prin comiterea infracțiunii – „damnum emergens”, nu și beneficiul nerealizat ce constă în accesoriile obligațiilor fiscale, care se calculează în conformitate cu normele speciale aplicabile în cazul taxelor și impozitelor și care sunt generate de întârzierea la plată.

Legiuitorului nu se referă la acoperirea pretențiilor civile, astfel cum au fost formulate de partea civilă, ci la prejudiciu ca și consecință a comiterii faptei penale.

Rezultă, astfel, că posibilitatea părții civile de a-și majora pretențiile, în conformitate cu art. 15 Cod procedură penală nu trebuie să influențeze aplicarea art. 10 din Legea nr. 241/2005.”

În același sens este și decizia penală nr. 194/A/27.02.2014 a Curții de Apel București - Secția a II-a penală.

- În opinia propusă de INM, este vorba doar despre prejudiciul cert și actual produs prin fapta penală, fără accesorii (penalități, dobânzi). Tocmai de aceea, când a intenționat să se refere și la plata acestora, legiuitorul a operat modificarea textului, care, în prezent, se referă la “pretențiile civile” („În cazul săvârșirii unei infracțiuni de evaziune fiscală prevăzute la art. 8 și 9, dacă în cursul urmăririi penale sau al judecării, până la primul termen de judecată, inculpatul acoperă integral pretențiile părții civile, limitele prevăzute de lege pentru fapta săvârșită se reduc la jumătate”).

Caracterul cert al prejudiciului presupune, firește, stabilirea clară a întinderii acestuia, condiție care, cel puțin în jurisprudența la care se face referire, nu este îndeplinită, mai ales dacă, în virtutea aplicării legii penale mai favorabile, se pune problema incidenței art. 10 din Legea nr. 241/2005, anterior modificării sale prin Legea nr. 255/2013.

OPINIA UNANIMĂ exprimată de participanții la întâlnire a fost în sensul celei propuse de INM, cu aceleași argumente.

3. Titlul problemei de drept:

Introducerea direct în apel a altor subiecți procesuali, în vederea anulării actelor prin care aceștia au dobândit de la inculpat bunuri care au făcut obiectul infracțiunilor comise de inculpate

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Acte normative incidente: art. 25 alin. (3) C. proc. pen.; art. 2 din Protocolul nr. 7 la

Convenția europeană a drepturilor omului

Cuvânt cheie: calitate procesuală apel penal

- Într-o primă opinie, aceste persoane pot fi introduse pentru prima oară în apel, pentru discutarea eventualelor cereri de anulare a actelor încheiate cu aceștia sau pot fi introduse chiar și din oficiu, având în vedere că instanța se pronunță din oficiu asupra anulării actelor, ca una din modalitățile de reparare în natură a prejudiciului, instanța de apel putând să dispună cu privire la aceștia în primă și ultimă instanță.

Ca argument adus în sprijinul acestei opinii, s-a invocat faptul că, în materie civilă nu este obligatoriu dublul grad de jurisdicție, așa cum este în materie penală, potrivit art. 2 din Protocolul 7 la C.E.D.O.

- Într-o altă opinie, aceste persoane nu pot fi introduse direct în calea de atac a apelului, deoarece și în materie civilă trebuie asigurat dublul grad de jurisdicție. Faptul că art. 2 din Protocolul nr. 7 al C.E.D.O. se referă la asigurarea dublului grad de jurisdicție numai în materie penală nu înseamnă că în orice proces civil acest principiu poate fi anihilat.

Legiuitorul național a prevăzut garanții ample pentru asigurarea dublului grad de jurisdicție în materie civilă, dovadă fiind faptul că, deși inițial, în Noul cod de procedură civilă adoptat prin Legea nr. 134/2010 raportat la art. 94 pct. 2 Cod procedură civilă se prevăzuse o singură categorie de litigii care nu cunoștea un dublu grad de jurisdicție (fiind vorba de cererile având ca obiect plata unei sume de bani până la 2000 lei), ulterior, prin O.U.G. nr. 4/2013, textul de lege a fost abrogat, urmând ca și hotărârile pronunțate în aceste cauze să fie atacabile.

În acest sens, s-a pronunțat și Curtea Constituțională, prin decizia nr. 967/20.11.2012, statuând că „eliminarea controlului judiciar asupra hotărârilor pronunțate de judecătoria, în procesele și cererile având ca obiect sume de bani de până la 2000 lei inclusiv, aduce atingere

principiului constituțional referitor la egalitatea în fața legii cum este reglementat prin art. 16 din Constituție, golind de conținut dispozițiile art. 129 din Constituție”.

În fine, un alt argument în sprijinul acestei opinii este acela că, potrivit art. 417 C. proc. pen., care reglementează efectul devolutiv al apelului, *instanța judecă apelul numai cu privire la persoana care l-a declarat și la persoana la care se referă declarația de apel și numai în raport de calitate pe care apelantul o are în proces.*

Altfel spus, în apel nu se poate lărgi cadrul procesual prin introducerea în cauză a unor astfel de persoane.

Opinia propusă de INM:

Potrivit art. 25 alin. (3) C. proc. pen., instanța se pronunță cu privire la desființarea totală/partială a unui înscris, chiar dacă nu există constituire de parte civilă.

Prin urmare, în ipoteza în care se justifică desființarea actelor juridice privind bunuri ce au făcut obiectul infracțiunii săvârșite de inculpat, credem că soluția de introducere în cauză a părților actului juridic respectiv direct în apel și desființarea acestuia reprezintă o încălcare a principiului dublului grad de jurisdicție consacrat de art. 2 din Protocolul 7 al Convenției, fără a mai face distincția între modalitatea de reglementare a acestui principiu în materie penală/civilă, câtă vreme cadrul procesual respectiv este prevăzut de art. 25 alin. (3) C. proc. pen.

Pe de altă parte, efectele extensiv și devolutiv ale apelului sunt limitate de cadrul procesual stabilit cu ocazia soluționării fondului; nu se poate transmite de la instanța de fond, la instanța de apel decât ceea ce a fost supus judecății primei instanțe, iar instanța de apel nu poate să dispună cu privire la persoane care nu avut vreo calitate procesuală cu ocazia soluționării fondului.

OPINIA UNANIMĂ exprimată de participanții la întâlnire a fost în sensul că nu pot fi introduși direct în calea de atac a apelului alți subiecți procesuali, în vederea anulării actelor prin care aceștia au dobândit de la inculpat bunuri, în caz contrar încălcându-se principiul dublului grad de jurisdicție consacrat de art. 2 din Protocolul 7 al Convenției.

4. Titlul problemei de drept:

Soluția pronunțată în calea de atac a contestației în situația în care contestatorul declară că nu acesta a formulat calea de atac ori nu și-o însușește

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Acte normative incidente: art. 425¹ alin. (7) pct. 1 lit. a) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: contestația

Cu referire la această chestiune de drept s-au pronunțat soluții diferite de către completele de judecată din cadrul Secției a II-a penale a Curții de Apel București.

Astfel, prin decizia penală nr. 219/CO/17.04.2015, Curtea a respins ca inadmisibilă contestația la executare formulată de condamnat, față de faptul că acesta a învederat instanței că nu a formulat această contestație.

Prin decizia penală nr. 375/CO/6.07.2015, Curtea, în raport de susțineri similare ale contestatorului, anume că nu este autorul demersului judiciar, a constatat contestația ca fiind nulă, cu motivarea că, chiar dacă normele de drept procesual nu acoperă și această situație, acestea se completează cu dispozițiile Codului de procedură civilă, așa cum prevăd dispozițiile art. 2 alin. (2) C. proc. civ.

Opinia propusă de INM:

Doctrina este unanimă în a aprecia că exercitarea unui drept procesual de către o persoană căreia legea nu îi recunoaște această calitate este sancționată cu respingerea cererii

(cale de atac/contestație etc.) ca inadmisibilă (sanctiune procesuală aplicabilă împotriva unui act neprevăzut de lege/emis de o persoană căreia legea nu îi conferă acest drept)².

Credem că și în cazul contestației formulate de o persoană care nu este îndreptățită de lege/cu privire la care titularul declară că nu și-o însușește, ca și cale ordinară de atac, potrivit dispozițiilor art. 425¹ alin. (7) pct. 1 lit. a) C. proc. pen., soluția corectă este de respingere a acesteia ca inadmisibilă, nejustificându-se în niciun fel constatarea ca fiind nulă a căii de atac, potrivit reglementării de drept procesual civil.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată de participanții la întâlnire a fost în sensul respingerii contestației ca inadmisibilă, pentru argumentele menționate anterior, în privința cheltuielilor judiciare urmând a se face aplicarea dispozițiilor art. 275 alin. (3) C. proc. pen.; în ipoteza în care contestația a fost formulată de inculpat dar a fost retrasă ulterior, cheltuielile judiciare vor fi puse în sarcina contestatorului.

5. Titlul problemei de drept:

Identificarea subiecților procesuali ce trebuie să fie citați în procedura prevăzută de art. 341 C. proc. pen.

Materia: drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de cameră preliminară

Obiect ECRIS: plângere soluții de neurmărire/netrimiteri judecată (art.340 NCPP) - 2931

Acte normative incidente: art. 32, art. 340 alin. (1), art. 341 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: citarea în procedura prevăzută de art. 341 C. proc. pen.

- Într-o opinie, acestea sunt persoanele față de care s-a dispus de către procuror o soluție de clasare ori de renunțare la urmărire penală prin ordonanță/rechizitoriu, persoanele care au făcut plângerea penală, precum și orice alte persoane ale căror interese legitime au fost lezate sau sunt susceptibile de a fi vătămate prin soluția procurorului de netrimiteri în judecată.

- Într-o altă opinie, se apreciază că trebuie să fie citate părțile procesuale, astfel cum sunt acestea reglementate prin art. 32 C. proc. pen.

Opinia propusă de INM:

Pe de o parte, se apreciază că dreptul de a face plângere împotriva unei soluții de netrimiteri în judecată aparține nu doar părților, așa cum sunt definite în art. 32 C. proc. pen., ci și subiecților procesuali principali și oricăror alte persoane ale căror interese legitime sunt vătămate, atât prin dispoziția de netrimiteri în judecată, cât și prin celelalte dispoziții ale ordonanței; cu atât mai mult, s-ar justifica citarea tuturor persoanelor avute în vedere la pronunțarea soluției de către procuror.

Pe de altă parte, potrivit art. 340 alin. (1) C. proc. pen., poate face plângere împotriva soluției de neurmărire/netrimiteri în judecată ***persoana a cărei plângere împotriva respectivei soluții a fost respinsă***. Prin urmare, se limitează sfera subiecților activi doar la părțile și subiecții procesuali principali din cadrul acțiunii penale și/sau civile, doar aceștia având un interes legitim în a contesta soluția procurorului de clasare/renunțare la urmărirea penală³.

Noua reglementare are în vedere, ca obiect al plângerii, actul procesual (soluția de clasare/renunțare la urmărirea penală), și nu actul procedural (ordonață/rechizitoriu), astfel că vor fi citate în cauză doar persoanele care sunt părți ale raportului juridic penal de conflict-

² I. Neagu, *Tratat de procedură penală*, 1997, pag. 568; Gr. Theodoru, *Tratat de drept procesual penal*, 2013, pag. 660.

³ N. Volonciu și colectiv, *Noul Cod de procedură penală*, București, 2015, pag. 845.

părți și/sau subiecți procesuali principali și, eventual, alte persoane ale căror interese izvorăsc direct din acest raport⁴.

OPINIA UNANIMĂ exprimată de participanții la întâlnire a fost în sensul citării doar a persoanelor care sunt părți ale raportului juridic penal de conflict – părți și/sau subiecți procesuali principali și, dacă se apreciază necesar, alte persoane ale căror interese izvorăsc direct din acest raport.

6. Titlul problemei de drept:

Interpretarea art. 242 alin. (3) C. proc. pen.

Materia: drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de drepturi și libertăți

Obiect ECRIS: înlocuire măsură preventivă (art. 242 NCPP) - 2839

Acte normative incidente: art. 204 alin. (3), art. 205 alin. (3), art. 206 alin. (4), art. 243 alin. (3) C. proc. civ.

Cuvânt cheie: mandatul de arestare preventivă

– Una dintre opiniile este în sensul emiterii de îndată a mandatului de arestare preventivă, apreciindu-se că înlocuirea măsurii controlului judiciar/arestului la domiciliu cu arestul preventiv implică, pe lângă îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 242 alin. (3) C. proc. pen., și respectarea prevederilor legale ce vizează luarea măsurii arestului preventiv, iar dispoziția de luare a acestei măsuri preventive este executorie de la momentul pronunțării, astfel cum rezultă din interpretarea coroborată a art. 204 alin. (3) C. proc. pen., art. 205 alin. (3) C. proc. pen. și art. 206 alin. (4) C. proc. pen.

– Într-o altă opinie, încheierea prin care s-a dispus înlocuirea măsurii controlului judiciar/arestului la domiciliu cu arestul preventiv nu este executorie de la data pronunțării, neimpunându-se emiterea formelor de executare imediat după pronunțare, anume a mandatului de arestare preventivă, această ultimă opinie fundamentându-se pe interpretarea coroborată a art. 204 alin. (3) C. proc. pen., art. 205 alin. (3) C. proc. pen., art. 206 alin. (4) C. proc. pen. și art. 550 C. proc. pen. raportat la art. 370 alin. (3) C. proc. pen.

Opinia propusă de INM:

Apreciem că această din urmă opinie este corectă, având în vedere scopul urmărit de legiuitor prin prevederea expresă a caracterului suspensiv de executare al contestației formulate împotriva încheierii prin care s-a dispus înlocuirea măsurii controlului judiciar/arestului la domiciliu cu măsura arestării preventive, atât în faza de urmărire penală, cât și în camera preliminară sau în faza de judecată (art. 204, art. 205, art. 206 C. proc. pen.).

OPINIA UNANIMĂ îmbrățișată de participanții la întâlnire a fost în sensul că mandatul de arestare se emite la momentul rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus înlocuirea măsurii controlului judiciar sau a arestului la domiciliu cu măsura arestării preventive, pentru argumentele menționate anterior.

7. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea aplicării instituției recunoașterii de învinuire, reglementată de art. 349 alin. (2) Cod procedură penală, art. 374 alin. (4) Cod procedură penală și art. 396 alin. (10) Cod procedură penală în cazul inculpaților minori

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri privind judecata în fond -15

⁴ *Ibidem*, pag. 846.

Acte normative incidente: art. 349 alin. (2), art. 374 alin. (4), art. 396 alin. (10) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: recunoașterea învinuirii

– **Într-o opinie**, s-a apreciat că recunoașterea de învinuire/procedura simplificată este aplicabilă inculpaților minori întrucât dispozițiile din lege referitoare la această instituție nu cuprind vreo excepție care să îi excludă pe minori, excepție care se regăsește în cadrul altor instituții cum ar fi, spre exemplu, aceea a acordului de vinovăție, art. 478 alin. (6) C. proc. pen. stipulând că inculpații minori nu pot încheia acorduri de recunoaștere a vinovăției.

– **Într-o altă opinie**, se consideră că recunoașterea de învinuire/procedura simplificată nu este aplicabilă inculpaților minori întrucât art. 396 alin. (10) C. proc. pen. prevede că în cazul aplicării acestei proceduri, pedeapsa închisorii/amenzii urmează a fi redusă cu 1/3, respectiv cu ¼, însă minorilor le pot fi aplicate doar măsuri educative, conform art. 114 și art. 115 C. pen., condiții în care aplicarea procedurii rămâne lipsită de efecte juridice.

Opinia propusă de INM:

Apreciem că, în ciuda faptului că minoritatea nu este exclusă în mod expres de către legiuitor de la aplicarea procedurii recunoașterii de învinuire, ca și în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției [art. 478 alin. (6) C. proc. pen.], efectele acesteia, respectiv valorificarea poziției procesuale de recunoaștere ca și cauză legală de reducere a pedepsei, în planul dreptului material, ne îndreptățesc să conchidem că minorii nu pot opta pentru procedura de judecată abreviată; credem că nu se poate susține nici opinia interpretării extensive a textului de lege, în sensul că, în cazul minorilor, recunoașterea învinuirii va putea să conducă la o reindividualizare a măsurii educative – prin stabilirea unui criteriu suplimentar – astfel încât să se aplice o măsură educativă mai ușoară.

OPINIA UNANIMĂ exprimată de participanții la întâlnire a fost în sensul că, *de lege lata*, nu este posibilă aplicarea instituției recunoașterii învinuirii reglementată de art. 349 alin. (2) C. proc. pen., art. 374 alin. (4) C. proc. pen. și art. 396 alin. (10) C. proc. pen.; nu se poate da eficiență dispozițiilor art. 396 alin. (10) C. proc. pen. referitoare la reducerea limitelor de pedeapsă. Recunoașterea faptelor poate fi avută în vedere la alegerea măsurii educative fără modificarea limitelor acestora.

S-a discutat și care ar fi soluția pronunțată în apel, în cazul în care instanța de fond pronunță hotărârea în privința minorului potrivit procedurii simplificate. Opinia unanimă a fost că, în acest caz, se impune trimiterea cauzei spre rejudecare pentru lipsa cercetării judecătorești.

S-a apreciat ca fiind necesară includerea unei prevederi legale pentru ca și minorii să poată beneficia de procedura de judecată simplificată.

8. Titlul problemei de drept:

Judecata cauzelor atunci când probele nu au fost contestate de inculpat în timpul urmării penale

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri privind judecata în fond - 15

Acte normative incidente: art. 374 alin. (7) C. proc. pen.; art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului

Cuvânt cheie: probe necontestate

Nu s-au prezentat situații de practică judiciară neunitară și nici opinii.

Opinia propusă de INM:

Credem că dificultățile care pot apărea în practică sunt generate de interpretarea neunitară a noțiunii de "probe necontestate"; acestea sunt probele al căror conținut nu este pus în discuție de părți (este acceptat de acestea), chiar dacă acest lucru nu semnifică faptul că nu pot solicita administrarea de probe noi, care să facă dovada unor noi elemente de fapt apte să contribuie la aflarea adevărului. *Per a contrario*, dacă părțile contestă conținutul unor probe, acest lucru semnifică și readministrarea lor în fața instanței de judecată iar, în cadrul dezbaterilor, părțile vor putea solicita înlăturarea lor.

În cazul procurorului, nu se poate susține că, în ipoteza solicitării readministrării probatoriului în condiții de oralitate, nemijlocire, publicitate și contradictorialitate, această cerere ar avea valoarea unei contestări a conținutului uneia/mai multor probe administrate în cursul urmăririi penale – de altfel, art. 374 alin. (7) C. proc. pen. prevede expres că doar părțile pot contesta probele – în literatura de specialitate se apreciază că procurorul poate solicita readministrarea probelor, având în vedere că este titularul acțiunii penale, că trebuie să probeze acuzarea cu respectarea imperativului dreptului la un proces echitabil, inclusiv din perspectiva respectării dreptului la apărare⁵.

În practica judiciară s-au conturat însă opinii divergente referitoare la aplicarea directă a art. 6 din Convenție, față de reglementările de drept procesual penal național legate de posibilitatea soluționării cauzelor pe baza probatoriului administrat în faza de urmărire penală și necontestat de părți, mai ales după pronunțarea hotărârii din 18 martie 2014 în cauza Beraru împotriva României; astfel, există instanțe care dispun din oficiu readministrarea întregului probatoriului necontestat de părți/nepropus de către procuror sau care resping solicitarea de a judeca respectiva cauză în temeiul art. 374 alin. (7) C. proc. pen.

Credem că o astfel de practică nu este în acord cu reglementările naționale, dar nici cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru următoarele considerente:

În repetate rânduri, Curtea a stabilit că accesul nerestricționat la dosar, folosirea notițelor și/posibilitatea de a obține fotocopii ale documentelor relevante reprezintă garanții ale unui proces echitabil. Ceea ce a făcut obiectul analizei în fața instanței europene, în cauza Beraru, se subsumează garanției dreptului la apărare, respectiv dacă reclamantul a avut posibilitatea să conteste autenticitatea probelor și să se opună utilizării lor (parag. 75), inclusiv dacă s-a putut verifica legalitatea administrării probelor.

Mai mult, se constată că instanțele naționale și-au întemeiat hotărârea de condamnare pe probe contestate sub aspectul legalității – chestiune care nu a făcut obiectul analizei, nici la fond și nici în calea de atac.

În cauza Beraru împotriva României se sancționează tocmai pasivitatea organelor judiciare și încălcarea dreptului la apărare al reclamantului căruia nu i s-a recunoscut posibilitatea contestării efective a probatoriului administrat în faza de urmărire penală; or, prin noua reglementare s-au asigurat suficiente garanții de echitabilitate a procedurii sub acest aspect.

Prin urmare, apreciem că atât din punct de vedere legislativ (sub aspectul reglementărilor de drept procesual penal referitoare la analiza legalității și loialității administrării probelor, procedura de camera preliminară, respectarea dreptului la un proces echitabil pe întreaga durată a procedurilor, cu garanții specifice fazei de judecată), cât și din perspectiva respectării normelor care guvernează faza de judecată, nu se poate reține încălcarea art. 6 din Convenție în ipoteza aplicării art. 374 alin. (7) C. proc. pen.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată de participanții la întâlnire este aceea expusă de INM, cu nuanțele stabilite la întâlnirea anterioară de la Brașov⁶, pentru ipoteza în care inculpatul lipsește și poziția de necontestare a probelor este exprimată de avocatul din oficiu,

⁵ M. Udriou și colectiv, *Codul de procedură penală - Comentariu pe articole*, București, 2015, pag. 975.

⁶ A se vedea minuta publicată la adresa http://inm-lex.ro/fisiere/d_1164/Minuta%20intalnire%20presedinti%20sectii%20penale.%20Brasov.%204-5%20iunie%202015.pdf

care nu a luat legătura cu inculpatul și nu cunoaște care este poziția sa cu privire la probele administrate în faza de urmărire penală.

9. Titlul problemei de drept:

Condamnările din străinătate atașate în cazierul judiciar conform art. 21 alin. (2) din Legea nr. 290/2004, dar nerecunoscute în România printr-o hotărâre judecătorească, atrag sau nu starea de recidivă? Dacă da, atunci sunt incidente dispozițiile art. 140¹ din Legea nr. 302/2004?

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: recunoașterea hotărârilor penale sau a altor acte judiciare străine (Legea 302/2004) – 3040; cereri privind judecata în fond - 15

Acte normative incidente: art. 21 alin. (2) din Legea nr. 290/2004; art. 140¹ din Legea nr. 302/2004

Cuvânt cheie: recunoaștere hotărâre judecătorească străină

Opinia propusă de INM:

Pentru condamnările pronunțate în străinătate care se regăsesc în cazierul judiciar se impune ca, pe cale incidentală, în cazul judecării cauzei în primă instanță, potrivit dispozițiilor art. 140¹ alin. (2) din Legea nr. 302/2004, să se dispună aplicarea dispozițiilor privind recunoașterea hotărârilor penale străine, și ulterior, aplicarea dispozițiilor privind judecata în caz de recidivă, concursul de infracțiuni sau pluralitatea intermediară prevăzute de Codul penal.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată de participanții la întâlnire a fost în sensul că se impune recunoașterea pe cale incidentală a hotărârii și aplicarea tratamentului sancționator care derivă din această operațiune: concurs, recidivă, pluralitate intermediară etc. Această procedură nu ar putea fi aplicată de instanța de control judiciar direct în calea de atac a apelului.

10. Titlul problemei de drept:

Măsura de siguranță prevăzută de art. 110 C. pen.

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: luarea măsurii internării medicale (art. 114 C.p. și art. 162 C.p.p.) - 2870

Acte normative incidente: art. 110 C. pen., art. 315 alin. (2) lit. e) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: internarea medicală

Instanțele de executare a măsurii de siguranță a internării medicale ce se execută la spitalele de psihiatrie au constatat că există o practică neunitară în ce privește luarea măsurii de siguranță a internării medicale prevăzută de art. 110 C. pen.

Astfel, s-a constatat că pentru luarea măsurii de siguranță a internării medicale prevăzută de art. 110 C. pen. nu este prevăzută modalitatea și procedura care trebuie urmată, întrucât Codul de procedură penală, prin dispozițiile art. 247-248, reglementează doar procedura de internare medicală provizorie, care constituie o măsură procesuală privativă de libertate care poate fi dispusă în faza de urmărire penală pe durata procedurii de cameră preliminară sau în faza de judecată cu privire la suspectul sau inculpatul bolnav mintal ori consumator cronic de substanțe psihoactive, dacă luarea măsurii este necesară pentru înlăturarea pericolului actual și concret pentru public.

În practică s-a pus deseori problema care instanță este competentă să soluționeze sesizarea procurorului cu luarea măsurii de siguranță: *instanța civilă sau instanța penală?*

La articolul 315 alin. (2) lit. e) C. proc. pen. se prevede că ordonanța de clasare cuprinde mențiuni privind sesizarea instanței competente potrivit dispozițiilor legii speciale în materia sănătății mintale, în vederea dispunerii internării nevoluntare. Legea specială este Legea nr. 487/2002 republicată iar procedura internării nevoluntare este reglementată la art. 53 – 62. Această lege nu a fost corelată cu dispozițiile noului Cod de procedură penală și nu prevede calitatea procesuală activă a procurorului de a sesiza instanța de judecată competentă, care este instanța civilă.

În practică, Judecătoria Sectorului 6 București, Secția penală, prin încheierea din 15.02.2014 a statuat că, din interpretarea coroborată a art. 245 alin. (1) C. proc. pen. cu art. 315 alin. (2) lit. e) C. proc. pen. rezultă că procurorul va putea sesiza judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată pentru luarea provizorie a măsurii obligării la tratament medical *numai pe parcursul desfășurării procesului penal*. După dispunerea soluției de clasare în cauză, sesizarea instanței cu luarea măsurii obligării la tratament medical este inadmisibilă, singura excepție fiind dată de sesizarea instanței în vederea dispunerii internării nevoluntare, conform procedurii prevăzute de art. 53 și urm. din Legea nr. 487/2002.

În practica instanțelor din vestul și sudul țării, am constatat păreri diferite. Astfel, Judecătoria Curtea de Argeș, prin încheierea din 4.04.2014 dată de judecătorul de drepturi și libertăți a dispus internarea medicală provizorie până la însănătoșire sau până la ameliorarea stării de pericol în temeiul art. 248 C. proc. pen. față de C.A. pentru care Parchetul a dat soluție de scoatere de sub urmărire penală.

Prin încheierea din 8.05.2014, în dosarul 4104/315/2014, judecătorul de cameră preliminară a dispus, în temeiul art. 247-248 C. proc. pen., internarea medicală nevoluntară a intimatului C.M. până la însănătoșire sau până la înlăturarea stării de pericol, după ce față de aceasta parchetul a dat ordonanță de clasare la 8.04.2014 pentru iresponsabilitate.

Pe de altă parte, Judecătoria Făget, prin sentința penală nr. 133/2014, a luat măsura de siguranță a internării medicale pe art. 110 C. pen. la solicitarea Parchetului, față de intimatul P.O.C., după ce s-a dispus clasarea prin ordonanța parchetului pe motiv de iresponsabilitate.

Prin sentința civilă nr. 340/24.03.2015, Judecătoria Alexandria a dispus internarea medicală nevoluntară a intimatului G.L.M. până la însănătoșire sau până la ameliorarea care înlătură starea de pericol, la solicitarea Parchetului, în temeiul art. 54 din Legea nr. 487/2002.

În literatura de specialitate⁷ s-a statuat că procurorul sesizează judecătoria în a cărei circumscripție se află unitatea medicală, *dosarul având natură civilă și nu penală*, în vederea dispunerii internării nevoluntare a persoanei față de care s-a dispus clasarea pe motiv de iresponsabilitate.

Opinia propusă de INM:

Problema a fost discutată în toate întâlnirile de practică neunitară, cei prezenți fiind în unanimitate de acord că este vorba de competența instanței civile (art. 315 C. proc. pen. conține dispoziții clare sub acest aspect, chiar dacă soluția este criticabilă).

OPINIA UNANIMĂ exprimată de participanții la întâlnire a fost în același sens.

11. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea dispunerii confiscării speciale a autovehiculului folosit pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 336 Cod penal

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri privind judecata în fond -15

Acte normative incidente: art. 112 alin. (2) C. pen., art. 336 C. pen.

⁷ **Mihail Udroi**, *Procedură penală. Partea specială. Noul cod de procedură penală*, pag. 71- 72; **Nicolae Volonciu**, *Noul cod de procedură penală*, pag. 796-797.

Cuvânt cheie: confiscarea specială

Nu s-au indicat soluții de practică judiciară divergente sau argumente în sensul vreunei opinii.

Opinia propusă de INM:

Una dintre condițiile necesare pentru a putea dispune măsura de siguranță a confiscării speciale are în vedere valoarea bunului supus confiscării, fiind necesar ca aceasta să nu fie vădit disproporționată față de natura și gravitatea faptei – în speță, față de "fapta de conducere a unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe" prevăzută de art. 336 C. pen.

Din punct de vedere teoretic, firește că poate fi aplicată măsura de siguranță prevăzută de art. 112 alin. (1) lit. b) C. pen., însă apreciem că se impune a proceda la analiza condiției prevăzute de art. 112 alin. (2) C. pen., în fiecare caz în parte; credem că este mai mult o problemă de practică, invocată în ultima vreme de colegii de la judecătoria, decât una de interpretare a noilor Coduri.

OPINIA UNANIMĂ exprimată cu ocazia întâlnirii a fost în sensul că nu se poate exclude *de plano* dispunerea măsurii de siguranță a confiscării, însă trebuie analizată condiția prevăzută de art. 112 alin. (2) C. pen., referitoare la proporționalitatea măsurii cu gravitatea faptei.

12. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea aplicării de judecătorul de cameră preliminară a sancțiunii nulității și excluderii cu privire la încheierile judecătorului de drepturi și libertăți

Materia: drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară-152

Acte normative incidente: art. 342 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: procedura de cameră preliminară

Nu se oferă exemple de practică judiciară neunitară și nu se indică aspectele care au generat interpretări diferite.

Opinia propusă de INM:

Pornind de la prevederile art. 342 C. proc. pen., precum și de la scopul urmărit de legiuitor prin reglementarea procedurii de cameră preliminară, amintim că, în această fază, fac obiectul verificărilor competența, legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Restrângând obiectul analizei de față la aspectele pe care presupunem că le-au avut în vedere instanțele la propunerea acestei teme, subliniem că legalitatea administrării probelor semnifică verificarea actelor prin care proba și mijlocul de probă au fost dispuse/autorizate/confirmate, a mijloacelor de probă, precum și a procedurilor probatorii prin care au fost obținute mijloacele de probă; în egală măsură, vor fi verificate sub aspectul legalității actele de urmărire penală pe care se sprijină soluția de trimitere în judecată.

În mod evident, în practică se pune problema, plecând de la obiectul verificărilor în procedura de cameră preliminară, dacă ceea ce se verifică sunt doar actele organelor de urmărire penală sau pot și trebuie să fie analizate, sub aspectul legalității, și actele judecătorului din faza de urmărire penală (audierea anticipată – art. 308 C. proc. pen., autorizările unor metode speciale de supraveghere sau cercetare, confirmările acestora).

Atât în literatura de specialitate, cât și în jurisprudență s-au conturat două opinii cu privire la acest aspect:

– pe de o parte, s-a considerat că nu pot face obiectul cenzurii în procedura de cameră preliminară decât actele organelor de urmărire penală, iar actele judecătorului de drepturi și libertăți nu pot fi supuse unor noi verificări tocmai pentru că exigențele de legalitate, independență și imparțialitate necesare magistratului care dispune cu privire la drepturi și libertăți ale persoanei sunt respectate. De altfel, prin jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că, în ceea ce privește eventualele ingerințe în exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale, garanțiile unei proceduri echitabile sunt respectate dacă aceasta se desfășoară în fața unui magistrat, potrivit noțiunii autonome consacrate.

– pe de altă parte, legislațiile naționale pot stabili standarde de protecție superioare celor consacrate prin Convenție, iar reglementările noului Cod de procedură penală conduc către această interpretare [art. 3 alin. (6) C. proc. pen., art. 342 C. proc. pen., care nu disting atunci când fac referire la legalitatea actelor de urmărire penală/probelor după cum acestea aparțin organelor de urmărire penală sau judecătorului de drepturi și libertăți).

Pe cale de consecință, în doctrina recentă se recunoaște că pot face obiectul controlului în procedura de cameră preliminară și actele judecătorului de drepturi și libertăți prin care s-au dispus măsuri legate de probele pe care se întemeiază acuzația⁸.

Sub aspect formal, credem că judecătorul de cameră preliminară va constata eventuale cazuri de nulitate și/exclude probe administrate cu autorizarea/confirmarea nelegală a judecătorului de drepturi și libertăți doar analizând aspectele de legalitate și fără să transforme camera preliminară într-o cale de atac; subliniem însă că, în materia legalității măsurilor preventive dispuse/prelungite în faza de urmărire penală de către judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară nu are competența de a se pronunța – pe de o parte, aspectele respective au făcut obiectul analizei unui magistrat în sensul Convenției, atât în fond, cât, eventual, și în calea de atac a contestației, iar, pe de altă parte, respectivele măsuri nu fundamentează acuzația și soluția de trimitere în judecată, ci doar au ca scop buna desfășurare a procesului penal.

OPINIA UNANIMĂ exprimată cu ocazia întâlnirii a fost în sensul opiniei propuse INM, pentru argumentele menționate anterior.

13. Titlul problemei de drept:

Incidența sancțiunii excluderii declarațiilor de martor în condițiile incidenței dispozițiilor art. 118 Cod procedură penală

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cereri privind judecata în fond - 15

Acte normative incidente: art. 118 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: legalitatea administrării probelor

Nu s-au indicat exemple de practică judiciară neunitară și nici aspectele care au determinat, la nivelul instanțelor, interpretări diferite.

Opinia propusă de INM:

Articolul 118 C. proc. pen. consacră dreptul martorului de a nu se autoincrimina într-o cauză penală în care, anterior/ulterior audierii sale, a avut/a dobândit calitatea de suspect/inculpat.

Practic, legiuitorul a avut în vedere atât cazul în care o persoană este audiată în calitate de martor, iar ulterior, după continuarea urmăririi penale față de aceasta, dobândește calitatea de suspect și/sau inculpat, cât și situația în care persoana are deja calitatea de suspect/inculpat iar organul judiciar dispune disjungerea cauzei, dobândind în dosarul nou format calitatea de

⁸ M. Udriou și colectiv, *Codul de procedură penală - Comentariu pe articole*, București, 2015, pag. 909.

martor; în aceste cazuri, declarația dată în calitate de martor nu va putea fi folosită împotriva acestuia, dar poate fi folosită în favoarea sa.

Problema se pune în legătură cu modalitatea de valorificare a declarației dată în calitate de martor, astfel încât să fie asigurată echitabilitatea procedurii. Dacă declarația martorului a fost luată de organele judiciare cu respectarea principiului legalității și loialității administrării probelor, astfel încât, pe parcursul audierii, constatându-se că martorul se autoincriminează, se întrerupe administrarea probei (firește, numai dacă recunoașterea prezintă indicii temeinice de fiabilitate) și, eventual, ulterior, se dispune continuarea urmăririi penale față de acesta și reluarea audierii în calitate de suspect, nu se poate constata că proba a fost administrată nelegal, în procedura de cameră preliminară, și să se dispună excluderea. Mai mult, în conținutul declarației respective se pot regăsi informații importante referitoare la participarea altei/altor persoane, contribuția fiecăreia, probe care sunt necesare aflării adevărului și care nu au fost obținute nelegal.

Credem că, în această situație, aspectele care contribuie la propria incriminare a martorului vor fi înlăturate la stabilirea situației de fapt, odată cu analiza fondului cauzei, fără a justifica excluderea probei în camera preliminară.

Pe de altă parte, dacă în cursul audierii, deși martorul s-a autoacuzat, organele judiciare continuă audierea/utilizează mijloace de constrângere pentru a obține declarații în sensul autoincriminării, singura soluție posibilă este excluderea probei obținute nelegal.

OPINIA UNANIMĂ exprimată cu ocazia întâlnirii a fost în sensul precizat de INM, cu argumentele menționate anterior.

14. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea existenței unor cauze sui generis de trimitere a cauzei spre rejudecare din apel/contestație ca urmare a aplicării directe a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Acte normative incidente: art. 421 pct. 2 lit. b) C. proc. pen.; art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului; art. 2 din Protocolul 7 la Convenția europeană a drepturilor omului

Cuvânt cheie: soluționare apel/contestație

Opinia propusă de INM:

În ciuda faptului că prevederile art. 421 pct. 2 lit. b) C. proc. pen. fac referire doar la nelegala procedură de citare a apelantului/imposibilitatea prezentării acestuia în fața primei instanțe și imposibilitatea de a înștiința instanța despre aceasta, precum și la cazurile de nulitate absolută care justifică o soluție de trimitere a cauzei spre rejudecare de către instanța de apel, iar, în cazul contestației, ca și cale ordinară de atac, art. 425¹ C. proc. pen. prevede ca motive de trimitere spre rejudecare doar nelegala citare, în practica judiciară există soluții de admitere a căii de atac și de trimitere a cauzei spre rejudecare dacă se apreciază că a fost încălcat dreptul la un proces echitabil cu ocazia judecării fondului/există vreun alt viciu semnificativ și substanțial care conduce la încălcarea dreptului la dublul grad de jurisdicție în materie penală (Decizia nr. 1337/2014, Curtea de Apel București, Secția a II-a penală).

Dacă în ceea ce privește încălcarea dublului grad de jurisdicție, aceasta justifică o astfel de concluzie, echitabilitatea procedurii de judecată a fondului - în ipoteza unor aspecte care conduc la încălcarea dreptului la un proces echitabil, credem că ele pot fi remediate în calea ordinară de atac, având în vedere caracterul devolutiv al acesteia și necesitatea respectării echitabilității procedurii per ansamblu.

Jurisprudența recentă a avut în vedere, la pronunțarea acestor soluții, faptul că inculpatul nu a participat la judecata fondului, nu a avut posibilitatea contestării probelor iar instanța a soluționat cauza exclusiv pe baza probatoriului administrat în cursul urmăririi

penale/a fost încălcat dreptul la apărare al apelantului sub diverse aspecte (respingerea unor cereri de probatorii, a unor excepții invocate de către apelant etc.); toate aceste încălcări ale dreptului la un proces echitabil/greșeli de judecată puteau fi remediate în calea ordinară de atac, în opinia noastră, nejustificând extinderea interpretării dispozițiilor art. 421 pct. 2 lit. b) C. proc. pen., în sensul trimiterii cauzei spre rejudecare.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată de participanții la întâlnire a fost în sensul că instanța de apel poate dispune, în cazuri excepționale, trimiterea cauzei spre rejudecare, în baza art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului și art. 2 din Protocolul 7 al aceleiași convenții, cu titlu exemplificativ fiind indicate următoarele situații:

- lipsa cercetării judecătorești în primă instanță;
- condamnarea pentru altă infracțiune decât aceea care face obiectul trimiterii în rejudecare;
- omisiunea pronunțării unei soluții de către instanța de fond pentru una sau mai multe din infracțiunile pentru care s-a dispus trimiterea în rejudecare;
- aplicarea unei singure pedepse pentru mai multe infracțiuni;
- lipsa totală a motivării hotărârii instanței de fond;
- contradicții evidente între considerentele hotărârii și dispozitivul acesteia.

15. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea înlocuirii soluției de renunțare la urmărirea penală cu soluția de clasare cu ocazia soluționării plângerii formulate de suspect sau inculpat împotriva soluției de renunțare la urmărirea penală

Materia: drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: plângere soluții de neurmărire/netrimiteri judecată (art. 340 NCPP) - 2931

Acte normative incidente: art. 339, art. 341 alin. (6) lit. c) și alin. (7) lit. d) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: plângerea împotriva soluțiilor procurorului

Opinia propusă de INM:

În principiu, pare posibilă înlocuirea soluției de renunțare la urmărirea penală cu cea de clasare, cel puțin în cazul plângerii formulate în temeiul art. 339 C. proc. pen., dacă motivul de clasare exista la momentul la care s-a optat pentru renunțarea la urmărirea penală.

Pe de altă parte, art. 341 alin. (6) lit. c) și alin. (7) lit. d) C. proc. pen. se referă doar la schimbarea temeiului soluției de clasare, în cazul plângerii formulate împotriva soluției de neurmărire/netrimiteri în judecată, la judecătorul de cameră preliminară, și nu la înlocuirea unei soluții cu cealaltă, astfel încât credem că nu va putea fi dată o atare soluție; în acest caz, dacă există indicii legate de existența unui motiv de clasare, credem că judecătorul de cameră preliminară va putea da una dintre soluțiile prevăzute de art. 341 alin. (6) lit. b) C. proc. pen. și, respectiv, de art. 341 alin. (7) lit. b) C. proc. pen. pentru a fi administrate probele necesare (completată urmărirea penală) în sensul dovedirii cazului de clasare respectiv.

Menționăm că, în acest caz, judecătorul de cameră preliminară are obligația indicării exprese a motivelor pentru care se justifică această soluție, a actului procesual ce urmează a fi efectuat de către procuror – începerea/continuarea urmăririi penale/redeschiderea urmăririi penale/punerea în mișcare a acțiunii penale – precum și a faptelor și împrejurărilor care urmează să fie constatate și mijloacele de probă necesare în acest sens.

OPINIA EXPRIMATĂ în cadrul întâlnirii:

S-a constatat că problema face obiectul analizei de către ÎCCJ în procedura dezlegării unei chestiuni de drept, urmând a fi pronunțată o hotărâre în baza art. 476 C. proc. pen.

16. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea atacării în fața judecătorului de cameră preliminară a altor dispoziții ale ordonanțelor de clasare sau de renunțare la urmărirea penală decât cele referitoare la soluția de netrimitere în judecată

Materia: drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: plângere soluții de neurmărire/netrimitere judecată (art.340 NCPP) - 2931

Acte normative incidente: art. 340 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: plângerea împotriva soluțiilor procurorului

Opinia propusă de INM:

Obiectul plângerii, potrivit art. 340 C. proc. pen., constă în soluția propriu-zisă de neurmărire/netrimitere în judecată. Doar aceasta poate face obiectul controlului jurisdicțional în temeiul art. 340 C. proc. pen.

OPINIA UNANIMĂ exprimată de către participanții la întâlnire a fost în sensul că, potrivit art. 340 C. proc. pen., controlul jurisdicțional are ca obiect doar soluția de neurmărire/netrimitere în judecată.

17. Titlul problemei de drept:

Efectele instituirii unei măsurii asigurătorii în procesul penal cu privire la procedurile de executare silită a bunurilor sechestrate

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Cuvânt cheie: măsuri asigurătorii

Opinia propusă de INM:

Problema ridicată a mai fost discutată la întâlnirile anterioare; apreciem că procedura de executare silită nu este afectată de instituirea unei măsuri asigurătorii, iar la finalizarea acesteia sechestrul trece asupra sumei ce revine suspectului sau inculpatului, după îndestularea creditorilor privilegiați.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că instituirea unei măsuri asigurătorii în procesul penal nu afectează procedura de executare silită a bunurilor sechestrate.

18. Titlul problemei de drept:

Sanțiunea care intervine în cazul în care nu se asigură asistența juridică obligatorie a persoanei vătămate minore. Nulitatea absolută sau nulitatea relativă. Interpretarea dispozițiilor art. 281 alin. (1) lit. f) Cod procedură penală

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cereri privind judecata în fond - 15

Acte normative incidente: art. 281 alin. (1) lit. f) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: asistența juridică obligatorie

Într-o primă opinie, pornind de la caracterul expres, strict și limitativ al cazurilor ce antrenează nulitatea absolută, sanțiunea aplicabilă în acest caz este nulitatea relativă. S-a avut în vedere că această sanțiune operează doar în cazul neasigurării asistenței juridice a suspectului, inculpatului și al celorlalte părți, atunci când asistența acestora este obligatorie. Or, potrivit actualei concepții a noului Cod de procedură penală, persoana vătămată nu este

parte în procesul penal, ci doar subiect procesual principal, dobândind această calitate numai în ipoteza în care exercită acțiunea civilă în procesul penal și devine, astfel, parte civilă.

Pe cale de consecință, nerespectarea dispozițiilor legale prin neasigurarea asistenței juridice a persoanei vătămate minore atrage aplicabilitatea în cauză a dispozițiilor art. 282 C. proc. pen., ce reglementează nulitatea relativă.

În a doua opinie, se pornește de la interpretarea teleologică a dispozițiilor art. 281 alin. (1) lit. f) C. proc. pen., coroborată cu necesitatea existenței unei depline simetrii între situațiile apreciate de legiuitor ca impunând asistența juridică obligatorie a unor părți sau subiecți procesuali și sancțiunea aplicabilă în cazul nerespectării acestora.

În acest sens, se are în vedere că instituirea tuturor situațiilor în care este obligatorie asistența juridică pornește fie de la situația vulnerabilă a unor categorii de persoane, generată, de exemplu, de starea de minoritate, starea de detenție etc., fie de la consecințele grave ce pot fi antrenate asupra acestora de procesul penal (de ex. limitele de pedeapsă prevăzute de lege).

Identitatea de situație *lato sensu* în care se găsesc persoanele ce trebuie să beneficieze de asistență juridică obligatorie potrivit art. 90 și urm. C. proc. pen. impune cu necesitate identitatea sancțiunii aplicabile în cazul neobservării acestor dispoziții legale. În această situație, de neconcordanță a dispozițiilor legale incidente, se apreciază că nu ar trebui să prevaleze interpretarea literală a prevederilor art. 281 alin. (1) lit. f) C. proc. pen., ci aplicarea conform principiului „*ubi eadem est legis ratio, ibi eadem est legis dispositio*”.

Pe de altă parte, interpretarea în sensul primei opinii este în măsură să creeze o diferență nejustificată între regimul persoanei vătămate minore care dintr-un motiv sau altul alege să nu formuleze pretenții în procesul penal și cea care face acest lucru.

Opinia propusă de INM:

Optăm pentru această din urmă soluție, având în vedere că legiuitorul nu a urmărit să facă o diferență de tratament între persoana vătămată minoră și partea civilă minoră.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că sancțiunea care intervine în acest caz este nulitatea relativă, raportat la faptul că dispozițiile art. 281 alin. (1) lit. f) C. proc. pen. se referă la asigurarea asistenței obligatorii pentru suspect, inculpat și părți; or, persoana vătămată nu este parte în procesul penal, ci subiect procesual principal.

19. Titlul problemei de drept:

Caracterul public sau nepublic al ședinței în care se pune în discuție, în cursul judecății, măsura preventivă a inculpatului minor, atunci când, potrivit legii, ședința de judecată în cauză este nepublică, conform art. 509 alin. (2) C. proc. pen., având în vedere dispozițiile art. 362 C. proc. pen.

Materia: drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cereri privind judecata în fond 15

Acte normative incidente: art. 362, art. 509 alin. (2) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: arestare preventivă minor

O primă opinie este în sensul că și dezbaterile asupra măsurii preventive sub incidența căreia se află inculpatul minor vor avea loc și în această situație tot în ședință nepublică, neexistând niciun motiv pentru a opera o distincție între judecata propriu-zisă a acestor categorii de cauze și situația în care, pe parcursul instrumentării lor, în faza de judecată, se pun în discuție măsurile preventive. O astfel de distincție este una artificială, în măsură să scindeze activitatea de instrumentare a cauzelor, întrucât rațiunea pentru care judecata în cazul inculpaților minori are loc în ședință nepublică subzistă independent dacă aceștia sunt sub incidența unei măsuri preventive sau nu și chiar dacă dezbaterile vizează instrumentarea propriu-zisă a cauzei sau doar măsura preventivă.

În doua opinie se apreciază că *de lege lata*, atât timp cât în cadrul prevederilor art. 362 C. proc. pen. se menționează expres că măsurile preventive se verifică în ședință publică, iar procedura aplicabilă în cazul inculpaților minori nu derogă expres de la această regulă, independent de considerentele ce țin de oportunitatea acestei soluții legislative sau de justificarea acestei opțiuni, se impune a se menține caracterul public al verificărilor întreprinse în cursul judecății asupra măsurilor preventive.

Argumentul principal pornește de la faptul că, de principiu, în cursul judecății, ședința de judecată este publică, cu excepția cazurilor prevăzute de lege (art. 352 C. proc. pen.). Ca urmare, nu este necesar să se prevadă în mod expres acest fapt cu privire la toate aspectele ce țin de judecarea cauzei, excepțiile de la această regulă trebuind să fie reglementate expres și, mai mult, supuse unei interpretări restrictive.

Cu toate acestea, art. 362 C. proc. pen. prevede în mod expres că această verificare se face în ședință publică, menționează ce ar fi fost inutilă altfel, dată fiind regula publicității ce ține de ședința de judecată.

Se impune, astfel, a se menționa că dispozițiile art. 302² C. proc. pen. 1968 nu prevedeau expres caracterul public, în orice situație, a verificărilor întreprinse asupra stării de arest a inculpatului în cursul judecății și, în această situație, se aplica același regim, al publicității, ce guverna judecata în sine.

Or, în condițiile în care se prevede prin lege o derogare de la caracterul public al judecății, cum este situația inculpaților minori, față de maniera de reglementare anterior expusă, nu se poate concluziona și în sensul derogării de la caracterul public al verificării întreprinse asupra stării de arest în cursul judecății.

Opinia propusă de INM:

Pentru argumentele prezentate, credem că este corectă cea de-a doua opinie, având în vedere caracterul de dispoziție specială al art. 362 alin. (2) C. proc. pen. ("Măsurile preventive în cursul judecății"), precum și succesiunea textelor de lege care reglementează judecata cauzelor.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că ședința în care se pune în discuție, în cursul judecății, măsura preventivă a inculpatului minor este nepublică, raportat la caracterul special al dispozițiilor art. 509 alin. (2) C. proc. pen.

20. Titlul problemei de drept:

Regimul juridic al anulării/revocării suspendării sub supraveghere aplicate în baza dispozițiilor Codului penal din 1968 în cazul comiterii unei alte infracțiuni sau în ipoteza neexecutării obligațiilor civile. Interpretarea dispozițiilor art. 16 din Legea nr. 187/2012. Aplicarea legii penale mai favorabile

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: revocarea sau anularea suspendării executării pedepsei (art.583 NCPP) - 3061

Acte normative incidente: art. 15, art. 16 din Legea nr. 187/2012

Cuvânt cheie: aplicarea legii penale mai favorabile

O primă opinie are drept situație premisă distincția între instituția suspendării condiționate a executării pedepsei și instituția suspendării sub supraveghere a executării pedepsei. În ce privește prima instituție, prin dispozițiile art. 15 din Legea nr. 187/2012 au fost reglementate expres toate situațiile tranzitorii generate de împrejurarea că în noul Cod penal această instituție nu mai este reglementată, menționându-se astfel expres că anularea și revocarea vor fi dispuse exclusiv în temeiul art. 83 și 85 Cod penal. S-a consacrat, astfel, ultraactivitatea legii vechi cu privire la această instituție.

În ceea ce privește instituția suspendării sub supraveghere există însă o continuitate de reglementare în cadrul celor două coduri, ce subzistă și în condițiile în care conținutul concret, regimul juridic și efectele noii suspendări sub supraveghere sunt extrem de diferite. (*la fel ca și în cazul liberării condiționate, reabilitării judecătorești etc.*)

Pe cale de consecință, în cadrul acestei instituții de drept penal, ca și în cadrul tuturor altora, devine incident principiul aplicării legii penale mai favorabile, aplicat, bineînțeles, în conformitate cu Decizia Curții Constituționale nr. 265/2014, dar fără a omite și jurisprudența mai veche a instanței constituționale, respectiv *Decizia nr. 214 din 16.06.1997 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. II alin. (1) din Legea nr. 140/1996 pentru modificarea și completarea Codului penal* în care s-a statuat că regulile referitoare la succesiunea legilor penale privesc atât legea în ansamblul său, cât și fiecare dintre normele și instituțiile sale în parte.

De la acest principiu legiuitorul a derogat expres în art. 16 alin. (1) din Legea nr. 187/2012, prevăzând că măsura suspendării sub supraveghere se menține la intrarea în vigoare a noului Cod penal, până la împlinirea termenului de încercare. Această reglementare era necesară pentru prezervarea principiului securității raporturilor juridice.

În al doilea alineat însă, s-au menționat unele din criteriile în baza cărora se poate stabili care din cele două instituții ale suspendării sub supraveghere este mai favorabilă, conform dispozițiilor art. 5 Cod penal.

În temeiul acestei concluzii, rezultă că în cazul formulării unei cereri de revocare a suspendării sub supraveghere aplicată în temeiul Codului penal din 1968 pentru neîndeplinirea obligațiilor civile, vor fi analizate prevederile ambelor instituții pentru a se stabili care, în cazul concret, este mai favorabilă persoanei condamnate.

În cazul anulării/revocării suspendării sub supraveghere, pentru comiterea unei alte infracțiuni, se va aplica *integral* legea considerată ca fiind mai favorabilă în ansamblu inculpatului, nefiind admis, în lipsa unor dispoziții tranzitorii exprese, ca anularea sau revocarea să se dispună pe baza prevederilor Codului penal din 1968, iar condamnarea să fie făcută în temeiul Codului penal actual.

O a doua opinie are în vedere interpretarea prin analogie a dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 187/2012, considerându-se că suspendarea sub supraveghere dispusă în baza Codului penal din 1968 nu poate avea ulterior alte efecte decât cele posibile la momentul dispunerii sale.

În aceste condiții, se apreciază că există o omisiune a legiuitorului de a prevedea expres că și în cazul suspendării sub supraveghere, la fel ca și în situația suspendării condiționate a executării pedepsei, anularea sau revocarea acestui beneficiu trebuie făcută în baza legii prin care s-a dispus suspendarea sub supraveghere.

Pe cale de consecință, în cazul revocării suspendării sub supraveghere pentru neîndeplinirea obligațiilor civile vor fi avute în vedere în mod exclusiv dispozițiile din Codul penal din 1968, la fel și în cazul anulării sau revocării suspendării sub supraveghere ca urmare a comiterii unei infracțiuni.

Opinia propusă de INM:

Credem că prima opinie este cea corectă. În privința suspendării executării pedepsei sub supraveghere, nu este vorba de o omisiune; reglementarea tranzitorie a avut în vedere deliberat doar suspendarea condiționată a executării pedepsei, pentru argumentele prezentate anterior.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul prezentat de INM în material.

21. Titlul problemei de drept:

Modul de soluționare a declarației de abținere formulată de un judecător care a judecat o cerere de revizuire și care este investit cu o nouă cerere de revizuire formulată de aceeași persoană, împotriva aceleiași sentințe penale și pentru aceleași motive

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: abținere - 2690

Acte normative incidente: art. 64 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: incompatibilitatea judecătorului

În practică s-a constatat existența unei practici neunitare cu privire la modul de soluționare a declarației de abținere formulată de un judecător care a judecat o cerere de revizuire și care este investit cu o nouă cerere de revizuire formulată de aceeași persoană, împotriva aceleiași sentințe penale și pentru aceleași motive de fapt și de drept.

Astfel, un complet a admis o astfel de declarație de abținere, considerând că este incident cazul de incompatibilitate prevăzut de art. 64 lit. f) C. proc. pen. - judecătorul este incompatibil dacă există o suspiciune rezonabilă că imparțialitatea judecătorului este afectată (încheierea din 26.03.2015, dosar nr. 608/89/2015).

Dimpotrivă, un alt complet a respins o astfel de declarație de abținere, cu motivarea că, în acord cu decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 36/2009, o nouă cerere de revizuire, formulată de aceeași persoană și întemeiată pe aceleași teme legal, motive și apărări cu cele dintr-o cerere anterioară, este inadmisibilă, operând autoritatea de lucru judecat a hotărârii prin care a fost respinsă cererea anterioară de revizuire (încheierea din 7.04.2015, dosar nr. 608/89/2015).

La instanța de fond nu s-a conturat o opinie majoritară cu privire la soluționarea declarației de abținere, deoarece trei opinii au fost pentru admiterea declarației de abținere și trei opinii au fost pentru respingerea declarației de abținere, în speța menționată mai sus.

Opinia unanim exprimată de judecătorii de la secția penală din cadrul instanței de control judiciar este în sensul respingerii ca nefondată a cererii de abținere în ipoteza dată, dacă instanța competentă să soluționeze cererea de abținere stabilește că există identitate de persoane revizuate pe aceleași motive de fapt și de drept invocate și împotriva aceleiași sentințe penale, judecătorul cauzei de revizuire fiind investit să soluționeze cererea de revizuire în acord cu decizia nr. 36/2009 a Înaltei Curți de Casație și Justiție în interesul legii, acesta nefiind în situația de incompatibilitate prevăzută de art. 64 lit. f) C. proc. pen.

Opinia propusă de INM:

Pentru argumentele prezentate, optăm pentru interpretarea unitară dată de secția penală a Curții de Apel Iași.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că declarația de abținere poate fi admisă, în situația expusă anterior, în baza art. 64 alin. (3) C. proc. pen.

Soluția de respingere a declarației de abținere prin raportare la cele statuate în decizia nr. 36/2009 a Înaltei Curți de Casație și Justiție în interesul legii, presupune ca judecătorul chemat să soluționeze declarația de abținere să-și extindă analiza și asupra soluției ce urmează a fi pronunțată asupra cererii de revizuire, ceea ce excede limitelor investiției sale.

22. Posibilitatea judecătorului de drepturi și libertăți/judecătorului de cameră preliminară/instanței de a modifica, la cererea inculpatului aflat în arest la domiciliu, conținutul obligației prevăzute la art. 221 alin. (2) lit. b) C. proc. pen., și stabilită în sarcina inculpatului prin încheierea prin care s-a dispus față de acesta măsura preventivă a arestului la domiciliu

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de drepturi și libertăți

Obiect ECRIS: modificare conținut arest la domiciliu (art. 221 NCPP) - 76

Acte normative incidente: art. 221 alin. (2) lit. b) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: arestul la domiciliu

Se observă că, Codul de procedură penală nu reglementează în mod explicit această problemă, așa cum se întâmplă în cazul controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune, și nici Legea nr. 254/2013 nu conține prevederi în acest sens.

Opinia majoritară a judecătorilor Secției penale de la instanța de fond este în sensul că judecătorul de drepturi și libertăți/judecătorul de cameră preliminară/instanța poate modifica, la cererea inculpatului aflat în arest la domiciliu, conținutul obligației prevăzute la art. 221 alin. (2) lit. b) C. proc. pen., și stabilită în sarcina inculpatului prin încheierea prin care s-a dispus față de acesta măsura preventivă a arestului la domiciliu, după audierea martorului, în privința căruia s-a impus pentru inculpat interdicția de a lua legătura.

Opinia minoritară este în sensul că nu poate fi modificat conținutul obligației prevăzute la art. 221 alin. (2) lit. b) C. proc. pen., și stabilite în sarcina inculpatului prin încheierea prin care s-a dispus față de acesta măsura preventivă a arestului la domiciliu, întrucât o astfel de posibilitate nu este reglementată de Codul de procedură penală și nici de Legea nr. 254/2013, așa cum este prevăzut în cazul controlului judiciar.

Opinia unanim exprimată de judecătoria secției penale de la instanța de control judiciar este în sensul opiniei minoritare exprimate, întrucât obligația stabilită prin dispozițiile art. 221 alin. (2) lit. b) C. proc. pen. este de esența măsurii arestului la domiciliu, face parte din conținutul obligatoriu al măsurii preventive impuse, obligația este imperativă și nu se afla la latitudinea judecătorului de a o dispune sau nu, ca în cazul măsurilor preventive neprivative de libertate. Pe acest considerent, legiuitorul nu a prevăzut un text de lege similar art. 215 alin. (8) și (9) C. proc. pen. care să permită organului judiciar să modifice conținutul măsurii arestului la domiciliu prin impunerea unor noi obligații ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial.

Opinia propusă de INM:

Analizând conținutul măsurii arestului la domiciliu rezultă că, spre deosebire de sfera obligațiilor care intră în conținutul controlului judiciar, ca măsură preventivă, legiuitorul nu a mai prevăzut expres posibilitatea reindividualizării măsurii preventive pe parcursul procesului penal; art. 221 alin. (2) C. proc. pen. stabilește care sunt obligațiile care incumbă inculpatului față de care s-a luat măsura arestului la domiciliu (dispoziția are caracter imperativ, nefiind posibilă stabilirea doar a uneia dintre cele două obligații), fără ca, ulterior, să dea posibilitatea reaprecierii oportunității celei de-a doua.

Credem că nu este justificată o interpretare extensivă a textului, pentru argumentele avute în vedere în cazul măsurii controlului judiciar, astfel că ne însușim opinia unanimă a secției penale a Curții de Apel Iași.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că, *de lege lata*, nu se poate modifica, la cererea inculpatului aflat în arest la domiciliu, conținutul obligației prevăzute de art. 221 alin. (2) lit. b) C. proc. pen. S-a apreciat însă oportună intervenția legiuitorului pentru corelarea dispozițiilor aplicabile măsurii arestului la domiciliu cu cele aferente măsurii controlului judiciar, care permit organului judiciar să modifice conținutul măsurii arestului la domiciliu prin impunerea unor noi obligații ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial.

23. Titlul problemei de drept:

Obligativitatea/facultatea procurorului de a participa la ședințele de judecată în cauzele având ca obiect plângeri împotriva soluțiilor de clasare sau de renunțare la urmărire penală dispuse de procuror (340 C. proc. pen.), respectiv în procedura de cameră

preliminară reglementată de art. 345-347 C. proc. pen. Problema a apărut în urma deciziilor Curții Constituționale nr. 599/2014 și 641/2014

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: plângere împotriva soluțiilor de neurmărire/netrimiteri - 2931

Acte normative incidente: art. 340, art. 345-347 C. proc. pen.; Decizia Curții Constituționale nr. 599/2014; Decizia Curții Constituționale nr. 641/2014

Cuvânt cheie: participare procuror

Opinia majoritară a judecătorilor secției penale de la instanța de fond este în sensul participării obligatorii a procurorului.

Opinia minoritară a fost în sensul că este obligatorie doar citarea procurorului, participarea acestuia fiind facultativă, nefiind aplicabil principiul prevăzut de art. 363 C. proc. pen., pentru judecata în primă instanță. Din considerentele Deciziilor Curții Constituționale mai sus menționate rezultă doar obligativitatea citării/înștiințării procurorului pentru asigurarea contradictorialității.

Opinia unanim exprimată de judecătorii secției penale de la instanța de control judiciar este în sensul opiniei minoritare exprimate de judecătorii de la instanța de fond; din considerentele deciziilor Curții Constituționale nr. 599/2014 și nr. 641/2014 rezultă obligativitatea citării/înștiințării procurorului, pentru asigurarea principiilor oralității și contradictorialității procedurii, prin citare judecătorul de cameră preliminară asigurând "posibilitatea participării atât a inculpatului, cât și a procurorului la soluționarea plângerii, așezarea drepturilor apărării deopotrivă cu cele ale acuzării fiind de esența unui proces echitabil care implică și egalitatea de arme" (pct. 43 din Decizia nr. 599/2014). Față de obiectul camerei preliminare, atribuțiile și funcțiile procurorului reglementate de lege (dispozițiile art. 63 din Legea nr. 304/2004) este de dorit ca procurorul să participe la judecarea acestor cauze.

Opinia propusă de INM:

Jurisprudența Curții Constituționale transformă procedura de cameră preliminară într-o judecată propriu-zisă, guvernată de principiile oralității, contradictorialității, nemijlocirii, ca garanții ale unui proces echitabil; având în vedere interpretarea dată textelor amintite prin cele două decizii, apreciem că obligatorie este doar înștiințarea procurorului și asigurarea posibilității participării efective la soluționarea plângerilor împotriva soluțiilor de neurmărire penală/netrimiteri în judecată, precum și a cererilor și excepțiilor în camera preliminară, nefiind obligatorie participarea acestuia, pentru a asigura egalitatea de tratament între apărare și acuzare, potrivit sistemului adversarial. Dacă ne raportăm însă la importanța dezbaterilor care pot avea loc mai ales în procedura de cameră preliminară, precum și la multitudinea de cereri și excepții ce pot fi invocate chiar și oral, la termenul stabilit în acest sens, credem că este recomandabilă participarea procurorului. Acest din urmă motiv a determinat apariția, în literatura de specialitate, a opiniei potrivit căreia participarea procurorului a devenit obligatorie.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că prezența procurorului nu este obligatorie, dar este recomandabilă.

24. Titlul problemei de drept:

Dacă în interpretarea art. 345 alin. (3) C. proc. pen., comunicarea privind menținerea dispoziției de trimitere în judecată sau de restituire a cauzei o poate face doar procurorul care a întocmit rechizitoriul, cu confirmarea prim-procurorului, sau poate fi făcută și de procurorul de ședință la termenul de judecată stabilit de judecătorul de cameră preliminară? Comunicarea poate fi făcută doar în scris sau și verbal de procurorul de ședință?

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Acte normative incidente: art. 345 alin. (3) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: menținerea dispoziției de trimitere în judecată

Opinia unanim exprimată de judecătoria secției penale a instanței de fond este în sensul că, comunicarea privind menținerea dispoziției de trimitere în judecată sau de restituire a cauzei o poate face doar procurorul care a întocmit rechizitoriul, cu confirmarea prim-procurorului, în scris, nefiind suficientă doar precizarea verbală în acest sens a procurorului de ședință (procuror care a și întocmit rechizitoriul).

Opinia unanim exprimată de judecătoria secției penale este în același sens cu opinia unanim exprimată de judecătoria instanței de fond. Comunicarea privind dispoziția de trimitere în judecată sau de restituire a cauzei o poate face doar procurorul care a întocmit rechizitoriul, cu confirmarea, în scris, a prim-procurorului [art. 345 alin. (3) C. proc. pen.]

Opinia propusă de INM a fost în sensul opiniei unanime a instanțelor de fond/control judiciar.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că, în interpretarea art. 345 alin. (3) C. proc. pen., comunicarea privind dispoziția de trimitere în judecată sau de restituire a cauzei o poate face în scris doar procurorul care a întocmit rechizitoriul, cu confirmarea prim-procurorului.

25. Titlul problemei de drept:

Dacă instanța sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției poate schimba modalitatea de executare a pedepsei stabilite de procuror, în sensul de a dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei, în baza Codului penal de la 1969, în cazul în care procurorul a stabilit suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: sesizare cu acord de recunoaștere a vinovăției (art. 483 C.p.p.) - 2951

Acte normative incidente: art. 485 alin. (1) lit. a) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: modalitate executare pedeapsă; acordul de recunoaștere a vinovăției

Opinia propusă de INM:

Soluționarea acțiunii penale de către instanța sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției nu va putea crea pentru inculpat o situație mai grea decât cea cu privire la care s-a ajuns prin acord, astfel încât credem că "soluție mai ușoară" poate avea în vedere exclusiv felul, quantumul și modalitatea de executare a pedepsei (indiferent că avem în vedere pedeapsa principală, complementară și/sau accesorie). Prin urmare, dacă, urmare a analizei aplicării globale a legii penale mai favorabile, instanța va ajunge la concluzia că este mai favorabilă legea veche, inclusiv cu privire la posibilitatea suspendării condiționate a executării pedepsei, apreciem că este admisibilă o atare soluție.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că instanța sesizată cu acordul de recunoaștere a vinovăției poate schimba modalitatea de executare a pedepsei stabilite de procuror, în sensul de a dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei, în baza Codului penal de la 1969, în cazul în care procurorul a stabilit suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei, aspect care reiese implicit din dispozițiile art. 485 alin. (1) lit. a) C. proc. pen.

26. Titlul problemei de drept:

Dacă instanța poate modifica cuantumul pedepsei cu privire la care s-a ajuns la un acord, în sensul aplicării unei pedepse mai blânde

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: sesizare cu acord de recunoaștere a vinovăției (art. 483 C.p.p.) – 2951

Acte normative incidente: art. 485 alin. (1) lit. a) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: acordul de recunoaștere a vinovăției

Opinia propusă de INM:

Având în vedere argumentele prezentate anterior, credem că este posibilă aplicarea unei pedepse într-un quantum mai redus față de cel avut în vedere la încheierea acordului, firește, cu motivarea corespunzătoare.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că instanța poate reduce pedeapsa cu privire la care s-a ajuns la acord, aspect care reiese implicit din dispozițiile art. 485 alin. (1) lit. a) C. proc. pen.

27. Titlul problemei de drept:

Necesitatea prezenței personale a inculpatului pentru aplicarea procedurii în cazul recunoașterii învinuirii

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cereri privind judecata în fond- 15

Acte normative incidente: art. 374 alin. (4), art. 375 alin. (1) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: recunoașterea învinuirii; prezența inculpatului

Dispozițiile art. 374 alin. (4) și art. 375 alin. (1) C. proc. pen., precum și faptul că nu a fost preluată formularea din art. 320¹ C. proc. pen. 1968, în conformitate cu care inculpatul poate declara personal sau prin înscris autentic că recunoaște săvârșirea faptelor, au fost interpretate de o parte dintre judecătorii secției penale în sensul că este necesar ca inculpatul să fie prezent personal în fața instanței pentru a solicita judecarea conform procedurii în cazul recunoașterii învinuirii.

Conform unei alte opinii, în continuare ar fi posibil ca inculpatul să depună la dosar înscris autentic privind recunoașterea săvârșirii faptelor și solicitarea privind judecarea în condițiile art. 375 C. proc. pen.

Opinia propusă de INM:

Coroborând dispozițiile art. 374 alin. (4) cu cele ale art. 375 alin. (1) C. proc. pen., apreciem că prezența inculpatului care optează pentru procedura de judecată simplificată, pe baza recunoașterii învinuirii, este obligatorie, acesta neputând uza de prezentarea unui înscris autentic în acest sens.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că prezența inculpatului care optează pentru procedura de judecată simplificată, pe baza recunoașterii învinuirii, este obligatorie, acesta neputând uza de prezentarea unui înscris autentic în acest sens, concluzie care rezultă din coroborarea art. 374 alin. (4) C. proc. pen. cu art. 375 alin. (1) C. proc. pen. În același sens s-a apreciat și la întâlnirea anterioară de la Brașov.

28. Titlul problemei de drept:

Cu referire la dispozițiile art. 374 alin. (7) C. proc. pen., în situația în care inculpatul nu se prezintă la judecată, iar avocatul din oficiu - care nu a luat legătura cu inculpatul - declară că nu contestă probele administrate în cursul urmăririi penale, instanța va lua act de această împrejurare și nu va readministra aceste probe?

Materia: Drept penal
Subcategoria: alte tipuri de cauze
Obiect ECRIS: cereri privind judecata în fond- 15
Acte normative incidente: art. 374 alin. (7) C. proc. pen.
Cuvânt cheie: necontestarea probelor

Astfel, **unele instanțe** au constatat, urmare a poziției avocatului desemnat din oficiu, că nu se contestă probele și acestea nu au fost readministrare.

În alte situații s-a apreciat, în concret, dacă se impune readministrarea probelor. Astfel, s-a considerat că dacă inculpatul a semnat personal citația, însă ulterior nu s-a prezentat la termenul fixat, o astfel de atitudine, coroborată cu poziția apărătorului desemnat din oficiu, sunt suficiente pentru a constata că probele nu sunt contestate. De asemenea, în alte cazuri, s-a avut în vedere și poziția adoptată de inculpat în cursul urmăririi penale, considerându-se că recunoașterea săvârșirii infracțiunii și oferirea unor declarații concordante cu restul materialului probator, toate coroborate și cu faptul că, deși legal citat, nu a înțeles să-și formuleze apărări nici în faza de cameră preliminară și nici în fața instanței, reprezintă, în fapt, o necontestare a probelor, astfel că se poate lua act de declarația în acest sens a apărătorului desemnat din oficiu.

Opinia propusă de INM:

Apreciem că rezolvarea aceste probleme depinde, în concret, de aprecierea poziției procesuale a inculpatului care nu se prezintă în fața instanței de fond, iar din actele și lucrările dosarului nu rezultă că ar contesta conținutul probelor administrate în cursul urmăririi penale (are cunoștință de probatoriul administrat, nu a formulat cereri și excepții în procedura de cameră preliminară – de exemplu, solicitarea excluderii unei probe, ca nelegal administrată, concomitent cu propunerea de noi probe care să facă dovada în acest sens – a avut constant o poziție de recunoaștere a faptei reținute în sarcina sa, a semnat dovada de îndeplinire a procedurii de citare sau/și a luat legătura cu apărătorul său etc.).

Astfel, dacă într-o atare situație, apărătorul desemnat din oficiu susține că nu contestă probatoriul administrat în faza de urmărire penală, instanța, chiar și fără solicitarea procurorului, va putea dispune, din oficiu, readministrarea probelor sau administrarea de probe noi, dacă apreciază că acest lucru este necesar pentru aflarea adevărului; în caz contrar, dacă se apreciază că poziția inculpatului este una de recunoaștere a situației de fapt reținute și de acceptare a conținutului probelor, va putea pronunța o soluție legală în condițiile art. 374 alin. (7) C. proc. pen.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul celei discutate anterior, cu ocazia întâlnirii de la Brașov, când s-a apreciat că instanța nu poate lua act de poziția exprimată de avocatul din oficiu care nu a luat legătura cu inculpatul – în sensul că nu contestă probele administrate în cursul urmăririi penale și să pronunțe hotărârea în urma aplicării art. 374 alin. (7) C. proc. pen. –, fiind necesar să dispună readministrarea din oficiu a probelor apreciate ca fiind necesare pentru aflarea adevărului.

29. Titlul problemei de drept:

Ipoteza în care prim-procurorul parchetului admite plângerea formulată împotriva ordonanței de clasare, infirmă ordonanța procurorului de caz și trimite cauza judecătorului de cameră preliminară spre a confirma redeschiderea urmăririi penale. Admisibilitate/inadmisibilitate

Materia: Drept penal
Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară
Obiect ECRIS: redeschidere urmărire penală (art. 335 alin. 5 NCPP) - 45
Acte normative incidente: art. 335, art. 339 C. proc. pen.
Cuvânt cheie: redeschiderea urmăririi penale

Într-o primă opinie, s-a apreciat că, în situația în care conflictul de drept a fost soluționat printr-o ordonanță de clasare, care nu a fost atacată potrivit art. 339 C. proc. pen., redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării.

Dacă în procedura plângerii prevăzute de art. 339 C. proc. pen., prim-procurorul admite plângerea petentului, atunci nu mai este necesar a se sesiza judecătorul de cameră preliminară, iar sesizarea pentru confirmarea redeschiderii urmăririi penale este inadmisibilă.

Într-o a doua opinie, s-a apreciat că textul prevăzut de art. 335 C. proc. pen. nu distinge după modul de redeschidere a urmăririi penale. Dacă redeschiderea urmăririi penale se face după un fapt nou, aceasta este admisibilă.

Opinia propusă de INM:

Confirmarea redeschiderii urmăririi penale este obligatorie în ambele cazuri; analizând conținutul art. 335 C. proc. pen. rezultă că singurele situații în care nu este necesară confirmarea judecătorului de cameră preliminară sunt cele în care trimiterea cauzei la procuror este făcută tocmai de judecătorul de cameră preliminară (în cazul plângerii împotriva soluției procurorului de neurmărire/netrimitere în judecată, respingerea acordului de recunoaștere a vinovăției, restituirea cauzei la parchet în temeiul art. 346 C. proc. pen.).

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul celei propuse de INM, pentru argumentele menționate anterior.

30. Titlul problemei de drept:

Camera preliminară

În ceea ce privește camera preliminară, reglementată în dispozițiile art. 342-348 C. proc. pen., s-au invocat mai multe probleme de interpretare a normelor de reglementare.

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Acte normative incidente: art. 347, art. 420¹, art. 425¹ alin. (1) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: contestația

În primul rând, s-a constatat existența unei practici neunitare în ceea ce privește judecarea contestației împotriva încheierii prevăzută de art. 346 alin. (1) C. proc. pen., în sensul că unii judecători de cameră preliminară soluționează contestația conform dispozițiilor art. 347 alin. (3) C. proc. pen., care fac trimitere la dispozițiile ce reglementează durata procedurii în camera preliminară, măsurile premergătoare, procedura camerei preliminare și soluțiile, reglementate de art. 343-346 Cod procedură penală, iar alți judecători de cameră preliminară soluționează contestația conform dispozițiilor art. 425¹ C. proc. pen.

Argumentele invocate de cei care aplică dispozițiile art. 347 alin. (3) C. proc. pen. constau tocmai în art. 425¹ alin. (1) C. proc. pen., conform căruia prevederile acestui articol, care constituie norma generală care reglementează contestația, sunt aplicabile când legea nu prevede altfel. Or, în cazul contestației împotriva încheierii judecătorului de cameră preliminară legea prevede altfel, respectiv face trimitere la aceleași dispoziții aplicabile procedurii camerei preliminare în primă instanță. Prin urmare, și contestația se va soluționa în camera de consiliu, fără citarea părților și participarea procurorului, după parcurgerea etapei scrise de încunoaștințare a părților asupra contestației formulate și a comunicării de către aceștia într-un termen stabilit de către judecător a punctelor de vedere cu privire la contestație. Este evident că în acest caz nu se impune respectarea termenelor prevăzute în cadrul măsurilor premergătoare, prevăzute de art. 344 C. proc. pen., pentru simplul motiv că deja acestea au fost efectuate în primă instanță, acum părțile fiind necesar să-și expună

punctele de vedere în scris asupra contestației formulate, care în esență se referă tot la cererile și excepțiile formulate în cadrul procedurii de cameră preliminară la prima instanță.

În sprijinul celei de-a doua opinii s-a invocat existența dispozițiilor art. 420¹ C. proc. pen., precum și necesitatea efectuării controlului judiciar cu respectarea exigențelor dreptului la un proces echitabil și anume: publicitatea, oralitatea și contradictorialitatea. De asemenea, s-a invocat imposibilitatea respectării termenul de 60 de zile în cazul în care și în contestație trebuie efectuate măsurile premergătoare, prevăzute de art. 344 C. proc. pen.

Opinia propusă de INM:

Apreciem că dispozițiile art. 347 C. proc. pen. permit exercitarea contestației în procedura de cameră preliminară, potrivit dispozițiilor acestui articol, fără a fi justificată aplicarea art. 425¹ C. proc. pen., pentru următoarele argumente:

- dispozițiile art. 347 C. proc. pen. au caracter special, derogatoriu, față de cele cuprinse în art. 425¹ C. proc. pen., astfel că se aplică prioritar;
- dificultățile legate de respectarea termenelor prevăzute de lege în procedura contestației sunt aceleași ca și în cazul judecătorului de cameră preliminară de la instanța de fond.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că dispozițiile art. 347 C. proc. pen. permit exercitarea contestației în procedura de cameră preliminară, potrivit dispozițiilor acestui articol, fără a fi justificată aplicarea art. 425¹ C. proc. pen.

31. Titlul problemei de drept:

Contestația împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul urmăririi penale sau în procedura camerei preliminare

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Acte normative incidente: art. 203 alin. (5), art. 425¹ C. proc. pen.

Cuvânt cheie: contestație măsuri preventive

Dispozițiile art. 204 și 205 C. proc. pen., prin raportare la dispozițiile art. 203 C. proc. pen. și art. 425¹ C. proc. pen., sunt interpretate diferit de către judecătorii Curții de Apel Brașov și ai instanțelor arondate.

Unii judecători de drepturi și libertăți sau judecători de cameră preliminară au soluționat contestațiile potrivit dispozițiilor art. 203 alin. (5) C. proc. pen., apreciind că în acest caz nu pot fi aplicabile normele comune care reglementează contestația, întrucât conform art. 425¹ alin. (1) C. proc. pen., legea prevede altfel în acest caz.

Alți judecători de drepturi și libertăți sau judecători de cameră preliminară au soluționat contestațiile conform dispozițiilor art. 425¹ C. proc. pen., apreciind că art. 203 C. proc. pen., reglementează procedura de soluționare în primă instanță a cererilor, propunerilor și plângerilor privind măsurile preventive, fiind o eroare legislativă menționarea în cuprinsul acestui text de lege și a contestațiilor, care sunt reglementate apoi în art. 204 și 205 C. proc. pen., și pentru care sunt aplicabile dispozițiile generale referitoare la contestație, cuprinse în art. 425¹ C. proc. pen. Un alt argument în acest sens îl constituie și importanța drepturilor care sunt supuse controlului judiciar și care impune respectarea tuturor exigențelor dreptului la un proces echitabil, publicitatea fiind una dintre acestea, care înlătură bănuielile cu privire la existența unor proceduri ascunse sau insuficient de transparente, invocându-se Hotărârea Curții Europene a drepturilor Omului din data 13.11.2007, pronunțată în cauza Bocellari și Rizza c/Italia.

Opinia propusă de INM:

Apreciem că soluționarea contestațiilor împotriva încheierilor referitoare la măsurile preventive cu privire la care s-a dispus în cursul urmăririi penale/camerei preliminare se

soluționează în camera de consiliu, potrivit dispozițiilor art. 203 alin. (5) C. proc. pen., prevedere expresă, care are caracter special și derogatoriu de la dispozițiile art. 425¹ C. proc. pen. De altfel, aceasta a fost și optica legiuitorului cât privește reglementarea măsurilor preventive dispuse în faza de urmărire penală/camera preliminară.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că soluționarea contestațiilor împotriva încheierilor referitoare la măsurile preventive cu privire la care s-a dispus în cursul urmăririi penale/camerei preliminare se soluționează în camera de consiliu, potrivit dispozițiilor art. 203 alin. (5) C. proc. pen.

32. Titlul problemei de drept:

Pedeapsa accesorie. Sediul materiei - art. 65 și urm. C. pen. Potrivit art. 65 alin. (1) C. pen., pedeapsa accesorie constă în interzicerea exercitării drepturilor prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. a), b) și d) - o) a căror exercitare a fost interzisă de instanță ca pedeapsă complementară

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Acte normative incidente: art. 65 alin. (1) C. pen.

Cuvânt cheie: pedeapsa accesorie

În acest sens, marea majoritate a completurilor de judecată din cadrul secției penale au apreciat că pedeapsa accesorie se aplică numai dacă se aplică pedeapsa complementară.

Un număr restrâns de completuri aplică pedeapsa accesorie indiferent de aplicarea sau nu a pedepsei complementare și dispun suspendarea și a pedepsei accesorii atunci când dispun suspendarea pedepsei principale, potrivit art. 91 C. pen., potrivit principiului *accessorium sequitur principale*.

Opinia propusă de INM:

Literatura de specialitate și marea majoritate a practicii judiciare au interpretat dispozițiile art. 65 alin. (1) C. pen. în sensul că pedeapsa accesorie poate fi aplicată numai în ipoteza aplicării pedepsei complementare, caz în care va exista o corespondență perfectă între conținutul celor două, plecând de la opinia că, astfel, se asigură o continuitate între interzicerea exercitării drepturilor ca pedeapsă accesorie și cele interzise ca pedeapsă complementară.

Există și opinia potrivit căreia dispozițiile art. 65 alin. (1) au în vedere necesitatea asigurării acestei corespondențe atunci când se aplică ambele categorii de pedepse și nu obligativitatea cumulării celor două.

Având în vedere însă scopul urmărit de legiuitor, precum și necesitatea asigurării caracterului previzibil al practicii judiciare, optăm pentru prima soluție.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că pedeapsa accesorie poate fi aplicată numai în ipoteza aplicării pedepsei complementare, conținutul celor două pedepse fiind identic, potrivit art. 65 alin. (1) C. pen.

33. Titlul problemei de drept:

Obligativitatea asistenței juridice în faza camerei preliminare, în alte situații decât cele prevăzute de art. 90 C. proc. pen.

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Acte normative incidente: art. 90, art. 344 alin. (3) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: asistența juridică în camera preliminară

În acest moment nu există practică neunitară între completurile secției penale a Tribunalului Brașov.

Cu toate acestea, solicităm un punct de vedere, cu privire la următorul aspect:

În faza camerei preliminare, dacă nu există vreuna din situațiile prevăzute de art. 90 alin. (1) și (2) C. proc. pen., nu este obligatorie asistența juridică, chiar dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunile care formează obiectul dosarului este mai mare de 5 ani. În acest sens s-a apreciat că dispozițiile art. 90 alin. (3) C. proc. pen. devin obligatorii numai în faza de judecată, nefiind obligatorii în camera preliminară, care este o fază premergătoare judecării.

Opinia propusă de INM

Potrivit dispozițiilor art. 344 alin. (3) C. proc. pen., „în cazurile prevăzute de art. 90 C. proc. pen., judecătorul de cameră preliminară ia măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu și stabilește (...) termenul în care acesta poate formula în scris cereri și excepții (...)”. Constatăm, prin urmare, că textul de lege amintit care se regăsește în conținutul Titlului II, referitor la procedura de cameră preliminară, nu distinge cu privire la situațiile menționate în cuprinsul art. 90 C. proc. pen., astfel că asistența juridică a inculpatului este obligatorie și pentru cazul prevăzut la lit. c), chiar dacă este vorba de o fază procesuală distinctă de faza de judecată.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că în faza camerei preliminare asistența juridică a inculpatului este obligatorie în toate cazurile prevăzute de art. 90 C. proc. pen., inclusiv în cel prevăzut la litera c).

34. Titlul problemei de drept:

Cu privire la dispozițiile art. 341 alin. (5) C. proc. pen. – declarate neconstituționale – unii judecători au interpretat efectele deciziei Curții Constituționale nr. 599/21.10.2014 în sensul că judecătorul de cameră preliminară va soluționa în ședință publică plângerea cu citarea tuturor părților; alții au considerat că plângerea rămâne a fi soluționată de judecătorul de cameră preliminară în camera de consiliu dar cu citarea părților

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: plângere soluții de neurmărire/netrimitere judecată (art. 340 NCPP) - 2931

Acte normative incidente: art. 341 alin. (5) C. proc. pen.; Decizia Curții Constituționale nr. 599/2014

Cuvânt cheie: contradictorialitatea în camera preliminară

Opinia propusă de INM:

Apreciem că plângerea se soluționează în camera de consiliu dar cu citarea părților, subiecților procesuali principali și înștiințarea procurorului; Decizia nr. 599/2014 apreciază ca fiind neconstituționale dispozițiile art. 341 alin. (5) C. proc. pen. sub aspectul asigurării contradictorialității și oralității procedurii, ca garanții ale unei proceduri echitabile, în sensul art. 6 din Convenție, fără să facă vorbire de împrejurarea că judecata are loc în camera de consiliu/în ședință publică.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că plângerea se soluționează în camera de consiliu, dar cu citarea părților, subiecților procesuali principali și înștiințarea procurorului.

35. Titlul problemei de drept:

Desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei. Sesizarea judecătorului de drepturi și libertăți după desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei. Competență

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de drepturi și libertăți

Obiect ECRIS: desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei

Acte normative incidente: art. 76 C. proc. pen., art. 155 alin. (2) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: instanța competentă

În practică s-a pus problema dacă, în cursul urmăririi penale, după ce Înalta Curte de Casație și Justiție sau, după caz, curtea de apel a desemnat o altă instanță pentru judecarea cauzei, și înainte de sesizarea acesteia cu rechizitoriu, cererile și sesizările de competența judecătorului de drepturi și libertăți se adresează judecătorului de drepturi și libertăți de la instanța competentă să judece cauza în primă instanță potrivit legii sau judecătorului de drepturi și libertăți de la instanța desemnată pentru judecarea cauzei. Potrivit dispozițiilor art. 76 alin. (1) C. proc. pen, „Procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală poate cere Înaltei Curți de Casație și Justiție să desemneze o altă curte de apel decât cea căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță, care să fie sesizată în cazul în care se va emite rechizitoriul.

Practica judiciară:

- Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, încheierea nr. 4189/23 noiembrie 2010.

Opinii exprimate:

Într-o opinie, în acord cu cele statuate prin hotărârea pronunțată de ÎCCJ, s-a considerat că admiterea cererii și desemnarea unei instanțe egale în grad cu cea căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță nu operează anterior emiterii rechizitoriului. În consecință, competența de a soluționa propunerea de prelungire a duratei arestării în cursul urmăririi penale aparține, conform art. 155 alin. (2) C. proc. pen, instanței căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond sau instanței corespunzătoare în grad acesteia, în a cărei circumscripție se află locul de deținere, locul unde s-a constatat săvârșirea faptei prevăzute de legea penală ori sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, chiar dacă Înalta Curte de Casație și Justiție a desemnat o instanță egală în grad cu cea căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță, care să fie sesizată în cazul în care se va emite rechizitoriul.

Într-o altă opinie, s-a considerat că odată desemnată, în procedura prevăzută de art. 76 C. proc. pen, o altă instanță pentru judecarea cauzei are loc o prorogare de competență pe verticală între instanțe de același grad, de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță la instanța de același grad desemnată pe cale judiciară să judece cauza în primă instanță. Această prorogare de competență se răsfrânge și în cursul urmăririi penale, atunci când un anumit act este dat în competența judecătorului de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în prim grad. În acest fel, instanța competentă să judece în primă instanță, la care se referă, spre exemplu, textele art. 140, art. 144, art. 184, art. 219, art. 222, art. 225 și art. 234 C. proc. pen devine instanța desemnată de către Înalta Curte de Casație și Justiție sau de către curtea de apel sesizată de procuror potrivit art. 76 C. proc. pen, iar judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța desemnată să judece cauza este cel competent să dispună asupra sesizărilor ulterioare pronunțării încheierii prin care s-a admis cererea procurorului și s-a desemnat o altă instanță să judece cauza în prim grad. Expresia cuprinsă de art. 76 alin. (5) C. proc. pen: „(...) instanță, care să fie sesizată în cazul în care se va emite rechizitoriul” acoperă de fapt prorogarea de competență în favoarea instanței desemnate să judece cauza în primă instanță și nu trebuie interpretată în sensul strict după care prorogarea de competență are loc doar după emiteria rechizitoriului.

Opinia propusă de INM:

Apreciem că este corectă cea din urmă opinie, având în vedere că, prin desemnarea unei alte instanțe de același grad se deplasează competența de soluționare a oricăror alte cereri referitoare la respectiva cauză, indiferent că vorbim despre judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată de către participanții la întâlnire:

S-a apreciat că admiterea cererii și desemnarea unei instanțe egale în grad cu cea căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță nu operează anterior emiterii rechizitoriului și, **pe cale de consecință**, competența de a soluționa propunerea de prelungire a duratei arestării în cursul urmăririi penale aparține, conform art. 155 alin. (2) C. proc. pen, instanței căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond sau instanței corespunzătoare în grad acesteia, în a cărei circumscripție se află locul de deținere, locul unde s-a constatat săvârșirea faptei prevăzute de legea penală ori sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, chiar dacă Înalta Curte de Casație și Justiție a desemnat o instanță egală în grad cu cea căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță, care să fie sesizată în cazul în care se va emite rechizitoriul.

S-a apreciat necesară intervenția legiuitorului pentru a preciza în mod clar din ce moment operează desemnarea unei instanțe egale în grad, existând argumente și pentru cealaltă opinie exprimată, instituția desemnării altei instanțe prevăzută pentru faza de urmărire penală fiind corespondentă instituției strămutării prevăzută pentru faza de judecată.

36. Titlul problemei de drept:

Efectele deciziilor Curții Constituționale prin care au fost declarate neconstituționale dispoziții normative cu caracter penal, ca urmare a admiterii excepțiilor de neconstituționalitate, în ipoteza în care legiuitorul nu a intervenit pentru a pune de acord textul declarat neconstituțional, cu prevederile deciziei instanței constituționale

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cereri privind judecata în fond -15

Acte normative incidente: art. 147 alin. (4) din Constituție; art. 31 alin. (3) din Legea nr. 47/1992

Cuvânt cheie: efectele deciziilor Curții Constituționale

Soluția propusă:

Obligativitatea aplicării deciziilor Curții Constituționale. Instanța de judecată se transformă într-un legiuitor pozitiv, deciziile Curții Constituționale fiind obligatoriu aplicabile.

Argumente:

Problema juridică a fost pusă în discuție la ședința de învățământ profesional a judecătorilor de la Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie din cadrul Curții de Apel Pitești, din data de 5 mai 2015. Problema de drept are în vedere existența mai multor hotărâri judecătorești prin care au fost aplicate deciziile Curții Constituționale, în materie, instanța recurgând la o interpretare pe baza principiilor generale ale legii penale, deși, legiuitorul nu a intervenit pentru a modifica textele normative declarate neconstituționale.

Într-o opinie minoritară, s-a argumentat în sensul că, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituția României, există deosebire între obligativitatea generală a deciziilor pronunțate de instanța constituțională iar, pe de altă parte, efectele pe care acestea le produc. Prin urmare, în cazul admiterii excepțiilor de neconstituționalitate, în baza dispozițiilor art. 147 alin. (1) din Constituție, efectele deciziilor vizează instituțiile legiuitoare, după caz Parlamentul sau Guvernul, autorități care au obligația, în termenele prevăzute de lege, de a pune de acord dispozițiile normative declarate neconstituționale cu decizia instanței constituționale.

Este utilă distincția dintre deciziile interpretative ale Curții Constituționale, potrivit cărora neconstituționalitatea unui text de lege este determinată de interpretarea ce i se dă acestuia, iar pe de altă parte, deciziile prin care textul este declarat neconstituțional. În prima situație, instanțele pot face aplicarea nemijlocită a deciziilor Curții Constituționale.

În cea de-a doua situație, în lipsa intervenției legiuitorului, instanțele pot aplica principiile generale ale dreptului sau dispoziții normative conexe, ori de câte ori din considerentele deciziei Curții Constituționale rezultă că o astfel de interpretare juridică prin analogie sau logică este posibilă. În caz contrar, cauza va fi soluționată fără a se ține cont de norma declarată neconstituțională.

În consecință, instanțele judecătorești nu pot înlocui textul de lege neconstituțional, procedând la o interpretare juridică, cu alte dispoziții din lege sau cu principiile generale ale dreptului penal atâta timp cât legiuitorul nu a intervenit în materie. În acest sens se argumentează că instanța constituțională nu are rol de legiuitor pozitiv, ci numai atributul de a constata neconstituționalitatea unor norme juridice.

O instanță de drept comun nu poate fi și instanță de drept constituțional.

Într-o altă opinie, majoritară, se susține că, în lipsa intervenției legiuitorului, instanțele trebuie să recurgă la o interpretare generală pentru a identifica principiile de drept sau normele juridice aplicabile, în cazul concret dedus judecării, în raport cu considerentele pe care se bazează soluția Curții Constituționale.

La această din urmă opinie majoritară, au achiesat și cei mai mulți judecători participanți la întâlnirea trimestrială de practică neunitară, excepția fiind judecătorul care a exprimat opinia minoritară.

Cu titlu de exemplu menționăm Decizia nr. 663/2014 a Curții Constituționale.

În opinia unanimă exprimată de curțile de apel, se arată că, în asemenea situații, sunt aplicabile dispozițiile art. 31 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, în consecință, respectivele dispoziții normative cu caracter penal, declarate neconstituționale, nu mai sunt aplicabile.

Potrivit doctrinei juridice⁹, efectele juridice ale acestor decizii vizează, în principal, activitatea legiuitorului, în speță a Parlamentului sau a Guvernului, care au obligația, în conformitate cu textele de lege mai sus-menționate, să pună de acord dispozițiile normative criticate pentru neconstituționalitate cu deciziile Curții Constituționale. Totodată, instanța constituțională este un „legiuitor negativ” în sensul că nu reglementează normativ relații sociale și nici nu poate modifica sau completa legea.

Se menționează, totodată, caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, normă care implică și activitatea instanțelor judecătorești.

Nu există opinii relevante în literatura de specialitate din care să reiasă, cu claritate, efectele juridice ale acestor decizii față de activitatea instanțelor judecătorești, în ipoteza în care legiuitorul nu a intervenit pentru a modifica normele legale declarate neconstituționale.

Sunt de remarcat și dispozițiile art. 31 din Legea nr. 47/1992 care reglementează exclusiv efectele juridice ale deciziilor Curții Constituționale, în raport cu legiuitorul, nu și cu instanțele judecătorești.

Opinia propusă de INM:

Credem că se impune a doua opinie exprimată de Curtea de Apel Pitești, în sensul că, în ipoteza în care legiuitorul nu a procedat în termenul prevăzut de lege la punerea de acord a dispozițiilor legale declarate neconstituționale cu principiile menționate în conținutul deciziei, precum și cu argumentele Curții Constituționale, judecătorul național are obligația identificării principiilor de drept aplicabile în cazurile respective și interpretării lor în sensul arătat de deciziile de neconstituționalitate, fără ca acest lucru să însemne că se poate substitui puterii legiuitoare cu consecința creării de noi norme de drept.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul exprimat de INM în material.

⁹ A se vedea I. Muraru, Simina Elena Tănăsescu, *Drept constituțional și instituții politice*, Editura C.H. Beck, București, 2013, vol. II., p. 184, 185.

37. Titlul problemei de drept:

Nulitatea hotărârii judecătorești prin care în mod greșit s-a încetat procesul penal ca urmare a împăcării părților, reținându-se că actul de împăcare s-a realizat între inculpat și moștenitorii părții vătămate

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cereri privind judecata în fond - 15

Acte normative incidente: art. 281 alin. (1) lit. e), art. 421 pct. 2 lit. b) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: nulitatea hotărâre judecătorească

Soluția propusă:

Cazurile prevăzute de art. 281 alin. (1) lit. a) și c)–f) C. proc. pen. atrag sancțiunea procedurală a desființării sentinței și trimiterii cauzei spre rejudecare.

Articolul 281 alin. (1) lit. e) C. proc. pen. trebuie interpretat în raport cu respectarea principiilor fundamentale ale dreptului, inclusiv cele constituționale, în mod deosebit dreptul la un proces echitabil, dreptul la dublul grad de jurisdicție și celelalte drepturi subiective fundamentale garantate constituțional.

Problema juridică identificată la Judecătoria Pitești și Curtea de Apel Pitești constă în aceea că instanța de fond a încetat procesul penal ca urmare a împăcării părților reținând în considerente că împăcarea s-a produs între inculpat și moștenitorii părții vătămate deoarece partea vătămată între timp a decedat. Împotriva acestei soluții a formulat apel parchetul criticând-o pentru nelegalitate deoarece încetarea procesului penal ca urmare a împăcării părților era posibilă numai între inculpat și partea vătămată.

Curtea de Apel Pitești a împărțit punctul de vedere al parchetului și, în consecință, a admis apelul, a desființat hotărârea primei instanțe și a trimis cauza spre rejudecare la aceeași instanță de fond, constatând că sunt incidente dispozițiile art. 281 alin. (1) lit. e) C. proc. pen.

În opinia instanței de control judiciar – care este și opinia majoritară exprimată în cadrul ședinței de învățământ profesional a judecătorilor din 5 mai 2015, organizată la nivelul Secției penale și pentru cauze cu minori și de familie din cadrul Curții de Apel Pitești, și *opinia unanimă a judecătorilor care au participat la întâlnirea trimestrială de practică neunitară din cadrul acestei curți – se apreciază că sunt incidente dispozițiile art. 281 alin. (1) lit. e) C. proc. pen. și art. 421 pct. 2 lit. b) C. proc. pen., deoarece prezența părților este o cerință a legiuitorului ce trebuie interpretată în sensul participării nemijlocite la procesul penal și nu ca și prezență fizică.*

În concret, împăcarea era posibilă, în condițiile prevăzute de lege, dacă inculpatul și partea vătămată erau prezente în fața instanței de judecată, ceea ce nu s-a întâmplat în speță.

Se consideră și că este necesară intervenția Înaltei Curți de Casație și Justiție în procedura hotărârilor preliminare sau a recursului în interesul legii pentru o interpretare unitară a dispozițiilor art. 281 alin. (1) C. proc. pen. sau intervenția legiuitorului pentru adecvarea problematicei privind nulitățile absolute la realitatea faptică conferită de jurisprudență. În lipsa unei astfel de intervenții, considerăm că opinia majoritară exprimată este viabilă deoarece art. 281 alin. (1) lit. e) C. proc. pen. trebuie interpretat în raport cu respectarea principiilor fundamentale ale dreptului, inclusiv cele constituționale, în mod deosebit dreptul la un proces echitabil, dreptul la dublul grad de jurisdicție și celelalte drepturi subiective fundamentale garantate constituțional.

Într-o opinie minoritară, dispozițiile art. 281 alin. (1) lit. e) C. proc. pen. au o interpretare strictă la cazurile expres prevăzute de lege, care vizează obligativitatea prezenței suspectului sau inculpatului la procesul penal.

Opinia propusă de INM:

Articolul 281 alin. (1) lit. e) C. proc. pen. are în vedere cazul de nulitate absolută referitor la prezența suspectului/inculpatului atunci când participarea sa este obligatorie

potrivit legii, caz pe care nu îl putem interpreta extensiv în acord cu jurisprudența menționată anterior.

Credem că, în această ipoteză, soluția de admitere a apelului și trimitere a cauzei spre rejudecare se justifică prin prisma necesității asigurării dublului grad de jurisdicție, dat fiind că în speță nu a existat o judecată a fondului iar împăcarea este personală, nefiind posibilă în cazul decesului persoanei vătămate.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că, în cazul în care în mod greșit s-a încetat procesul penal ca urmare a împăcării părților, reținându-se că actul de împăcare s-a realizat între inculpat și moștenitorii părții vătămate, instanța de apel va dispune trimiterea cauzei spre rejudecare pentru asigurarea dublului grad de jurisdicție.

38. Titlul problemei de drept:

Aplicarea dispozițiilor art. 399 alin. (1) C. proc. pen., în baza cărora instanța de fond trebuie să aprecieze asupra menținerii, revocării, înlocuirii ori încetării de drept a controlului judiciar dispus pe parcursul procesului penal

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cereri privind judecata în fond -15

Acte normative incidente: art. 241 alin. (1) lit. b), art. 399 alin. (1) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: legalitatea și temeinicia controlului judiciar

Într-o opinie, minoritară, se susține că în conformitate cu dispozițiile art. 399 alin. (1) C. proc. pen., instanța de fond trebuie să aprecieze asupra menținerii, revocării, înlocuirii ori încetării de drept a controlului judiciar dispus pe parcursul procesului penal, mai ales că aceste dispoziții normative nu disting după criteriul naturii măsurilor de prevenție.

În opinia majoritară se susține că în cauză sunt aplicabile dispozițiile art. 241 alin. (1) lit. b) C. proc. pen., și prin urmare, instanța trebuie să constate încetată de drept măsura controlului judiciar.

În legătură cu acest aspect s-a ridicat problema dacă este necesar a se menționa în hotărârea judecătorească, expres, încetarea de drept a măsurii preventive.

Astfel, se consideră că dispozițiile art. 241 C. proc. pen. au un caracter special față de reglementările cuprinse în art. 399 alin. (1) C. proc. pen., și prin urmare, sunt aplicabile ca atare.

Judecătorii participanți la întâlnirea trimestrială au achiesat în unanimitate la opinia majoritară, care este în sensul că măsura preventivă încetează de drept în cazul neaplicării art. 399 alin. (1) C. proc. pen.

Opinia propusă de INM:

Potrivit dispozițiilor art. 399 alin. (1) C. proc. pen., instanța are obligația pronunțării asupra menținerii, revocării, înlocuirii sau încetării de drept a măsurii preventive dispuse față de inculpat odată cu soluționarea cauzei; în ipoteza în care nu există mențiune expresă în acest sens iar soluția instanței este de achitare/încetare a procesului penal/renunțare la aplicarea pedepsei/amânare a aplicării pedepsei/suspendare a executării pedepsei sub supraveghere, măsura controlului judiciar va înceta de drept, în temeiul dispozițiilor art. 241 alin. (1) lit. b) C. proc. pen.

Credem că nu se pune problema caracterului special al vreuneia dintre cele două dispoziții de drept procesual penal; instanța de fond are obligația pronunțării, odată cu fondul, asupra măsurilor preventive dispuse pe parcursul procesului penal, însă chiar și în condițiile unei omisiuni în acest sens, măsura preventivă va înceta de drept, în condițiile art. 241 alin. (1) lit. b) C. proc. pen.

OPINIA UNANIMĂ exprimată de către participanții la întâlnire a fost în sensul că instanța de fond are obligația pronunțării, odată cu fondul, asupra măsurilor preventive dispuse pe parcursul procesului penal, iar în condițiile unei omisiuni în acest sens, măsura preventivă va înceta de drept, în condițiile art. 241 alin. (1) lit. b) C. proc. pen.

39. Titlul problemei de drept:

Reluarea în caz de redeschidere a urmării penale. Soluțiile care pot fi dispuse de instanță în situația în care s-a dispus reluarea urmării penale de către un procuror necompetent, potrivit legii.

Ipoteza avută în vedere este aceea în care parchetul de pe lângă judecătoria, prin procurorul de caz și soluția dată de prim procurorul instituției, a dispus, în baza dispozițiilor art. 335 C. proc. pen., redeschiderea urmării penale, pentru săvârșirea unei infracțiuni de către un inculpat care, după criteriul calității persoanei, atrage competența pentru soluționarea cauzei în primă instanță a curții de apel și, implicit, pentru efectuarea actelor de cercetare și urmărire penală, a parchetului de pe lângă curtea de apel.

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de cameră preliminară

Obiect ECRIS: confirmare redeschidere urmărire penală (art. 335 alin. 4 NCPP) - 3042

Acte normative incidente: art. 335 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: redeschiderea urmăririi penale

Soluția propusă

Într-o opinie se susține că instanța sesizată, respectiv curtea de apel, ca instanță competentă să soluționeze în fond cauza, dispune restituirea/înaintarea dosarului la parchetul de pe lângă curtea de apel, ca instituție competentă pentru a dispune în cauză.

Într-o altă opinie, majoritară, se susține că soluția care poate fi dată este de infirmare a dispoziției de redeschidere a urmării penale, în conformitate cu dispozițiile art. 335 alin. (4) C. proc. pen.

Argumente

Dispozițiile normative aplicabile instituției redeschiderii urmării penale nu prevăd și ipoteza restituirii cauzei la procuror sau înaintarea acesteia parchetului competent să efectueze urmărirea penală. Potrivit art. 335 alin. (4) C. proc. pen., soluțiile pe care le poate pronunța judecătorul de cameră preliminară sunt, după caz, de confirmare sau infirmare a dispoziției de redeschidere a urmării penale.

Un alt argument este acela că nerespectarea dispozițiilor procedurale imperative privind competența materială, inclusiv după calitatea persoanei, atrage nulitatea absolută a actului procesual efectuat de către un procuror necompetent din acest punct de vedere.

Opinia propusă de INM:

Apreciem că soluția corectă este aceea de infirmare a ordonanței de redeschidere a urmăririi penale, având în vedere că este dată de un parchet necompetent; pe de o parte, pentru că în stadiul procesual al urmăririi penale legea procesual penală nu conferă judecătorului de cameră preliminară competența de a verifica, la rândul său, competența organelor de urmărire penală, iar, pe de altă parte, pentru că singurele soluții care se pot da în acest caz sunt de confirmare/infirmare a soluției de redeschidere a urmăririi penale.

OPINIA UNANIMĂ exprimată cu ocazia întâlnirii a fost în sensul că soluția corectă este aceea de infirmare a ordonanței de redeschidere a urmăririi penale, pentru argumentele menționate anterior.

40. Titlul problemei de drept:

Dacă în procedura de cameră preliminară se impune stabilirea unui termen de judecată în cazul în care nu s-au invocat cereri și excepții

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Acte normative incidente: art. 344 alin. (2) și (3), art. 281 alin. (4) lit. a), art. 282 alin. (4) lit. a) C. proc. pen.; Decizia Curții Constituționale nr. 599/2014

Cuvânt cheie: procedura de cameră preliminară

Într-o primă opinie, exprimată atât în doctrina recentă, cât și în jurisprudență, se apreciază că, în ipoteza în care nu s-au formulat cereri și excepții de către părți, persoana vătămată și nici nu au fost invocate din oficiu de către judecătorul de cameră preliminară, la expirarea termenelor prevăzute de art. 344 alin. (2) și (3) C. proc. pen., se va putea dispune începerea judecății; asigurarea principiilor oralității și contradictorialității ar fi necesare, în viziunea Curții Constituționale, tocmai pentru soluționarea cererilor și excepțiilor cu respectarea exigențelor unei proceduri echitabile, însă formularea acestora reprezintă un drept al părților, respectiv al persoanei vătămate, și nu o obligație.

Opinia propusă de INM:

Credem că, având în vedere natura juridică a termenelor prevăzute pentru formularea de cereri și excepții – termene judiciare de recomandare –, precum și față de dispozițiile art. 281 alin. (4) lit. a), art. 282 alin. (4) lit. a) C. proc. pen., urmare a Deciziei nr. 599/21 octombrie 2014 a Curții Constituționale, se impune stabilirea unui termen în camera de consiliu, chiar dacă nu s-au formulat cereri și excepții în termenul stabilit de judecătorul de cameră preliminară, acestea putând fi formulate chiar la termenul acordat pentru asigurarea contradictorialității procedurii.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că în procedura de cameră preliminară se impune stabilirea unui termen de judecată, chiar dacă nu s-au invocat cereri și excepții, față de natura juridică a termenelor prevăzute pentru formularea de cereri și excepții – de termene judiciare de recomandare și față de cele statuate prin Decizia nr. 599/21 octombrie 2014 a Curții Constituționale.

41. Titlul problemei de drept:

Instanța competentă să se pronunțe cu privire la retragerea unor cereri (întreruperea executării pedepsei/contestație la executare/aplicarea legii penale mai favorabile etc.), în cazul în care instanța la care s-au înregistrat aceste cereri este necompetentă

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze referitoare la executarea sancțiunilor de drept penal

Obiect ECRIS: întreruperea executării pedepsei – 3091; contestația la executare (art. 598 NCPP) - 2639

Cuvânt cheie: retragerea cererii

Opinia propusă de INM:

Cauzele respective nu pot fi soluționate decât de instanța competentă.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în același sens, respectiv cauzele despre care se face vorbire nu pot fi soluționate decât de instanța competentă.

42. Titlul problemei de drept:

Din ce etapă se reia procesul în cazul desființării hotărârii cu trimiterea cauzei spre rejudecare: din faza de cameră preliminară sau de judecată a fondului?

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Cuvânt cheie: reluarea soluționării cauzei după trimiterea spre rejudecare

Opinia propusă de INM:

Apreciam că rejudecarea cauzei la instanța de fond începe de la primul termen al judecării în fond/de la ultimul act procedural valabil indicat de instanța de control judiciar, și nu din faza de cameră preliminară – fază distinctă de cea a judecării, soluționată prin încheiere ramasă definitivă (reglementarea contestației, ca o cale de atac distinctă pentru această fază procesuală are în vedere întreaga viziune a legiuitorului, care a urmărit, pentru asigurarea echitabilității procedurii, din perspectiva termenului rezonabil, imposibilitatea reluării urmăririi penale și/sau procedurii de cameră preliminară după soluționarea acestei din urmă faze procesuale și epuizarea căii de atac a contestației).

Pe de altă parte, subliniem că procedura de cameră preliminară este o fază distinctă a procesului penal, reglementată ca atare de noua lege, și nu o etapă a judecării, astfel că rejudecarea nu va putea avea în vedere decât reluarea acestei din urmă faze procesuale.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că, în cazul desființării hotărârii cu trimiterea cauzei spre rejudecare, procesul se reia din faza de judecată, aspect stabilit și la întâlnirile anterioare.

43. Titlul problemei de drept:

Procedura de soluționare a menținerii, înlocuirii sau încetării măsurii de siguranță a internării medicale, în cazul în care măsura a fost dispusă în cursul urmăririi penale de către judecătorul de drepturi și libertăți, în condițiile art. 248 alin. (1) C. proc. pen. iar ulterior procurorul de caz a dispus clasarea cauzei

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Acte normative incidente: art. 248 alin. (1), art. 315 alin. (2) lit. e) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: internarea medicală

Opinia propusă de INM:

Asupra acestui aspect s-au mai făcut precizări anterior: odată cu soluția de clasare, procurorul dispune sesizarea instanței civile pentru luarea măsurii internării nevoluntare, în acord cu dispozițiile art. 315 alin. (2) lit. e) C. proc. pen. Când hotărârea instanței astfel sesizate devine executorie, măsura provizorie încetează de drept.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul propus în material de INM.

44. Titlul problemei de drept:

Încadrarea juridică a faptei de abandon de familie în cazul unei pluralități de persoane îndreptățite la întreținere

Materia: Drept penal

Subcategoria: infracțiuni

Obiect ECRIS: abandonul de familie - 1331

Acte normative incidente: art. 378 C. pen.

Cuvânt cheie: pluralitate de infracțiuni; abandonul de familie

Opinia propusă de INM:

Subiectul pasiv al infracțiunii de abandon de familie este ***persoana îndreptățită la întreținere***, astfel că, în ipoteza comiterii faptei, în oricare dintre modalitățile normative, față

de mai multe persoane, apreciem că este vorba de o pluralitate de infracțiuni, și nu de o unitate legală/naturală.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul reținerii, în acest caz, a unei pluralități de infracțiuni.

45. Titlul problemei de drept:

Asistența juridică din oficiu la revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: revocarea sau anularea suspendării executării pedepsei (art. 583 NCPP) – 3061

Acte normative incidente: art. 583, art. 597 alin. (1) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: asistența juridică din oficiu

Opinia propusă de INM:

Potrivit dispozițiilor art. 583 C. proc. pen., asistența juridică nu este obligatorie în cazul revocării suspendării executării pedepsei sub supraveghere, așa cum este reglementată în cazul înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii; având însă în vedere consecințele similare pentru cele două situații, din considerente de echitate, apreciem că este recomandabilă asigurarea asistenței juridice, iar, *de lege ferenda*, completarea dispozițiilor legale referitoare la schimbările din executarea unor hotărâri în acest sens.

Pe de altă parte, credem că se poate face aplicarea dispozițiilor art. 597 alin. (1) C. proc. pen., legiuitorul având în vedere toate situațiile reglementate în titlul referitor la executarea hotărârilor judecătorești, inclusiv cazul de revocare a suspendării executării pedepsei sub supraveghere.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că asistența juridică nu este obligatorie în acest caz, dar este recomandabilă.

46. Titlul problemei de drept:

Aspecte privind procedura de cameră preliminară:

– Comunicarea cererilor și excepțiilor formulate de către inculpat în camera preliminară părților și procurorului

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Cuvânt cheie: comunicare cereri și excepții

Opinia propusă de INM:

Credem că cererile și excepțiile formulate de către inculpat, ca și cele formulate de celelalte părți și persoana vătămată/cele invocate din oficiu se comunică parchetului la momentul împlinirii ultimului termen stabilit de judecătorul de cameră preliminară, având în vedere obiectul procedurii și imposibilitatea remedierilor eventualelor deficiențe de către ceilalți participanți.

În literatura de specialitate s-a exprimat și opinia potrivit căreia este obligatorie comunicarea acestora și către celelalte părți¹⁰.

Pe de o parte, procedura penală nu este caracterizată de comunicările apărărilor și răspunsurilor scrise către toți participanții la proces iar jurisprudența Curții Constituționale

¹⁰ I. Neagu, M. Damaschin, *Tratat de procedură penală. Partea specială*, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 213.

subliniază asigurarea contradictorialității, prin urmare acordarea unui termen special în scopul dezbaterii eventualelor cereri și excepții, nu și obligația comunicărilor reciproce de răspunsuri la cereri și excepții. Pe de altă parte, nu trebuie neglijat termenul stabilit pentru procedura de cameră preliminară, termen care nu va putea fi respectat în cazul desfășurării unei îndelungate proceduri scrise anterior momentului dezbaterilor.

Eventualele neajunsuri legate de necunoașterea cererilor și excepțiilor invocate de către judecătorul de cameră preliminară din oficiu/de către celelalte părți vor putea fi înlăturate prin studierea dosarului anterior termenului stabilit pentru soluționarea lor, precum și prin participarea efectivă la dezbateri.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că cererile și excepțiile formulate de către inculpat, ca și cele formulate de celelalte părți și persoana vătămată/cele invocate din oficiu, se comunică doar procurorului, nu și celorlalți inculpați sau părți.

– Comunicarea rechizitoriului tuturor părților și subiecților procesuali principali sau doar inculpatului

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Acte normative incidente: art. 344 alin. (2) C. proc. pen.; Decizia Curții Constituționale nr. 641/2014

Cuvânt cheie: comunicare rechizitoriu

Opinia propusă de INM:

Judecătorul de cameră preliminară are obligația comunicării unei copii certificate de pe rechizitoriu (precum și traducerea autorizată a acestuia pentru inculpații care nu cunosc limba română) fiecărui inculpat trimis în judecată, odată cu adresa de înaintare [art. 344 alin. (2) C. proc. pen.].

Apreciem că Decizia nr. 641/2014 a Curții Constituționale nu impune obligația comunicării de copii certificate după rechizitoriu și celorlalți participanți la procedura de cameră preliminară, fiind suficientă transmiterea unei adrese din care să rezulte obiectul procedurii, dreptul de a-și angaja apărător și termenul stabilit pentru formularea de cereri și excepții.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că rechizitoriul se comunică fiecărui inculpat trimis în judecată, odată cu adresa de înaintare, conform art. 344 alin. (2) C. proc. pen., nu și celorlalte părți/subiecți procesuali principali.

– Natura juridică a termenelor prevăzute de lege pentru procedura de cameră preliminară

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Acte normative incidente: art. 269, art. 343 C. proc. pen.; Decizia a Curții Constituționale nr. 641/2014

Cuvânt cheie: camera preliminară; termene legale

Opinia propusă de INM:

În privința termenului de 60 de zile, reglementat de art. 343 C. proc. pen., ca durată maximă a procedurii în camera preliminară, credem că natura juridică a acestuia este de termen de recomandare; Decizia nr. 641/2014 a Curții Constituționale presupune soluționarea cererilor și excepțiilor formulate de toate părțile/subiecții procesuali principali, aspect care va conduce la dificultăți sporite legate de respectarea acestui termen.

Apreciem că opiniile diferite apărute în practica judiciară vizează natura juridică a termenelor stabilite pentru formularea cererilor și excepțiilor; constatăm, în primul rând, că termenele respective curg de la date diferite pentru fiecare dintre participanți, respectiv de la momentul comunicării, iar, la o primă vedere, pornind de la durata redusă a procedurii de cameră preliminară, natura juridică a acestora pare a fi de termene de decădere. Jurisprudența a nuanțat însă această opinie, apreciind că se impune soluționarea cererilor și excepțiilor invocate cu depășirea acestor termene dar înainte ca judecătorul de cameră preliminară să procedeze la rezolvarea lor.

Pe de altă parte, așa cum sublinia și doctrina recentă, se impune a avea în vedere și regimul nulităților în noua reglementare procesual penală, nulități care, raportat la faza procesuală respectivă, pot fi invocate „până la încheierea procedurii în camera preliminară”. Or, această sintagmă nu poate avea în vedere decât momentul finalizării verificărilor de legalitate efectuate în camera preliminară, prin soluționarea cererilor și excepțiilor, potrivit art. 345 C. proc. pen.

Prin urmare, apreciem că termenele stabilite de judecătorul de cameră preliminară pentru invocarea cererilor și excepțiilor nu sunt termene de decădere, ci au natura juridică de termene procedurale judiciare, calculate potrivit dispozițiilor art. 269 C. proc. pen. , astfel că se pot invoca cereri și excepții inclusiv la termenul stabilit pentru a asigura o procedură contradictorie, dar înainte de momentul finalizării verificărilor, așa cum am arătat anterior.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că termenele stabilite de judecătorul de cameră preliminară pentru invocarea cererilor și excepțiilor au natura juridică de termene procedurale judiciare, astfel că se pot invoca cereri și excepții inclusiv la termenul stabilit pentru a asigura o procedură contradictorie.

– Neregularitatea actului de sesizare poate fi invocată din oficiu de către judecătorul de cameră preliminară în toate situațiile în care este afectat ca structură rechizitoriul/și atunci când acesta este afectat prin lipsa altor acte procesuale, de exemplu, lipsa/nelegalitatea ordonanței de începere a urmăririi penale în rem/de continuare a urmăririi penale în personam/de punere în mișcare a acțiunii penale

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Cuvânt cheie: neregularitate act de sesizare

Opinia propusă de INM:

Credem că neregularitatea actului de sesizare și lipsa/nelegalitatea altor acte de urmărire penală sunt aspecte care trebuie analizate distinct de către judecătorul de cameră preliminară.

Rechizitoriul este actul de trimitere în judecată, de sesizare a instanței, iar verificarea regularității acestuia are în vedere condițiile de fond și de formă specifice acestui act (Decizia nr. 280/2006 pronunțată de ÎCCJ, Completul de 9 judecători stabilește că „regularitatea sesizării privește exclusiv aspecte de fond și de formă intrinseci actului de investire – orice alte aspecte de legalitate privind modul de efectuare a urmăririi penale nu vizează regularitatea investirii, ele urmând a fi cenzurate și sancționate de instanță în afara cadrului prevăzut de art. 300 C. proc. pen.”).

Pe de altă parte, obiect al verificărilor în camera preliminară îl constituie și actele de urmărire penală care stau la baza formulării acuzației, prin urmare, inclusiv ordonanțele de începere/continuare a urmăririi penale/de punere în mișcare a acțiunii penale etc.

Doctrina recentă apreciază că sancțiunile aplicate de judecătorul de cameră preliminară sunt diferite sub cele două aspecte: pe de o parte, va sancționa cu nulitatea actele de urmărire penală nelegale, iar, pe de altă parte, pentru argumente care țin de condițiile de fond și de formă ale actului de sesizare, va putea constata neregularitatea acestuia.

Având în vedere importanța actelor de dispoziție menționate de autorii întrebării, credem că, în ipoteza constatării nulității începerii/continuării urmăririi penale/punerii în mișcare a acțiunii penale, dincolo de sancțiunea respectivă, se impune a constata și neregularitatea actului de sesizare, aceasta întrucât procurorul nu va putea remedia aspectele respective în faza de cameră preliminară, iar constatarea lor atrage soluția restituirii cauzei la parchet.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul propus în material de INM.

– Caracterul definitiv al încheierii judecătorului de cameră preliminară în cazul în care nu s-au invocat cereri și excepții

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Acte normative incidente:

Cuvânt cheie: soluția judecătorului de cameră preliminară

Opinia propusă de INM:

Apreciem că, în ipoteza în care nu s-au formulat cereri și excepții în termenul stabilit de judecătorul de cameră preliminară și nici la termenul fixat pentru asigurarea contradictorialității, încheierea pronunțată va fi definitivă.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că încheierea pronunțată de judecătorul de cameră preliminară, în cazul în care nu s-au invocat cereri și excepții, este definitivă.

– În cazul în care judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra cererilor și excepțiilor, acesta devine incompatibil să judece în continuare cauza dacă a respins cererile și excepțiile iar contestația împotriva încheierii respective a fost admisă?

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: incompatibilitate - 3104

Acte normative incidente: art. 64 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: caz de incompatibilitate

Nu au fost oferite exemple de practică judiciară și nici nu se detaliază situația de fapt expusă.

Opinia propusă de INM:

Presupunând că întrebarea are în vedere situația în care, în calea de atac a contestației, soluționându-se diferit cererile și excepțiile, se dispune începerea judecății, apreciem că nu se poate reține incompatibilitatea judecătorului de cameră preliminară de la instanța de fond, nefiind incident niciunul dintre cazurile prevăzute de art. 64 C. proc. pen. (judecătorul de cameră preliminară nu a exercitat, în cauza respectivă, funcția de judecată, iar imparțialitatea sa nu poate fi pusă în discuție sub acest aspect).

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul propus în material de către INM.

47. Titlul problemei de drept:

În cazul depășirii termenului de 3 zile în care este prevăzută obligația verificării legalității și temeiniciei măsurii arestării preventive/altei măsuri preventive, în cadrul procedurii de cameră preliminară, în conformitate cu dispozițiile art. 207 C. proc. pen.

devine incidentă încetarea măsurii preventive, potrivit art. 241 alin. (1) lit. a) C. proc. pen.?

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de cameră preliminară

Obiect ECRIS: verificare măsura preventivă (art. 207 NCPP) - 2811

Acte normative incidente: art. 207, art. 241 alin. (1) lit. a) C. proc. pen.; Decizia Curții

Constituționale nr. 336/30 aprilie 2015

Cuvânt cheie: legalitate și temeinicie arestare preventivă

Opinia propusă de INM:

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 336/30 aprilie 2015, în cazul termenului prevăzut de lege pentru formularea propunerii de prelungire a duratei arestării preventive, s-a stabilit natura juridică a acestuia de termen legal, procedural, imperativ, cu consecința decăderii din exercițiul dreptului și nulitatea actului făcut peste termen. S-a apreciat că stabilirea unor termene pentru desfășurarea procesului penal are în vedere două aspecte fundamentale: pe de o parte, respectarea imperativului echitabilității procedurii, din perspectiva caracterului rezonabil al duratei acesteia, iar, pe de altă parte, asigurarea timpului necesar pentru părți și/sau subiecții procesuali principali pentru a-și exercita drepturile procesuale și a-și îndeplini obligațiile stabilite de lege.

În cazul concret, credem că termenul de 5 zile stabilit pentru sesizarea judecătorului cu rechizitoriu, în cazul în care inculpatul/inculpații se află sub puterea unei măsuri preventive are, pentru aceleași argumente reținute de judecătoria Curții Constituționale, natura juridică a unui termen legal, procedural, imperativ, având în vedere că scopul urmărit de legiuitor prin reglementarea acestor termene – de 5, respectiv de 3 zile – constă în asigurarea respectării libertății persoanei și a dreptului la apărare al inculpatului față de care s-a luat o măsură preventivă.

Mergând mai departe cu acest raționament, pe baza interpretării obligatorii oferite de Curtea Constituțională, credem că și termenul de 3 zile de la înregistrarea dosarului prevăzut pentru verificarea legalității și temeiniciei măsurii preventive este tot un termen procedural – art. 207 alin. (2) C. proc. pen. – consecința încălcării acestuia constând în încetarea de drept a măsurii preventive, ca urmare a faptului că termenul respectiv urmărește, deopotrivă, disciplinarea procedurilor, dar și garantarea dreptului la libertate al persoanei vizate de măsura preventivă, în sensul înlăturării oricărui arbitrar cu privire la durata acesteia și termenele la care se impune verificarea legalității și temeiniciei ei în fiecare fază a procesului penal.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că, în cazul depășirii termenului de 3 zile în care este prevăzută obligația verificării legalității și temeiniciei măsurii arestării preventive/altei măsuri preventive, în cadrul procedurii de cameră preliminară, în conformitate cu dispozițiile art. 207 C. proc. pen., nu devine incidentă încetarea măsurii preventive, potrivit art. 241 alin. (1) lit. a) C. proc. pen. Termenul de 3 zile este de recomandare și depășirea lui nu atrage încetarea măsurii preventive dacă termenul pentru care a fost dispusă nu s-a împlinit.

48. Titlul problemei de drept:

În cazul plângerii formulate de persoana vătămată, nemulțumită de soluția procurorului de clasare, în temeiul art. 340 C. proc. pen., prin care se solicită trimiterea cauzei la procuror pentru completarea urmăririi penale (cu motivarea că nu au fost administrate suficiente probe pentru aflarea adevărului), judecătorul de cameră preliminară care soluționează plângerea, constatând că urmărirea penală este completă dar temeiul de drept al soluției de clasare este eronat, va putea da o soluție de admitere a plângerii, în baza art. 341 alin. (6) lit. c) C. proc. pen. și să schimbe temeiul de drept cu respectarea principiului neagravării situației în propria cale de atac sau va trebui să respingă plângerea, în temeiul art. 341 alin. (6) lit. a) C. proc. pen.?

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de cameră preliminară

Obiect ECRIS: plângere soluții de neurmărire/netrimiteri judecată (art.340 NCPP) – 2931

Acte normative incidente: art. 341 alin. (6) și (7) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: plângerea împotriva soluțiilor procurorului

Opinia propusă de INM:

Chiar dacă plângerea este formulată de persoana vătămată și are ca obiect trimiterea cauzei la procuror pentru completarea urmăririi penale, în noua reglementare, potrivit dispozițiilor art. 341 alin. (6) lit. c) și art. 341 alin. (7) lit. d) C. proc. pen., este posibilă admiterea acesteia pe considerentul necesității schimbării temeiului de drept al soluției de clasare, firește, cu respectarea principiului *non reformatio in pejus* (dacă probatoriul administrat este suficient pentru a justifica o atare soluție).

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că este posibilă admiterea plângerii pe considerentul necesității schimbării temeiului de drept al soluției de clasare, cu respectarea principiului *non reformatio in pejus* (dacă probatoriul administrat este suficient pentru a justifica o atare soluție).

49. Titlul problemei de drept:

Momentul începerii executării măsurilor educative neprivative de libertate dacă acesta nu este precizat în cuprinsul dispozitivului hotărârii judecătorești

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze referitoare la executarea sancțiunilor de drept penal

Acte normative incidente: Legea nr. 253/2013

Cuvânt cheie: măsuri educative

Opinia propusă de INM:

După rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești prin care s-a dispus față de inculpatul minor o măsură educativă neprivativă de libertate, judecătorul delegat cu executarea stabilește un termen la care dispune aducerea minorului și citarea reprezentantului său legal, a reprezentantului serviciului de probațiune pentru punerea în executare a măsurii luate și a persoanelor desemnate cu supravegherea acesteia; judecătorul delegat va prezenta minorului și persoanei desemnate cu supravegherea sa scopul și conținutul măsurii educative dispuse, precum și consecințele nerespectării acesteia.

În cuprinsul Legii nr. 253/2013 sunt menționate, pentru măsurile educative neprivative de libertate, termenele maxime în care poate începe executarea acestora, astfel că problema ridicată ține de punerea în executare a măsurii, și nu de soluționarea fondului cauzei, aspecte care vor fi menționate expres în actele întocmite de serviciile de probațiune și judecătorul delegat cu executarea.

Subiectul a fost discutat raportat la obiectul problemei expuse la pct. 72.

Cu privire la acest subiect, **s-a amânat emiterea unei opinii**, raportat la faptul că reprezentantul ÎCCJ a comunicat că în cadrul acestei instanțe problema va fi supusă discuției în perioada imediat următoare. De asemenea, **s-a apreciat necesară întocmirea unui raport privind punctele de vedere exprimate de curțile de apel** ca urmare a solicitării formulate de Curtea de Apel Iași.

50. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea sesizării instanței cu cererea de desființare a unor înscrisuri, în cadrul acordului de recunoaștere a vinovăției

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: sesizare cu acord de recunoaștere a vinovăției (art. 483 C.p.p.) - 2951

Acte normative incidente: art. 25 alin. (3), art. 485, art. 486 C. proc. pen.
Cuvânt cheie: acordul de recunoaștere a vinovăției

Opinia propusă de INM:

Articolul 25 alin. (3) C. proc. pen. obligă instanța să dispună desființarea totală/parțială a unui înscris, chiar și atunci când nu există constituire de parte civilă în cauză, având în vedere scopul urmărit de legiuitor, și anume imperativul prevenirii comiterii de noi infracțiuni cu ajutorul înscrisului respectiv. Prin urmare, credem că este admisibilă sesizarea instanței cu o astfel de cerere, în chiar conținutul acordului de recunoaștere a vinovăției, iar instanța, chiar și în absența acestei solicitări, având în vedere limitele în care se pronunță, potrivit dispozițiilor art. 485 și art. 486 C. proc. pen. și art. 487 C. proc. pen., are obligația să se pronunțe în acest sens.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că este admisibilă sesizarea instanței cu cererea de desființare a unor înscrisuri, în cadrul procedurii acordului de recunoaștere a vinovăției.

51. Titlul problemei de drept:

Aplicabilitatea dispozițiilor art. 364 alin. (4) C. proc. pen. în procedura camerei preliminare

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Acte normative incidente: 364 alin. (1) și (4) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: procedura de cameră preliminară

Într-o opinie, s-a arătat că dispozițiile art. 364 alin. (4) C. proc. pen. nu pot fi aplicabile în procedura de cameră preliminară, deoarece acestea se referă doar la faza de judecată, etapă distinctă a procesului penal (și nu există norme de trimitere, pentru a se putea aprecia că textele aplicabile în procedura de judecată, sunt de asemenea aplicabile și fazei distincte a camerei preliminare).

Într-o altă opinie, s-a arătat că prevederile art. 364 alin. (4) C. proc. pen. sunt aplicabile și în etapa camerei preliminare (care, în esență, presupune o judecată, în sens larg, în limitele prevăzute de art. 342 C. proc. pen.).

Opinia propusă de INM:

Apreciam că procedura de cameră preliminară este o fază procesuală distinctă de judecata fondului, iar analiza legalității fazei de urmărire penală, în sens larg, a cererilor și excepțiilor invocate nu este guvernată de dispozițiile art. 364 („participarea inculpatului la judecată și drepturile acestuia”). Jurisprudența Curții Constituționale are în vedere necesitatea asigurării contradictorialității în această fază procesuală, fără ca acest obiectiv să conducă la extinderea regulilor privind judecata în primă instanță.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că dispozițiile art. 364 alin. (4) C. proc. pen. sunt aplicabile în cadrul procedurii de cameră preliminară.

În cadrul discuțiilor purtate pe această temă s-a apreciat, de asemenea, că în procedura de cameră preliminară sunt aplicabile dispozițiile art. 364 alin. (1) C. proc. pen. referitoare la prezența obligatorie a inculpatului deținut sau arestat, nefiind suficientă citarea acestuia la termenul fixat pentru discutarea cererilor și excepțiilor.

52. Titlul problemei de drept:

Dezincriminarea infracțiunii prevăzute de art. 210 C. pen. privind traficul de persoane în varianta „încălcării normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare

și securitate”, în condițiile în care modalitatea de traficare enunțată nu se mai regăsește printre formele de exploatare descrise în art. 182 C. pen. (supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat, ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire, obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală, obligarea la practicarea cerșetoriei, prelevarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în mod ilegal)

Materia: Drept penal

Subcategoria: infracțiuni

Obiect ECRIS: traficul de persoane (art. 210 NCP) - 1961

Acte normative incidente: art. 182, art. 210 C. pen.

Cuvânt cheie: traficul de persoane

Prin decizia penală nr. 634/2014 a Curții de Apel Bacău s-a respins apelul declarat de inculpatul B.I. împotriva sentinței penale nr. 33/2014 a Tribunalului Bacău. În concret s-a reținut că: în perioada octombrie 2008-septembrie 2009 inculpatul, în înțelegere cu alte persoane, prin înșelăciune, a recrutat, transportat, cazat și exploatat prin muncă în Spania, zona orașului Valencia, un număr de 23 de persoane vătămate, exploatarea realizându-se fără respectarea condițiilor legale privind normele de muncă, salarizare, sănătate și securitate, în scopul de a obține beneficii materiale. În apel inculpatul B.I. a invocat în apărare faptul că în noua reglementare penală – art. 182 C. pen. – nu se mai consideră „exploatarea unei persoane” „executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat ori cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate”. Instanța de apel nu a primit favorabil teza apărării reținând că inculpatul B. I. a săvârșit infracțiunea de trafic de persoane, în varianta „supunerii unei persoane la muncă forțată și ținerea în stare de lipsire de libertate sau aservire”, cu toate că în actul de sesizare trimiterea în judecată nu viza această ipoteză normativă. S-a considerat că nu se poate analiza și reține existența infracțiunii de trafic de persoane într-o altă modalitate decât cea stabilită prin actul de sesizare. Astfel instanța de apel a reținut că „(...) nu sunt întemeiate susținerile inculpatului cu privire la dezincriminarea infracțiunii de trafic de persoane față de nepreluarea de către legiuitor a variantei încălcării normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate”.

Prin decizia penală nr. 630/2015 a Curții de Apel Bacău s-a ridicat aceeași problemă de drept, soluționată diferit de instanța de apel, în sensul că s-a constatat ca fiind dezincriminată fapta dedusă judecății, dispunându-se achitarea inculpatului. În concret, inculpatul C.V. a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de persoane prevăzută și pedepsită de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001, cu aplicarea art. 41 alin. (2) C. pen. (anterior), reținându-se că luna mai 2008 a recrutat, prin înșelăciune, constând în promisiunea mincinoasă a obținerii unui loc de muncă în străinătate, mai multe persoane cărora le-a furnizat informații false privind condițiile de muncă și salarizare din Spania, le-a asigurat transportul în această țară unde le-a supus exploatării prin executarea unor munci cu nerespectarea normelor legale privind salarizarea, sănătatea și condițiile de muncă, abandonându-i în Spania. Tribunalul Bacău l-a condamnat pe inculpatul C. V. pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute și pedepsite de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 cu aplicarea art. 41 alin. (2) C. pen.(anterior).

În apel inculpatul a invocat în apărare faptul că în noua reglementare penală – art. 182 C. pen. – nu se mai consideră „exploatarea unei persoane” „executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat ori cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate”. Instanța de apel a primit favorabil apărarea inculpatului C.V. (opinie împărtășită și de judecătorul delegat) reținând că diferența cantitativă dintre cele două texte normative care defineau conceptul de „exploatarea unei persoane” constă în eliminarea – din dispoziția legală în vigoare a art. 182 C. pen. – a variantei „încălcării normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare și securitate”, ceea ce determină concluzia dezincriminării faptei care constituie capătul de acuzare. În decizia din apel s-a

concluzionat că „(...) această (...) diferență dintre cele două norme menționate (...) nu poate însemna decât o dezincriminare.”

Din lecturarea definiției dată „exploatării unei persoane” prin art. 182 C. pen. rezultă că exploatarea reprezintă, inevitabil, o atingere adusă libertății fizice sau morale a persoanei. Cel care exploatează o persoană urmărește implicit (nu doar acceptă) punerea în pericol a libertății acesteia (ceea ce coincide cu urmarea imediată a infracțiunii) și este unul din cazurile în care scopul califică intenția, indicând modalitatea directă a acesteia. În practică, situațiile cele mai frecvente de exploatare vizează executarea unei munci, practicarea prostituției sau a cerșetoriei, și s-a apreciat că un asemenea scop al exploatării există și în cazul în care victimele au fost racolate și transportate în altă țară pentru a fi supuse la executarea unor munci, cu încălcarea normelor legale privind salarizarea, condițiile de muncă, durata programului etc.

Opinia propusă de INM:

Dacă ne referim strict la nerespectarea condițiilor de muncă, salarizare, durata programului, se poate spune că fapta comisă în această modalitate este dezincriminată; în concret însă, în exemplele oferite de autorul întrebării, credem că sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane, având în vedere scopul urmărit de autori – aservirea unor persoane prin obligarea la prestarea unei munci în mod forțat, în condiții la care nu ar fi achiesat în ipoteza în care ar fi avut libertatea de a dispune cu privire la aceasta. Apreciem că situațiile de fapt descrise demonstrează atingerea scopului urmărit de autori – exploatarea persoanelor care au prestat o muncă în condiții necorespunzătoare, în mod forțat (art. 212 C. pen., art. 4 din CEDO), fiind îndeplinite următoarele criterii:

- dacă cel care o prestează este obligat la acesta împotriva voinței sale și dacă munca are un caracter injust, opresiv sau constituie o situație ce nu putea fi evitată;
- munca la care s-a consimțit poate fi forțată dacă are un caracter injust sau opresiv.

Prin urmare, apreciem că înlăturarea din conținutul noțiunii de exploatare a sintagmei: „*prin executarea unor munci cu nerespectarea normelor legale privind salarizarea, sănătatea și condițiile de muncă*” nu semnifică dezincriminarea infracțiunii de trafic de persoane/minori, în care se regăsește această formă de exploatare, dat fiind că obligarea unei persoane să execute o muncă în condițiile arătate anterior reprezintă o formă a muncii forțate.

OPINIA UNANIMĂ exprimată de participanții la întâlnire a fost în sensul că nu a intervenit dezincriminarea infracțiunii prevăzute de art. 210 C. pen. privind traficul de persoane în varianta „încălcării normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare și securitate”.

53. Titlul problemei de drept:

Aplicarea dispozițiilor art. 335 alin. (4) C. proc. pen., în condițiile în care sunt incidente prevederile art. 335 alin. (1) C. proc. pen., respectiv dacă ordonanța procurorului ierarhic superior emisă în condițiile art. 335 alin. (1) C. proc. pen. este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară potrivit art. 335 alin. (4) C. proc. pen.

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: redeschidere urmărire penală (art. 335 alin. 5 NCPP) - 45

Acte normative incidente: art. 335 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: redeschiderea urmăririi penale

Opinia propusă de INM:

Instituția redeschiderii urmăririi penale trebuie interpretată în acord cu exigențele dreptului la un proces echitabil, așa cum a reținut și Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza Stoianova și Nedelcu contra României, în care Curtea a constatat că parchetul dispunea de puterea de a anula ordonanțe de neîncepere a urmăririi penale și de a decide redeschiderea

urmăririi penale fără a fi ținut de un termen, fără să se solicite o autorizație din partea vreunei instanțe naționale care să aibă competența verificării temeiniciei unei astfel de cereri, inclusiv sub aspectul echitabilității procedurii și a caracterului rezonabil al termenului scurs de la momentul încetării anchetei.

Prin urmare, apreciem, așa cum am menționat și într-o analiză anterioară, că întotdeauna, în cazul în care ne aflăm în oricare dintre situațiile prevăzute de art. 335 alin. (1), (2) și (3) C. proc. pen., redeschiderea urmăririi penale va fi supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară, la cererea procurorului care va sesiza judecătorul în vederea redeschiderii urmăririi penale în termen de 3 zile, ulterior emiterii ordonanței.

OPINIA UNANIMĂ exprimată cu ocazia întâlnirii a fost în sensul că, în oricare dintre situațiile prevăzute de art. 335 alin. (1), (2) și (3) C. proc. pen., redeschiderea urmăririi penale va fi supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară.

54. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea acțiunii civile în procesul penal promovată de o societate de asigurare care a plătit victimei infracțiunii deduse judecății indemnizația de asigurare, în baza unui contract de asigurare facultativă de bunuri

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri privind judecata - 15

Acte normative incidente: art. 228, art. 229 C. pen.; art. 19 alin. (2), art. 20 alin. (7), art. 79 C. proc. pen.; art. 2210, art. 2199, art. 1596 C. civ.

Cuvânt cheie: acțiunea civilă

Într-o opinie s-a susținut că o asemenea acțiune ar fi inadmisibilă.

Într-o altă opinie s-a susținut că este admisibilă acțiunea civilă promovată în procesul penal de o societate de asigurare care a plătit victimei infracțiunii deduse judecății indemnizația de asigurare, în baza unui contract de asigurare facultativă de bunuri.

Argumentele soluției juridice însușite de majoritatea judecătorilor prezenți la întâlnire:

a) Prezentarea problemei juridice și situația de fapt:

În fapt, inculpatul a fost trimis în judecată pentru săvârșirea mai multor infracțiuni de furt calificat. Societățile de asigurare, cu care o parte dintre victimele infracțiunilor deduse judecății a încheiat contracte de asigurare facultativă de bunuri, au plătit asiguraților indemnizațiile de asigurare. Din acest motiv, victimele care au primit de la asiguratorii indemnizațiile de asigurare au renunțat la calitatea de persoane vătămate și nu s-au constituit părți civile în procesul penal. În schimb, societățile de asigurare s-au constituit ele părți civile în procesul penal, solicitând obligarea inculpatului la plata sumelor reprezentând indemnizațiile de asigurare plătite victimelor infracțiunilor de furt calificat. În acest caz, s-a pus problema admisibilității acțiunilor civile promovate în procesul penal de către societățile de asigurări.

b) Legislația relevantă:

(i) C. proc. pen.: art. 19 alin. (2): „Acțiunea civilă se exercită de persoana vătămată sau de succesorii acesteia, care se constituie parte civilă împotriva inculpatului și, după caz, a părții responsabile civilmente”.

- art. 20 alin. (7): „Dacă dreptul la repararea prejudiciului a fost transmis pe cale convențională unei alte persoane, aceasta nu poate exercita acțiunea civilă în cadrul procesului penal. Dacă transmiterea acestui drept are loc după constituirea ca parte civilă, acțiunea civilă poate fi disjunsă”.

- art. 79: „Persoana care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală prin fapta penală se numește persoană vătămată”.

(ii) C. civ.:

-art. 1596: „În afară de alte cazuri prevăzute de lege, subrogația se produce de drept: a) în folosul creditorului, chiar chirografar, care plătește unui creditor care are un drept de preferință, potrivit legii; b) în folosul dobânditorului unui bun care îl plătește pe titularul creanței însoțite de o garanție asupra bunului respectiv; c) în folosul celui care, fiind obligat împreună cu alții sau pentru alții, are interes să stingă datoria; d) în folosul moștenitorului care plătește din bunurile sale datoriiile succesiunii; e) în alte cazuri stabilite de lege”.

- art. 2199 alin. (1): „Prin contractul de asigurare, contractantul asigurării sau asiguratul se obligă să plătească o primă asigurătorului, iar acesta din urmă se obligă ca, în cazul producerii riscului asigurat, să plătească o indemnizație, după caz, asiguratului, beneficiarului asigurării sau terțului păgubit”.

-art. 2210 alin. (1): „În limitele indemnizației plătite, asigurătorul este subrogat în toate drepturile asiguratului sau ale beneficiarului asigurării împotriva celor răspunzători de producerea pagubei, cu excepția asigurărilor de persoane”.

c) Argumente în susținerea soluției aplicabile ipotezei discutate:

S-a considerat că, în acest caz, este admisibilă acțiunea civilă formulată de societatea de asigurare în procesul penal. Astfel, art. 20 alin. (7) C. proc. pen. nu este aplicabil ipotezei analizate, deoarece acest text acoperă exclusiv situația în care persoana vătămată prin infracțiune transmite unei alte persoane, printr-o convenție cu titlu oneros sau gratuit, dreptul său de creanță, când cesionarul se subrogă astfel pe cale convențională în drepturile cedentului. Articolul 20 alin. (7) C. proc. pen. nu include și situația în care subrogația se produce de drept, în cazurile prevăzute de art. 1596 C. civ. sau în alte cazuri stabilite de lege.

Contractul de asigurare este, potrivit art. 2199 C. civ., convenția prin care o persoană fizică sau juridică, denumită asigurat, se obligă să plătească periodic asigurătorului o anumită sumă de bani, denumită primă de asigurare, în schimbul obligației acestuia din urmă de a suporta riscurile care provin din producerea în viitor a unor evenimente prejudiciabile pentru asigurat, în sensul de a-i plăti acestuia sau unei terțe persoane o sumă de bani cu titlu de indemnizație de asigurare. Obiectul contractului de asigurare nu îl reprezintă, astfel, transmiterea dreptului la repararea prejudiciului. Dacă, însă, s-a produs riscul asigurat, iar asigurătorul plătește integral indemnizația de asigurare, în temeiul art. 2210 C. civ., asigurătorul este subrogat în toate drepturile asiguratului, inclusiv în dreptul persoanei vătămate prin infracțiune, semnatare a contractului de asigurare, de a se constitui parte civilă în procesul penal, pentru că subrogația este, în această situație, una legală și nu convențională. Din această perspectivă, nu prezintă relevanță faptul că victima infracțiunii a renunțat la calitatea ei procesuală de persoană vătămată, ca subiect procesual principal, deoarece noțiunea de persoană vătămată la care se referă art. 19 alin. (2) C. proc. pen. este mai largă decât cea tratată de art. 79 C. proc. pen. și include atât subiectul pasiv al infracțiunii, cât și persoana care, în temeiul legii, se subrogă în drepturile acestuia.

Opinia propusă de INM:

Apreciem că acțiunea societății de asigurare care a despăgubit persoanele păgubite prin comiterea de infracțiuni, în baza unui contract de asigurare facultativă de bunuri nu este admisibilă în cadrul procesului penal, instanța fiind în imposibilitate de a-i recunoaște calitatea de persoană vătămată, respectiv calitatea de parte civilă.

Transmiterea dreptului la încasarea sumei plătite ca despăgubire celui asigurat de la persoana vinovată de producerea riscului asigurat este un efect al contractului, chiar dacă el se produce de drept. Subrogația se produce de drept în acest caz, dar ca efect al încheierii unui contract de asigurare, astfel că în cauză devin incidente dispozițiile art. 20 alin. (7) C. proc. pen., iar societățile de asigurare își vor putea valorifica pretențiile civile pe calea unei acțiuni separate, în fața instanței civile.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că acțiunea societății de asigurare care a despăgubit persoanele păgubite prin comiterea de infracțiuni, în baza unui

contract de asigurare facultativă de bunuri, nu este admisibilă în cadrul procesului penal, instanța fiind în imposibilitatea de a-i recunoaște calitatea de persoană vătămată, respectiv calitatea de parte civilă.

55. Titlul problemei de drept:

Interpretarea art. 595 C. proc. pen raportat la art. 4 și art. 6 C. pen, în situația formulării unei cereri de aplicare a legii penale mai favorabile de către o persoană condamnată, care a executat pedeapsa ce i-a fost aplicată în baza legii vechi

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: intervenirea unei legi penale noi (art. 595 NCPP) - 3101

Acte normative incidente: art. 595 alin. (1) C. proc. pen.; art. 6 C. pen.

Cuvânt cheie: aplicarea legii penale mai favorabile

Într-o opinie s-a susținut că o asemenea cerere ar fi inadmisibilă, deoarece art. 595 alin. (1) face referire la „(...) o pedeapsă sau o măsură educativă mai ușoară decât cea care se execută ori urmează a se executa (...)”.

Într-o altă opinie s-a apreciat că o asemenea cerere este admisibilă, deoarece art. 595 alin. (1) teza finală C. proc. pen face trimitere și la art. 4 C. pen, iar potrivit acestui din urmă text, teza finală, în cazul dezincriminării, prin intrarea în vigoare a legii noi încetează inclusiv „(...) toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte (...)”.

Opinia propusă de INM:

Apreciem că o astfel de cerere este admisibilă, pe de o parte, pentru că dispozițiile art. 595 alin. (1) C. proc. pen. fac referire la aplicarea art. 6 C. pen. – „Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei” – iar, pe de altă parte, pentru că, potrivit dispozițiilor art. 6 alin. (7) C. pen., se legitimează aplicarea legii penale mai favorabile și în cazul pedepselor executate până la intrarea în vigoare a legii noi, apreciată ca fiind mai favorabilă, potrivit regulilor prevăzute de art. 6 alin. (1)-(6) C. pen.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că cererea de aplicare a legii penale mai favorabile de către o persoană condamnată, care a executat pedeapsa ce i-a fost aplicată în baza legii vechi, este admisibilă.

56. Titlul problemei de drept:

Dacă încheierea prin care judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau judecătorul de fond acordă inculpatului arestat la domiciliu sau aflat sub control judiciar permisiunea de a realiza, temporar, o acțiune dintre cele care i-au fost impuse să le respecte, este executorie și dacă împotriva acesteia se poate declara contestație

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de drepturi și libertăți

Acte normative incidente: art. 204-206 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: contestația

Opinia propusă de INM:

Apreciem că împotriva încheierilor respective se poate formula contestație în condițiile art. 204-206 C. proc. pen., având în vedere că se dispune cu privire la conținutul măsurii preventive, aspect esențial la momentul la care se pune problema restricționării/privării de drepturi, precum și exprimarea legiuitorului în conținutul textelor de lege menționate: „împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive, inculpatul și

procurorul pot formula contestație în termen de 48 de ore de la pronunțare sau, după caz, de la comunicare”.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii:

Încheierea prin care judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau judecătorul de fond acordă inculpatului arestat la domiciliu sau aflat sub control judiciar permisiunea de a realiza, temporar, o acțiune dintre cele care i-au fost impuse să le respecte este supusă contestației și nu are caracter executoriu.

57. Titlul problemei de drept:

Calea de atac împotriva încheierii prin care este respinsă cererea având ca obiect sesizarea Curții Constituționale cu soluționarea excepției de neconstituționalitate – apel sau contestație?

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: excepție de neconstituționalitate - 3108

Acte normative incidente: art. 29 din Legea nr. 47/1992; art. 425¹ C. proc. pen; art. 7 din Legea nr. 76/2012

Cuvânt cheie: căi de atac

Opinia propusă de INM:

Potrivit art. 29 din Legea nr. 47/1992, „(1) Curtea Constituțională decide asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial privind neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare, care are legătură cu soluționarea cauzei în orice fază a litigiului și oricare ar fi obiectul acestuia. (2) Excepția poate fi ridicată la cererea uneia dintre părți sau, din oficiu, de către instanța de judecată ori de arbitraj comercial. De asemenea, excepția poate fi ridicată de procuror în fața instanței de judecată, în cauzele la care participă. (3) Nu pot face obiectul excepției prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale. (4) Sesizarea Curții Constituționale se dispune de către instanța în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, printr-o încheiere care va cuprinde punctele de vedere ale părților, opinia instanței asupra excepției, și va fi însoțită de dovezile depuse de părți. Dacă excepția a fost ridicată din oficiu, încheierea trebuie motivată, cuprinzând și susținerile părților, precum și dovezile necesare. Odată cu încheierea de sesizare, instanța de judecată va trimite Curții Constituționale și numele părților din proces cuprinzând datele necesare pentru îndeplinirea procedurii de citare a acestora. (5) Dacă excepția este inadmisibilă, fiind contrară prevederilor alin. (1), (2) sau (3), instanța respinge printr-o încheiere motivată cererea de sesizare a Curții Constituționale. Încheierea poate fi atacată numai cu recurs la instanța imediat superioară, în termen de 48 de ore de la pronunțare. Recursul se judecă în termen de 3 zile.

Având în vedere că dispozițiile legii speciale nu au fost corelate cu cele din noua reglementare procesual penală, optăm pentru ideea potrivit căreia calea de atac, în aceste situații, va fi contestația, în baza dispozițiilor art. 425¹ C. proc. pen., care poate fi formulată în termen de 48 ore de la pronunțare și se va judeca de către instanța ierarhic superioară.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii:

Calea de atac împotriva încheierii prin care este respinsă cererea având ca obiect sesizarea Curții Constituționale cu soluționarea excepției de neconstituționalitate este apelul, care se soluționează de curtea de apel, chiar dacă încheierea este pronunțată de judecătoria, având în vedere că tribunalele nu au competența de a soluționa apeluri.

În susținerea acestei opinii s-a făcut referire de către reprezentanții ÎCCJ la dispozițiile art. 7 din Legea nr. 76/2012: „(1) Dacă prin prezenta lege nu se prevede altfel, ori de câte ori printr-o lege specială se prevede că hotărârea judecătorească de primă instanță este „definitivă”,

de la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă, aceasta va fi supusă numai apelului la instanța ierarhic superioară. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și în cazul în care printr-o lege specială se prevede că hotărârea judecătorească de primă instanță este "supusă recursului" sau că "poate fi atacată cu recurs" ori, după caz, legea specială folosește o altă expresie similară."

58. Titlul problemei de drept:

În sarcina inculpatului se pot stabili și alte obligații, în afara celor prevăzute la art. 221 C. proc. pen., ca urmare a luării măsurii arestului la domiciliu?

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de drepturi și libertăți

Obiect ECRIS: luarea măsurii arestului la domiciliu (art.218 NCPP) - 2823

Acte normative incidente: art. 221 alin. (2) lit. b) C. proc. pen

Cuvânt cheie: arestul la domiciliu

Opinia propusă de INM:

În literatura de specialitate recentă s-a exprimat opinia în sensul că, în ceea ce privește obligația prevăzută de art. 221 alin. (2) lit. b) C. proc. pen., chiar în absența unei dispoziții exprese în acest sens, se poate reindividualiza conținutul acesteia, în funcție de necesitățile anchetei penale¹¹ iar practica judiciară, pentru argumente de oportunitate, a apreciat că, față de inculpatul aflat în arest la domiciliu se pot dispune și alte obligații, similar măsurii controlului judiciar, pentru a se asigura buna desfășurare a procesului penal.

Apreciem că aspectele respective nu pot fi corelate, respectiv remediate decât printr-o modificare legislativă, însă *de lege lata* nu susținem interpretarea extensivă a textului art. 215 C. proc. pen. și în materia arestului la domiciliu, art.221 neoferind această posibilitate.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că *de lege lata* nu pot fi stabilite și alte obligații, de genul celor prevăzute în cazul măsurii controlului judiciar, în afara celor prevăzute la art. 221 C. proc. pen., ca urmare a luării măsurii arestului la domiciliu.

59. Titlul problemei de drept:

Plângerea împotriva ordonanței procurorului de prelungire a măsurii preventive a controlului judiciar. Contestație. Admisibilitate. Art. 213 C. proc. pen.

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de drepturi și libertăți

Obiect ECRIS: plângere control judiciar (art. 213 NCPP) - 2781

Acte normative incidente: art. 204, art. 213 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: controlul judiciar; plângerea

Într-o opinie, se consideră că este inadmisibilă contestația, cu motivarea, în esență, că art. 213 C. proc. pen. nu prevede calea de atac a contestației, iar art. 204 C. proc. pen. nu este aplicabil, încheierea judecătorului de drepturi și libertăți fiind deja o hotărâre pronunțată într-o cale de atac.

În sens contrar, se argumentează că art. 204 alin. (1) C. proc. pen. prevede calea de atac a contestației împotriva încheierii judecătorului de drepturi și libertăți, fără a distinge între încheierea prin care a fost soluționată plângerea împotriva ordonanței procurorului și încheierea prin care a fost soluționată o propunere de luare sau prelungire a unei măsuri preventive.

Opinia propusă de INM:

¹¹ M. Udroui și colectiv, *Codul de procedură penală - Comentariu pe articole*, Ed. C.H.Beck, București, 2015, p. 632.

Intenția legiuitorului a fost de a supune controlului unui magistrat, în sensul consacrat în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, măsura preventivă a controlului judiciar luată de procuror, și nu de a crea două căi de atac în acest caz, fără o motivație realistă, având în vedere faptul că este o măsură preventivă mai ușoară decât arestul la domiciliu/arestarea preventivă (art. 213 C. proc. pen.).

Credem că, *de lege ferenda*, se impune introducerea unei prevederi exprese în acest sens, pentru a evita practica judiciară neunitară, față de prevederile art. 204 alin. (1) C. proc. pen.

Chiar și în actuala reglementare, art. 204 C. proc. pen. se referă la încheierile ***prin care se dispune asupra măsurilor preventive*** în cursul urmăririi penale de către judecătorul de drepturi și libertăți, și nu la calea de atac a plângerii formulate împotriva ordonanței procurorului, art. 213 fiind norma de drept procesual penal cu caracter special, astfel că se justifică prima opinie exprimată.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că este inadmisibilă contestația împotriva încheierii prin care judecătorul de drepturi și libertăți soluționează plângerea împotriva ordonanței procurorului de prelungire a măsurii preventive a controlului judiciar, calea de atac fiind prevăzută expres în dispozițiile art. 213 C. proc. pen., care au caracter special față de dispozițiile art. 204 C. proc. pen.

60. Titlul problemei de drept:

Natura juridică a infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 din Legea 241/2005, respectiv dacă este o infracțiune materială (de rezultat) sau una formală (de pericol)

Materia: Drept penal

Subcategoria: infracțiuni

Obiect ECRIS: infracțiuni de evaziune fiscală – 2858

Acte normative incidente: art. 9, art. 10 din Legea nr. 241/2005

Cuvânt cheie: evaziunea fiscală

În sprijinul opiniei că infracțiunea prevăzută de art. 9 din Legea nr. 241/2005 este o infracțiune materială (de rezultat, de prejudiciu) se invocă prevederile art. 10 din Legea nr. 241/2005 care reprezintă o cauză de reducere a pedepsei condiționată de recuperarea prejudiciului produs.

Opinia că infracțiunea prevăzută de art. 9 din Legea nr. 241/2005 este o infracțiune de pericol (formală) se sprijină pe următoarele argumente:

– conform alin. (1) al art. 9 fapta trebuie comisă „în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale”, legea impunând, astfel, pentru existența infracțiunii, urmărirea unui scop, și nu neapărat realizarea acestui scop. În acest ultim caz, dacă intenția legiuitorului ar fi fost de a conferi infracțiunii de evaziune fiscală caracter de infracțiune materială, de prejudiciu, s-ar fi stipulat condiția expresă a sustragerii efective de la îndeplinirea obligațiilor fiscale, („dacă s-a sustras de la îndeplinirea obligațiilor fiscale”);

– natura relațiilor sociale care formează obiectul juridic special al infracțiunii de evaziune fiscală;

– rolul art. 10 din Legea nr. 241/2005 este de a accelera repararea prejudiciilor economice produse statului, fără a înlătura caracterul de infracțiune de pericol, formală, caracter care este impus tocmai de sediul normei de incriminare [art. 9 alin. (1) din Legea nr. 241/2005];

Opinia propusă de INM:

Apreciem că este vorba despre o infracțiune de pericol în varianta tip, când legea prevede ca urmare a faptei doar starea de pericol generată de acțiunile inculpatului care sunt caracterizate de intenția calificată prin scop, în sensul neîndeplinirii obligațiilor fiscale.

Împrejurarea că, după momentul consumării infracțiunii, se naște prejudiciul efectiv determinat de sustragerea de la plata sumelor datorate către stat nu schimbă natura infracțiunii reglementate de art. 9 din Legea nr. 241/2005 și nu face inaplicabilă cauza legală de reducere a pedepsei, scopul reglementării acesteia din urmă fiind legat tocmai de asigurarea recuperării prejudiciilor cauzate statului prin comiterea infracțiunii de evaziune fiscală, indiferent de modalitatea normativă respectivă.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 din Legea nr. 241/2005 este o infracțiune de pericol.

61. Titlul problemei de drept:

Natura juridică a actului procedural prin care procurorul remediază neregularitățile conform art. 345 alin. (3) C. proc. pen., respectiv se va întocmi un nou rechizitoriu sau doar un act de lămurire sau completare a rechizitoriului?

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Acte normative incidente: art. 345 alin. (3) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: remediere neregularități act de sesizare

Opinia propusă de INM:

În practica judiciară s-au conturat două opinii: pe de o parte, s-a considerat că singurul act procedural prin care s-ar putea remedia neregularitățile constatate este ordonanța; pe de altă parte, s-a admis ideea că ar fi suficiente precizări scrise în sensul cerut de instanță sau, dimpotrivă, este necesar un nou rechizitoriu.

În privința neregularităților actului de sesizare, legea nu prevede care este actul procedural ce va fi întocmit de procuror pentru remedierea lor; credem că, în ipoteza în care nu se pune problema stabilirii limitelor sau obiectului judecății, sunt suficiente precizările scrise care să ofere instanței completarea informațiilor legate de trimiterea în judecată. Pe de altă parte, dacă aspectele reținute de instanță au în vedere tocmai conținutul rechizitoriului referitor la obiectul cauzei/limitile judecății, se impune comunicarea unui nou exemplar al rechizitoriului (care să cuprindă respectivele mențiuni), însoțit de numărul corespunzător de copii certificate pentru comunicare, cu precizarea că nu este admisibilă întocmirea unui nou rechizitoriu, care să cuprindă rezolvări diferite, ci a celui inițial, cu completările necesare.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că, pentru remedierea neregularităților rechizitoriului, în baza art. 345 alin. (3) C. proc. pen., procurorul formulează precizări/completări în scris, avizate de procurorul șef, fără să emită, în mod obligatoriu, o ordonanță în acest sens sau un nou rechizitoriu.

62. Titlul problemei de drept:

Incompatibilitatea judecătorului care a soluționat într-o cauză contestații formulate împotriva unor încheieri ale judecătorului de drepturi și libertăți al unei instanțe ierarhic inferioare de a soluționa, în aceeași cauză, o contestație formulată împotriva unei încheieri pronunțate de judecătorul de cameră preliminară al unei instanțe ierarhic inferioare

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de drepturi și libertăți

Obiect ECRIS: incompatibilitatea - 3104

Acte normative incidente: art.3 alin. (3), art. 64 alin. (4) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: cazuri de incompatibilitate

Într-o primă opinie s-a apreciat că este incompatibil judecătorul care a soluționat într-o cauză o contestație formulată împotriva unor încheieri ale judecătorului de drepturi și libertăți ale unei instanțe ierarhic inferioare de a mai soluționa, în aceeași cauză, o contestație formulată împotriva unei încheieri pronunțate de judecătorul de cameră preliminară al unei instanțe ierarhic inferioare. S-a apreciat că dispozițiile art. 64 alin. (4) C. proc. pen. prevăd în mod expres că judecătorul de drepturi și libertăți nu mai poate participa în aceeași cauză la procedura de cameră preliminară, această interdicție operând în mod absolut, indiferent dacă judecătorul de drepturi și libertăți a soluționat în fond sau în vreo cale de atac vreo cerere în respectiva cauză penală.

Într-o a doua opinie s-a apreciat că nu se află în cazul de incompatibilitate prevăzut de art. 64 alin. (4) C. proc. pen. judecătorul care anterior a soluționat într-o cauză o contestație formulată împotriva unor încheieri ale judecătorului de drepturi și libertăți al unei instanțe ierarhic inferioare de a mai soluționa, în aceeași cauză, o contestație formulată împotriva unei încheieri pronunțate de judecătorul de cameră preliminară al unei instanțe ierarhic inferioare. S-a apreciat că situația în cauză nu se încadrează în cazul prevăzut de art. 64 alin. (4) C. proc. pen.

Opinia propusă de INM:

Apreciem că este incident cazul de incompatibilitate prevăzut de art. 64 alin. (4) C. proc. pen., dat fiind că textul de lege urmărește garantarea imparțialității funcționale a judecătorului prin interzicerea cumulului de funcții judiciare, fără să facă distincție dacă funcția de judecător de drepturi și libertăți este exercitată la instanța de fond/la instanța ierarhic superioară, în calea de atac a contestației.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că este incident cazul de incompatibilitate prevăzut de art. 64 alin. (4) C. proc. pen.

63. Titlul problemei de drept:

Interpretarea dispozițiilor art. 205 alin. (7) C. proc. pen. Situațiile în care este posibilă soluționarea contestației în absența contestatorului-înculpat arestat preventiv. Consecințele juridice ale formulării, de către contestatorul-înculpat, a unei cereri de judecare a cauzei în lipsă, conform art. 364 alin. (4) C. proc. pen.

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: verificare măsuri preventive (art. 205 NCPP) - 17

Acte normative incidente: art. 205 alin. (7), art. 364 alin. (4) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: contestație măsuri preventive

Opinia majoritară a fost exprimată în sensul că soluționarea contestației în absența inculpatului-contestator, este admisibilă în ipoteza în care acesta a formulat o cerere de judecare a cauzei în lipsă conform art. 364 alin. (4) C. proc. pen.

Prin încheierea dată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală s-au dispus următoarele: „În baza art. 205 cu referire la art. 348 Cod procedură penală, respinge contestația formulată de către inculpatul C.G.C. împotriva încheierii de ședință din data de 29 decembrie 2014, pronunțată în dosarul (...) al Tribunalului Teleorman, Secția penală. Obligă contestatorul la 200 lei cheltuieli judiciare către stat. Onorariul avocatului din oficiu, în cuantum de 100 lei, se va avansa din fondurile Ministerului Justiției.”

Cauza a fost soluționată în absența inculpatului-contestator, care a solicitat să fie judecat în lipsă.

De menționat că aceeași soluție a fost adoptată și în alte cauze ale Curții de Apel București, Secția a II-a penală.

În opinie minoritară s-a apreciat imposibilitatea soluționării contestației în absența inculpatului-contestator, independent de formularea unei solicitări de judecare a cauzei în

lipsă conform art. 364 alin. (4) C. proc. pen., dacă nu sunt îndeplinite exigențele art. 205 alin. (7) C. proc. pen.

Prin încheierea dată de Curtea de Apel București-Seția a II-a penală s-au dispus următoarele: „Amână cauza și acordă termen de judecată la data de 25.08.2015, Sala P 85, Vasile Papadopol, ora 09:00, pentru când se citează inculpatul N.M. prin administrația locului de detenție. Se emite adresă către Penitenciarul București Rahova pentru a se specifica dacă absența inculpatului la termenul din data de 21.08.2015 intră sub incidența dispozițiilor art. 205 alin. (7) Cod procedură penală, precum și expunerea acestor motive. Menține delegația apărătorului din oficiu desemnat pentru inculpatul Niculae Marius.”

Argumentele ce au fundamentat, în esență, această soluție: față de exigențele dispozițiilor art. 205 alin. (7) C. proc. pen. ce obligă la soluționarea contestației în prezența inculpatului arestat cu excepția unor cazuri expres și limitativ prevăzute, față de principiul conform căruia norma specială derogă de la norma generală, judecătorul de cameră preliminară a apreciat că aceste norme speciale în materia măsurilor preventive trebuie aplicate prioritar, putând fi acceptată judecarea în absență numai în cazul în care absența inculpatului este justificată în sensul art. 205 alin. (7) C. proc. pen.

Opinia propusă de INM:

Apreciam că este corectă opinia minoritară, pentru următoarele argumente:

Potrivit art. 364 C. proc. pen., „Participarea inculpatului la judecată și drepturile acestuia” privesc faza procesuală a judecării cauzei, și nu procedura de soluționare a contestațiilor formulate împotriva încheierilor judecătorului de cameră preliminară prin care se dispune cu privire la măsurile preventive, camera preliminară fiind o fază procesuală distinctă de judecată, cu reguli proprii, astfel că, în această materie se aplică dispozițiile art. 205 alin. (7) C. proc. pen., și nu cele ale art. 364 C. proc. pen. (a se vedea, în acest sens, și sediul reglementării, precum și scopul urmărit de legiuitor).

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că art. 205 alin. (7) C. proc. pen. prevede expres cazurile în care se poate proceda la judecarea contestației împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în faza de cameră preliminară. Nu sunt aplicabile dispozițiile art. 364 alin. (4) C. proc. pen.

64. Titlul problemei de drept:

Interpretarea dispozițiilor art. 207 alin. (3) C. proc. pen. și art. 208 alin. (3) C. proc. pen. Situațiile în care este posibilă discutarea legalității și temeiniciei măsurii arestării preventive în absența inculpatului arestat preventiv. Consecințele juridice ale formulării, de către inculpat, a unei cereri de judecare a cauzei în lipsă, conform art. 364 alin. (4) C. proc. pen.

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: verificare măsuri preventive (art. 207 NCPP) - 36

Acte normative incidente: art. 207 alin. (3), art. 208 alin. (3), art. 364 alin. (4) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: legalitatea și temeinicia măsurii preventive

Prima opinie – discutarea legalității și temeiniciei măsurii arestării preventive în absența inculpatului, în ipoteza în care acesta a formulat o cerere de judecare a cauzei în lipsă conform art. 364 alin. (4) C. proc. pen.

Prin încheierea dată Curtea de Apel București - Secția a II-a penală la 13.08.2015 s-au dispus următoarele: „Constată legalitatea și temeinicia măsurii arestului preventiv luată față de inculpatul C.G.D. Menține măsura arestului preventiv față de inculpatul C.G.D.”

Argumentele pe care se fundamentează această soluție: Curtea a apreciat că se poate pune în discuție verificarea legalității și temeiniciei măsurii arestării preventive a inculpatului

în lipsa acestuia, având în vedere că acesta a solicitat în mod expres să nu fie prezentat la termenul de judecată și acordă cuvântul în dezbateri

A doua opinie – imposibilitatea discutării legalității și temeiniciei măsurii arestării preventive în absența inculpatului, independent de formularea unei solicitări de judecare a cauzei în lipsă conform art. 364 alin. (4) C. proc. pen., dacă nu sunt îndeplinite exigențele art. 235 alin. (4) C. proc. pen.

Prin încheierea dată de Judecătoria Sectorului 2 București - Secția penală la 03.12.2014 s-au dispus următoarele: „Amână soluționarea cauzei și acordă termen de judecată la data de 05.12.2014, ora 13.00 pentru când se va cita inculpata la locul de deținere, cu mențiunea prezenței obligatorii a inculpatei, în vederea verificării măsurii arestării preventive a acesteia”.

Argumentele ce au fundamentat această soluție: Instanța a constatat că, în mod greșit, inculpata nu a fost prezentată de către locul de deținere și arată că în cauză sunt aplicabile dispozițiile art. 208 alin. (3) C. proc. pen. cu trimitere la prevederile art. 207 alin. (3) și (5) C. proc. pen., art. 235 alin. (3), (4) și (5) C. proc. pen., arătând că este obligatorie prezența inculpatei la judecarea cauzei.

Opinia propusă de INM:

Problema a fost abordată anterior, în cadrul întâlnirii de la București, ocazie cu care s-a concluzionat în sensul că, atunci când este vorba despre menținerea arestării de către judecătorul de fond, inculpatul, chiar dacă a solicitat judecarea în lipsă, trebuie citat, cu mențiunea că se discută legalitatea și temeinicia măsurii preventive. Dacă dovada de îndeplinire a procedurii de citare se întoarce cu mențiunea că nu vrea să participe la ședința de judecată respectivă, aspectele menționate urmează a se verifica în absența lui, dar în condițiile asigurării asistenței juridice obligatorii.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că sunt prevăzute expres cazurile în care se poate proceda la verificarea măsurilor preventive în faza de cameră preliminară sau în cursul judecării în lipsa inculpatului arestat, nefiind aplicabile dispozițiile art. 364 alin. (4) C. proc. pen.

65. Titlul problemei de drept:

Interpretarea dispozițiilor art. 422 C. proc. pen. Inculpat arestat preventiv. Deducerea prevenției în cazul retragerii apelului

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Acte normative incidente: art. 422 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: deducere arest preventiv / arest la domiciliu

Prima opinie – deducerea prevenției în cazul retragerii apelului

Prin Decizia penală 922/17.06.2015 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală s-au dispus următoarele: „În act de retragerea apelului exercitat de apelantul inculpat G.F. împotriva sentinței penale nr. 110 pronunțată la data de 27.04.2015 de Judecătoria Zimnicea. Deducerile din pedeapsa aplicată durată prevenției de la data de 5.11.2014 la data de 06.11.2014 și de la data de 22.01.2015 la zi. Obligă pe apelant la plata sumei de 150 lei, cheltuielile judiciare către stat, din care onorariul parțial convenit apărătorului desemnat din oficiu, în cuantum de 100 de lei, se avansează din fondurile Ministerului Justiției.”

A doua opinie – imposibilitatea deducerii prevenției în cazul retragerii apelului. Inaplicabilitatea dispozițiilor art. 422 C. proc. pen., dispoziții ce se referă la un proces deliberativ asupra fondului apelului.

Prin Decizia penală nr. 589/A/09.05.2014 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală s-au dispus următoarele: „În act de retragerea apelului formulat de inculpatul M.E. împotriva sentinței penale nr. 68/25.03.2014 a Judecătoriei Urziceni. Obligă apelantul la plata sumei de 500 de lei cu titlu de cheltuieli judiciare către stat. Onorariul

apărătorului din oficiu în cuantum de 200 de lei, se va avansa din fondurile Ministerului Justiției”.

Opinia propusă de INM:

Apreciam că chestiunea complementară a deducerii duratei măsurii privative de libertate după pronunțarea hotărârii apelate, în temeiul art. 422 C. proc. pen., nu are legătură cu ideea pronunțării unei soluții pe fondul cauzei, ci cu soluționarea apelului, iar a lua act de retragerea apelului după împlinirea termenului de apel reprezintă una dintre soluții; sintagma ”deliberând asupra apelului” nu are semnificația, așa cum precizam anterior, unei noi judecăți a fondului, ci se referă la judecata apelului, indiferent că acesta este tardiv/inadmisibil/retras.

Pe de altă parte, în cazul retragerii apelului, în ipoteza în care s-ar admite opinia imposibilității deducerii prevenției, s-ar impune formularea de contestații la executare pentru rezolvarea acestui aspect, în temeiul art. 598 C. proc. pen., situație care generează noi proceduri, costuri suplimentare, nejustificate de argumentele menționate în jurisprudență.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că, în cazul retragerii apelului, se procedează la deducerea măsurii arestării preventive.

66. Titlul problemei de drept:

Interpretarea dispozițiilor art. 400 alin. (1), (2) C. proc. pen. Necesitatea întocmirii minutei la finalizarea procedurii de cameră preliminară în condițiile art. 346 alin. (2) C. proc. pen. în ipoteza pronunțării soluției în ședință și continuării soluționării cauzei la același termen (verificare stare de arest preventiv/ alte măsuri preventive), în ședință publică

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătorii de cameră preliminară

Obiect ECRIS: măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară - 152

Acte normative incidente: art. 346 alin. (2), art. 400 alin. (1) și (2) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: soluții judecător cameră preliminară

Opinie majoritară – obligativitatea întocmirii minutei

S-a constatat că, de regulă, se întocmește minuta, chiar în ipoteza pronunțării soluției în ședință și continuării soluționării cauzei la același termen (verificare stare de arest preventiv/ alte măsuri preventive), în ședință publică.

Argumentele pe care se fundamentează această soluție nu au fost detaliate.

A doua opinie – inexistența unei obligații în sensul întocmirii minutei

Nu au fost identificate asemenea situații la nivelul Curții de Apel București, ci la nivelul Tribunalului București - Secția I penală.

Argumentele pe care se fundamentează această soluție (conform relațiilor comunicate instanței de apel): nu există nicio dispoziție legală care să statueze obligativitatea întocmirii minutei

Opinia propusă de INM:

Credem că, în acest caz, dacă judecata fondului începe la același termen (deși, recomandabilă ar fi stabilirea unui prim termen de judecată, mai ales dacă se pune problema comunicării încheierii motivate și îndeplinirii măsurilor premergătoare în raport de toți participanții la procesul penal), iar legalitatea și temeinicia măsurii preventive se verifică la termenul de judecată în fond – astfel cum rezultă din formularea autorilor problemei ridicate – nu este obligatorie întocmirea minutei, art. 400 alin. (2) referindu-se la soluționarea fondului cauzei, fază procesuală distinctă/alte situații în care întocmirea minutei este obligatorie.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că este necesară întocmirea minutei la finalizarea procedurii de cameră preliminară și este recomandabilă acordarea unui termen pentru continuarea soluționării cauzei.

67. Titlul problemei de drept:

Măsurile asigurătorii. Instituirea sechestrului asigurător asupra unui bun imobil în procedura de cameră preliminară

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze soluționate de judecătoria de cameră preliminară

Acte normative incidente: art. 249, art. 252 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: măsuri asigurătorii

Posibilitatea de a institui sechestrul asigurător în faza camerei preliminare asupra unui bun imobil (teren cu vegetație forestieră) aparținând în proprietate unei persoane juridice private, care nu este parte responsabilă civilmente, ci **alt subiect procesual**, în condițiile în care aceasta din urmă l-a dobândit cu bună-credință de la o persoană fizică care este cercetată penal, pentru infracțiuni legate de retrocedări frauduloase de terenuri; care ar putea fi temeiul juridic al unei asemenea măsuri asigurătorii: 249 alin. (4) C. proc. pen., 249 alin. (5) C. proc. pen. sau alt text de lege?

În ipoteza luării unei asemenea măsuri asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară, există cale de atac împotriva măsurii respective? Dacă da, în ce temei juridic?

Care este organul care ar trebui să aplice sechestrul asigurător respectiv și care este soarta masei lemnoase aflată în diferite faze în parchet sau în platformă primară?

Poate fi considerat acesta bun perisabil în sensul art. 252 C. proc. pen.?

În speța menționată de autorul întrebării, s-a apreciat că este posibilă instituirea unui sechestrul asigurător în etapa camerei preliminare, asupra unui bun imobil – de exemplu un teren cu vegetație forestieră – aflat în proprietatea unei persoane juridice private, chiar dacă aceasta nu este parte responsabilă civilmente și a dobândit acest bun ca dobânditor de bună-credință de la o persoană care este cercetată penală și care anterior a dobândit la rândul său bunul arătat de la alte persoane fizice, prin activități cercetate ca reprezentând retrocedări frauduloase de terenuri.

Argumente în susținerea soluției aplicabile ipotezei, cu referire la doctrina judiciară:

Pentru a răspunde la întrebările precizate mai sus, este necesară o analiză a condițiilor privind luarea măsurilor asigurătorii, scopul luării acestora, temeiul juridic al unor astfel de măsuri, căile de atac, organele care aplică în concret măsurile asigurătorii dispuse de organele judiciare.

Sunt măsuri procesuale constând în indisponibilizarea pe parcursul procesului penal a bunurilor mobile sau imobile ale suspectului, inculpatului și, în unele cazuri, ale părții responsabile civilmente ori **ale altor persoane**, pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse ori care pot servi la garantarea executării pedepsei amenzii sau a amenzilor judiciare ori a reparării pagubei produse prin infracțiune.

Măsurile asigurătorii constau în indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile prin instituirea unui sechestrul asupra acestora în condițiile noului Cod de procedură penală care consacră noțiunea generică de „sechestrul” pentru indisponibilizarea bunurilor, acesta putându-se obiectiva și în inscripții ipotecare mobiliare sau imobiliare ori în popriri¹².

În privința **cauzei măsurilor asigurătorii** acestea se iau pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor.

¹² Mihail Udroi, *Procedură penală. Partea generală*, p. 596.

Ca finalitate (scop) măsurile asigurătorii pot fi luate în vederea reparării pagubei produse prin infracțiuni, situație în care aceasta se ia numai până la concurența valorii probabile a pagubei, pentru a servi la garantarea executării cheltuielilor judiciare până la valoarea probabilă a acestor cheltuieli sau în scopul garantării executării pedepsei amenzii, dovedită a fi utilă mai ales pentru persoanele juridice sau inculpate într-o cauză penală, întrucât, în caz de neexecutare, poate fi demarată executarea silită.

O altă finalitate importantă a măsurii asigurătorii este luarea acesteia în vederea confiscării speciale sau a confiscării extinse, avându-se în vedere dispozițiile art. 112 și 112¹ C. pen. cu privire la bunurile și persoanele față de care se poate lua măsura, precum și dispozițiile art. 307 alin. (7) C. proc. pen., urmând ca în situația în care măsura asigurătorie se ia în vederea confiscării extinse, bunurile care formează obiectul măsurii să fi fost dobândite după intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012, potrivit deciziei Curții Constituționale nr. 356/25 iunie 2014 iar infracțiunile care stau la baza luării acestei măsuri să fi fost comise după intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012, așa cum precizează Curtea Constituțională în decizia nr. 78/11 februarie 2014¹³.

În privința persoanelor ale căror bunuri pot forma obiectul măsurilor asigurătorii, se distinge în funcție de scopurile urmărite, precizate anterior, după cum urmează:

– măsurile asigurătorii în vederea reparării pagubei produse prin infracțiune se pot lua numai asupra bunurilor suspectului sau inculpatului ori ale persoanei responsabile civilmente, la fel ca și măsurile asigurătorii în vederea garantării cheltuielilor judiciare;

– măsurile asigurătorii pentru garantarea pedepsei amenzii se pot lua numai asupra bunurilor suspectului sau inculpatului, având în vedere caracterul personal al răspunderii penale;

– **măsurile asigurătorii în vederea confiscării speciale sau confiscării extinse** se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului ori **ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile** ce urmează a fi confiscate, în conformitate însă cu dispozițiile art. 112 și art. 112¹ C. pen.

Regula în această materie este că bunurile mobile sau imobile sunt supuse măsurilor asigurătorii cu excepțiile prevăzute de lege, de exemplu nu pot fi sechestrate bunuri care aparțin unor instituții publice ori unor persoane de drept public și nici alte bunuri exceptate de lege, cum ar fi cele prevăzute de art. 812 alin. (3) C. proc. civ.

În practica judiciară penală se cunosc puține situații în care sunt sechestrate alte bunuri imobile decât terenuri ori construcții.

În raport de considerente arătate mai sus, s-a apreciat că față de dispozițiile legale în materie, ar fi posibilă instituirea unui sechestrului asigurător în etapa camerei preliminare, asupra unui bun imobil, de exemplu un teren cu vegetație forestieră, aflat în proprietatea unei persoane juridice private, chiar dacă aceasta nu este parte responsabilă civilmente și a dobândit acest bun ca dobânditor de bună-credință de la o persoană care este cercetată penală și care, la rândul său, anterior, a dobândit bunul arătat de la alte persoane fizice, prin activități cercetate ca reprezentând retrocedări frauduloase de terenuri.

Evident că această măsură asigurătorie poate fi luată numai în vederea confiscării speciale, întrucât, așa cum s-a arătat, numai în această situație se pot lua măsuri asigurătorii asupra bunurilor aparținând altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile respective, cu condiția ca acestea să nu fie exceptate de lege de la luarea unor măsuri asigurătorii.

În privința temeiului juridic privind luarea unei astfel de măsuri asigurătorii arătate anterior, aceasta își găsește suport legal în dispozițiile art. 249 alin. (4) C. proc. pen. care prevede că măsurile asigurătorii în vederea confiscării speciale sau extinse se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului ori ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora

¹³ Publicată în M.Of. nr. 274/14.04.2014.

se află bunurile ce urmează a fi confiscate, iar în situația în care dobânditorul de bună-credință a suferit un prejudiciu acesta se poate constitui parte civilă în cadrul procesului penal.

Totuși, în legătură cu acest temei juridic există opinii divergente care provin de la lacunele legislative ale art. 249 C. proc. pen.

Din analiza textelor legale în materie reiese că este posibilă ca și cale de atac doar contestarea măsurii asigurătorii luată de procuror, iar nu și împotriva celei luate de judecătorul de cameră preliminară ori de către instanță în cursul procesului penal, justificarea fiind aceea că într-o asemenea situație controlul judiciar este încorporat.¹⁴

Este evident că o asemenea prevedere este neconstituțională întrucât nu permite nicio cale de atac pentru o măsură asigurătorie nelegală, în cazul în care o terță persoană interesată nu a avut ocazia să facă apărări cu privire la luarea măsurii, de exemplu în situația în care judecătorul de cameră preliminară decide să ia o măsură asigurătorie cu privire la un bun aparținând unei persoane față de care nu pot fi luate astfel de măsuri ori față de o persoană care pretinde drepturi asupra bunului respectiv, cum ar fi un drept real de ipotecă, întrucât aceste persoane nu au fost citate în procesul penal.

De lege ferenda, apreciem că ar trebui să se recunoască în mod expres o cale de atac efectivă împotriva luării măsurii asigurătorii dispuse de judecătorul de cameră preliminară ori de instanță, cel puțin în cazurile în care persoana căreia îi aparțin bunurile ori care invocă alte drepturi asupra lor nu a putut face apărări în acest sens, întrucât *de lege lata* o asemenea cale de atac ar putea fi promovată doar în temeiul garanțiilor instituite de art. 6 ori art. 13 din CEDO.

În vederea aducerii la îndeplinire a măsurilor asigurătorii luate de judecătorul de cameră preliminară, în speță aplicarea unui sechestrul asigurător, **în doctrină s-au conturat două opinii, în sensul că măsura ar trebui adusă la îndeplinire de executorul judecătoresc potrivit art. 7 lit. e) din Legea nr. 188/2000**¹⁵ care prevede că aceștia au, printre alte atribuții, și aplicarea măsurilor asigurătorii dispuse de instanța judecătorească, dar și o altă opinie în sensul că aducerea la îndeplinire a acestei măsuri nu poate fi realizată de executorul judecătoresc deoarece textul de lege arătat nu poate fi aplicat în cadrul procesului penal, executorul judecătoresc având atribuții în sensul arătat numai în materia proceselor civile.

În practică, în cazul când măsurile asigurătorii sunt luate prin încheiere de către judecătorul de cameră preliminară ori instanță, aceasta va stabili și organele care le vor pune în executare, care de regulă sunt organe fiscale, respectiv Agenția Națională de Administrare Fiscală, prin organele sale teritoriale, iar valorificarea bunurilor supuse confiscării se va realiza potrivit art. 574 C. proc. pen., de organele arătate, potrivit O.G. nr. 14/2007¹⁶.

Față de cele arătate, **organul care ar trebui să aplice sechestrul asigurător în faza camerei preliminare va fi cel desemnat de judecătorul de cameră preliminară iar în privința masei lemnoase aflată în diferite faze, în pachet sau în platformă primară, ar putea fi valorificată chiar dacă nu constituie un bun perisabil potrivit definiției art. 252 alin. (2) C. proc. pen. dar în condițiile prevăzute de O.G. nr. 14/2007, precum și în situațiile prevăzute de dispozițiile art. 252¹ C. proc. pen., dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de acest text de lege.**

Opinia propusă de INM:

Problema a fost discutată și în cadrul întâlnirii de la Brașov, răspunsul agreat fiind acela că judecătorul de cameră preliminară poate lua măsuri asigurătorii, pentru că art. 249 alin. (1) C. proc. pen. prevede expres acest lucru. Având însă în vedere obiectul specific și durata limitată a procedurii în camera preliminară, s-a agreat ideea că măsura poate să fie luată doar atunci când la dosar există toate datele care să o permită, nefiind necesară nici administrarea de probe noi, nici analiza fondului cauzei.

¹⁴ Trandafir, Udrioiu, *Cod procedură penală – Comentarii pe articole*, p. 725.

¹⁵ M. Udrioiu, *op. cit.*

¹⁶ Trandafir, Udrioiu, *op. cit.*

Ca urmare, nu se pot rezolva în acest cadru și nici nu constituie probleme de practică neunitară, ci de analiză a situației de fapt, aspectele ridicate de autorul întrebării, legate de modul în care a fost dobândit bunul.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul propus în material de către INM.

68. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea contestației la executare în cazul în care persoana condamnată invocă încălcarea regulii specialității la executarea mandatului european de arestare față de hotărârea prin care a fost condamnat la o pedeapsă cu închisoare, la care s-a adăugat, prin revocare, o pedeapsă anterior grațiată

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze referitoare la executarea sancțiunilor de drept penal

Obiect ECRIS: contestația la executare - 2639

Acte normative incidente: art. 598 C. proc. pen.

Cuvânt cheie: mandatul european de arestare

Opinia propusă de INM:

Apreciem că încălcarea regulii specialității nu poate fi invocată pe calea contestației la executare, în temeiul art. 598 C. proc. pen., nefiind un incident legat de executare; aspectul menționat va putea fi invocat în cauza respectivă fie în cursul urmăririi penale, fie în cursul judecării fondului, astfel că soluția corectă este de respingere ca inadmisibilă a contestației. Problema a mai fost discutată și cu ocazia întâlnirii de la Brașov.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că soluția corectă în cazul contestației la executare, prin care persoana condamnată invocă încălcarea regulii specialității la executarea mandatului european de arestare, față de hotărârea prin care a fost condamnată la o pedeapsă cu închisoare, la care s-a adăugat, prin revocare, o pedeapsă anterior grațiată, este respingerea ca inadmisibilă.

69. Titlul problemei de drept:

Soluția care trebuie pronunțată în contestația la executare formulate de Biroul de executări penale, având ca obiect retragerea formelor de executare, în cazul în care instanța a dispus condamnarea definitivă a unui inculpat și a emis mandat de executare a pedepsei închisorii și mandat european de arestare iar statul solicitat a refuzat predarea persoanei solicitate

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze referitoare la executarea sancțiunilor de drept penal

Obiect ECRIS: contestația la executare - 2639

Cuvânt cheie: mandatul european de arestare

Opinia propusă de INM:

Apreciem că nu se poate pune problema unei practici judiciare neunitare, ci de circulație a documentelor emise în baza Legii nr. 302/2004.

În exemplele oferite de autorii întrebării, credem că, dacă se pune problema retragerii formelor de executare, acesta este doar mandatul european, care este, practic, o cerere simplificată de asistență internațională (înlocuiește extrădarea), iar nu mandatul de executare a pedepsei, care rămâne în ființă.

Există posibilitatea ca inculpatul să revină în țară sau să plece într-un stat care să nu refuze predarea (dacă motivul de refuz este dintre cele facultative), caz în care mandatul de executare se poate pune în executare, fie prin depistarea lui de către poliția națională, fie prin emiterea unui nou mandat european.

În opinia noastră, refuzul de predare pune capăt doar respectivei cereri de asistență internațională (MEA), nu punerii în executare a hotărârii de condamnare de către instanța națională.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată cu ocazia întâlnirii a fost în sensul că nu se procedează la retragerea formelor de executare, respectiv a mandatului de executare a pedepsei emis în baza hotărârii de condamnare, pentru argumentele menționate anterior.

70. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de aplicare a art. 399 alin. (1) C. proc. pen. în situația în care inculpatul a fost arestat preventiv în procedura de camera preliminară iar mandatul de arestare preventivă nu a fost pus în executare până la data pronunțării în primă instanță

Materia: Drept penal

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Acte normative incidente: art. 399 alin. (1) C. proc. pen.

Cuvânt cheie: punerea în executare a măsurii arestării preventive

Opinia propusă de INM:

Apreciem că, de vreme ce nu a fost pus în executare, mandatul de arestare preventivă, potrivit dispozițiilor art. 399 alin. (1) C. proc. pen., odată cu soluționarea fondului cauzei, instanța va constata îndeplinirea condițiilor legale și caracterul temeinic al măsurii dispuse, măsură în ființă la pronunțarea hotărârii și care va putea fi pusă în executare ulterior – până la momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare – dar nu va putea menține măsura preventivă dispusă în cursul procesului penal, indiferent de faza procesuală.

Menținerea măsurii arestării preventive, soluție dispusă pe parcursul judecății cauzei, și la pronunțarea hotărârii judecătorești are în vedere situația în care, la momentul analizei legalității și temeiniciei acesteia, inculpatul execută efectiv respectiva măsură, și nu cazul prevăzut de art. 231 C. proc. pen.

OPINIA UNANIMĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul că nu se dispune menținerea măsurii arestării preventive în cazul în care mandatul de arestare nu a fost pus în executare până la pronunțarea hotărârii în primă instanță, ci se constată doar legalitatea și temeinicia acestei măsuri.

71. Titlul problemei de drept:

Reținerea unității/pluralității de infracțiuni în cazul în care autorul pătrunde într-o locuință și sustrage bunuri care aparțin mai multor persoane

Materia: Drept penal

Subcategoria: infracțiuni

Obiect ECRIS: furtul calificat - 490

Cuvânt cheie: unitate/pluralitate de infracțiuni

Opinia propusă de INM:

Problema menționată va fi rezolvată diferit, în funcție de poziția psihică a făptuitorului față de fapta comisă și urmările acesteia, astfel:

– Dacă la comiterea faptei autorul a avut o reprezentare unică, în sensul de a sustrage bunuri din aceeași loc și în aceeași unitate de timp, fără să presupună împrejurarea că, prin fapta comisă, aduce atingere patrimoniilor mai multor persoane, chiar dacă, în fapt, bunurile sustrase aparțin mai multor persoane, credem că se impune reținerea unei unități naturale de infracțiune;

– Dacă autorul a putut prevedea că, prin fapta comisă, aduce atingere patrimoniilor mai multor persoane, în sensul că bunurile sustrase din aceeași locuință, în aceeași împrejurare,

aparțin unor persoane diferite, acceptând rezultatul respectiv/urmărind producerea lui, se va reține un concurs real omogen de infracțiuni de furt.

OPINIA MAJORITARĂ exprimată în cadrul întâlnirii a fost în sensul soluției propuse în opinia INM.

72. Titlul problemei de drept:

Momentul emiterii mandatului de executare a pedepsei închisorii/detențiunii pe viață, în funcție de data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare

Materia: Drept penal

Subcategoria: cauze referitoare la executarea sancțiunilor de drept penal

Cuvânt cheie: mandatul de executare a pedepsei

Opinia propusă de INM:

Deși problema expusă este una mai veche – respectiv dacă mandatul de executare a pedepsei închisorii/detențiunii pe viață se emite la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare pentru inculpat/pentru toate părțile și subiecții procesuali principali – credem că este corectă opinia majoritară și practica în acest sens; emiterea formelor de executare se face diferit, la data expirării termenului de apel pentru fiecare dintre inculpați și pentru procuror, indiferent că termenul de declarare a căii de atac nu s-a împlinit pentru persoana vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente, în sensul art. 551, art. 552 și art. 553 alin. (1) C. proc. pen.

Participanții la întâlnire au decis amânarea discutării acestei probleme, întrucât reprezentantul ÎCCJ a comunicat că în cadrul acestei instanțe problema va fi supusă discuției în perioada imediat următoare. De asemenea, s-a apreciat necesară întocmirea unui raport privind punctele de vedere exprimate de curțile de apel ca urmare a solicitării formulate de Tribunalul Iași.